

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	3
3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU GRADA PAKRACA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE	3
3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA.....	5
3.2.1. <i>Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)</i>	7
3.2.2. <i>Razvoj i uređenje prostora naselja</i>	9
3.2.2.1. Građevinsko područje naselja stalnog stanovanja	9
3.2.2.2. Građevinsko područje naselja povremenog stanovanja.....	14
3.2.2.3. Dio građevinskog područja dijela naselja Barica	14
3.2.3. <i>Razvoj i uređenje prostora izvan naselja</i>	15
3.2.3.1. Izdvojena građevinska područja	15
• Izdvojeno građevinsko područje povremenog stanovanja	15
• Izdvojeno građevinsko područje gospodarskih zona	16
• Izdvojeno građevinsko područje turističko – športsko - rekreacijske zone "Matkovac" i "Ploštine"	17
• Izdvojeno građevinsko područje groblja (G)	17
3.2.3.2. Područja Grada izvan građevinskih područja	18
3.2.4. <i>Poljoprivredne površine isključivo osnovne namjene (P).....</i>	19
3.2.5. <i>Šumske površine isključivo osnovne namjene (Š).....</i>	20
3.2.6. <i>Ostale poljoprivredne i šumske površine (PŠ).....</i>	21
3.2.7. <i>Vodne površine (V)</i>	21
3.2.8. <i>Ostale površine.....</i>	21
3.2.8.1. Posebna namjena (N).....	21
3.2.8.2. Površine infrastrukturnih sustava (IS).....	22
3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI	22
3.3.1. <i>Gospodarske djelatnosti</i>	22
3.3.1.1. Poljoprivreda, šumarstvo, ribogojstvo, lovstvo	23
• Poljoprivreda.....	23
• Šumarstvo.....	24
• Ribogojstvo	24
• Lovstvo	24
3.3.1.2. Turizam i ugostiteljstvo	24
3.3.1.3. Industrija, malo i srednje poduzetništvo	27
3.3.1.4. Proizvodnja i opskrba strujom, plinom i vodom	28
3.3.1.5. Eksploatacija mineralnih sirovina	28
3.3.1.6. Ostale djelatnosti	29
3.3.2. <i>Društvene djelatnosti</i>	29
3.3.2.1. Javne službe i uprava.....	31
3.3.2.2. Odgoj i obrazovanje.....	32
3.3.2.3. Socijalna skrb	32
3.3.2.4. Zdravstvo.....	32
3.3.2.5. Kultura i udruge	33
3.3.2.6. Vjerske institucije.....	33
3.3.2.7. Šport i rekreacija.....	34
3.4. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA.....	36
3.4.1. <i>Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline)</i>	36
3.4.2. <i>Zaštita krajobraza</i>	36

3.4.3. Zaštićena prirodna baština	38
3.4.4. Zaštićena graditeljska baština	39
3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	47
3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav	47
3.5.1.1. Cestovni promet	47
3.5.1.2. Željeznički promet.....	51
3.5.1.3. Zračni promet	51
3.5.1.4. Pošta i telekomunikacije	52
• Pošta.....	52
• Telekomunikacijska mreža	52
3.5.1.3. Radio i TV sustav veza.....	55
3.5.2. Energetski sustav	55
3.5.2.1. Plinoopskrba.....	55
3.5.2.2. Elektroenergetika.....	56
3.5.2.3. Mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije.....	58
3.5.3. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja).....	58
3.5.3.1. Vodoopskrbni sustav	58
3.5.3.2. Odvodnja otpadnih voda.....	61
3.5.3.3. Uređenje vodotoka i voda	63
3.5.3.4. Melioracijska odvodnja i navodnjavanje	66
3.6. POSTUPANJE S OTPADOM	67
3.7. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ	69
3.7.1. Vode	71
3.7.2. Zrak.....	71
3.7.3. Tlo.....	72
3.7.4. Buka i vibracije.....	73
3.7.5. Biološka raznolikost.....	74
3.7.6. Područja i dijelovi primjene planskih mjera zaštite	74
3.7.7. Smjernice za zaštitu od požara, eksplozije, elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti.....	75

3. Plan prostornog uređenja

3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU GRADA PAKRACA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

Prostornim planom uređenja Grada Pakraca, uvažavajući obveze i usmjerenja iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostornog plana Požeško-slavonske županije, predložen je cjelovit sustav prostornog uređenja, u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije, koji bi trebao omogućiti daljnji razvitak Grada. Razvoj se temelji na:

- određivanju organizacije i namjene prostora kao i unapređenju kvalitete korištenja površina
- određivanju sustava gospodarskih i društvenih djelatnosti
- propisivanju učinkovitih uvjeta korištenja, uređenja i zaštite prostora
- određivanju prostornih uvjeta za razvoj infrastrukturnih sustava
- vođenju računa o očuvanju prostora i sprečavanju nepovoljna utjecaja na okoliš.

Područje grada Pakraca, temeljeći se na valorizaciji prirodnih resursa (poljoprivrednih, šumskih, vodnih površina), te izgrađenih struktura (naselja i infrastrukture), je prostor značajnih potencijalnih mogućnosti prostornog razvitka.

Razina razvoja s određenim ograničenjima su pravci povezivanja grada Pakraca sa susjednim županijama i šire preko državnih cesta D5 (granični prijelaz Terezino polje (granica Republike Mađarske) – Virovitica – Veliki Zdenci – Daruvar – Okučani – granični prijelaz Stara Gradiška (granica Bosne i Hercegovine) i D38 (Pakrac(D5) – Požega – Pleternica – Đakovo (D7)). S ciljem prevladavanja njihovih nedostataka (širina, stanje, nezadovoljavajući prostorno prometni elementi), neophodno je u okviru prostornih i razvojnih planova, definirati koridore cesta visoke razine služnosti, kako bi povećali dostupnost i atraktivnost prostora, te bili osnovna pretpostavka svekolikog razvoja regije.

Grad je smješten na sjevero-zapadnom dijelu Požeško-slavonske županije te graniči, osim s gradom Lipikom sa zapada i općinom Brestovac s istoka, i s tri nama susjedne županije (Bjelovarsko-bilogorskom županijom sa sjevera te Brodsko-posavskom županijom na jugu).

U županijskom sustavu naselja, Grad Pakrac je svrstan u manje razvojno središte (manje regionalno središte), a u istom sustavu naselja Bučje, Španovica i Badljevina su svrstana u naselja s podžarišnim karakterom s gravitacijskim područjem, i to:

- Bučje – Ožegovci, Jakovci, Glavica, Prgomelje, Mali Budići, Veliki Budići i Popovci
- Španovica – Donja Šumetlica i Gornji Grahovljani
- Badljevina – Omanovac i Dereza.

U prostoru grada Pakraca uočavaju se tri prostorne cjeline krajobraza koji ga izdvajaju u kategoriji posebnih uvjeta ili ograničenja u korištenju, i to:

- nizinski (poljodjelski - ravnice, dolina i polja, u kojem su smještena naselja: Badljevin, Donja Obrijež, Kapetanovo Polje),
- prijelazni - brdski (prijelazni razvijeni prostor brda, visova, udolina i zaravnaka, gdje se izmjenjuju njive, livade, voćnjaci i vinogradi, šumarci i šume - u kojem su smještena sva ostala naselja: Batinjani, Omanovac, Gornja Obrijež, Donja Obrijež, Ploštine, Toranj, Stari i Novi Majur, Prekopakra, Pakrac, Kusionje, Donji i Srednji Grahovljani, Dragović, Mali i Veliki Banovac, Španovica, Donja Šumetlica.
- brdsko-gorski (prostor sjevernih i sjeverozapadnih masiva Pšunja te jugozapadanih i južnih masiva Papuka, pokriven gorskim šumama, dijelom i livadama, unutar kojeg su smještena naselja: Bjelajci, Branešci, Brusnik, Bučje, Cicvare, Cikote, Gornja Šumetlica, Gornji Grahovljani, Glavica, Jakovci, Koturić, Kraguj, Kričke, Lipovac, Mali Budići, Ožegovci, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Tisovac i Veliki Budići)

U strukturi površina na području grada Pakraca vidljivo dominira poljoprivredno zemljište sa 40,73 % površine Grada. Šumsko zemljište zauzima 56,23 %, te zajedno s poljoprivrednim čini dio resursne osnove područja Županije.

Gospodarska struktura Županije određena je korištenjem prirodnih resursa, korištenjem postojećih kapaciteta, te izgradnjom odgovarajućih novih za koje postoji opravdanje po ekonomskim i tržišnim kriterijima. Gospodarski razvitak predstavlja integralni dio ukupnih razvojnih procesa koji će se odvijati na županijskom prostoru. Budući da je postojeći razmještaj gospodarskih kapaciteta na županijskom području neravnomjeran i, moglo bi se reći, neracionalan, trebalo bi u tom smislu ostvariti značajnije poboljšanje.

Na temelju razvojnih opredjeljenja te ciljeva prostornog razvoja i uređenja prostora županijskog značaja planiran je razvoj prostornih struktura grada Pakraca. U izradi plana polazi se od utvrđenih prostornih osobitosti, problema, ograničenja i mogućnosti prostornog razvoja. Stoga, bogati prirodni resursi na području Grada - kvalitetne poljoprivredne obradive površine, kvalitetne šumske površine omogućili su razvoj prerađivačke i prehrambene industrije, drvne i metalne industrije, te ratarske i stočarske proizvodnje, ruralnog te rekreacijskog, lovnog i ribolovnog turizma.

Program obnove usmjerava gospodarstvo na uspostavljanje nove strukture vlasništva i odnosa privređivanja, uvažavajući komparativne prednosti prostora. Osposobljavanje i modernizacija postojećih kapaciteta jedan je od osnovnih zahvata koji se moraju poduzeti s ciljem oživljavanja gospodarskih aktivnosti.

Osnovni uvjet uspješnijeg razvoja poduzetništva, i gospodarstva općenito, je osnivanje gospodarskih zona, modernizacija prometnog sustava te izgradnja prateće infrastrukture. Razvoj gospodarskih zona, zbog troškova opremanja komunalnom infrastrukturom, važno je usmjeriti u sklopu građevinskih područja naselja ili u njihovoj blizini. U skladu s navedenim Grad će se svojim planiranim gospodarskim razvojem uklopiti u prostorno-gospodarski model Županije putem postojećih i planiranih gospodarskih zona na području grada Pakraca ("Pakrac 5", „Kusionje“, "Badljevin", "Donja Obrijež", "Gornja Obrijež", "Ploštine", "Prekopakra", "Španovica").

Kretanje stanovništva Grada je, kao jedan od značajnijih čimbenika društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora, u usporedbi s ukupnim stanovništvom Županije, u velikom padu (8.855 st. (Popis 2001.) < 16.367 st. (Popis 1991.)). što je posljedica ratnih zbivanja na tom području. Obzirom da područje grada Pakraca karakterizira demografska starost, koja u budućnosti ne može osigurati jednostavnu reprodukciju stanovništva, bez obzira na očekivani gospodarski razvoj, zbog demografske stagnacije, prostorni razvoj u narednom razdoblju neće zahtijevati nove površine za razvoj građevinskih područja već naprotiv reduciranje postojećih građevinskih područja.

Prostornim planom uređenja grada Pakraca rezervira se, sukladno planovima prostornog uređenja šireg područja (Strategija i Program RH i PPP-SŽ), prostor za smještaj koridora prometne i komunalne infrastrukture državnog i županijskog značaja. U planskom periodu investicije bi se trebale uglavnom koncentrirati na povećanje standarda razine opremljenosti pojedinih komunalnih sustava.

Obzirom na navedenu kvalitetu prostora i potencijalne mogućnosti prostornog razvitka grada Pakraca koncepcija njenog prostornog uređenja se može izraziti kroz:

- razvoj Grada Pakraca kao manjeg gradskog središta,
- razvoj i unapređenje gospodarstva,
- poticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje stimuliranjem specijalizirane proizvodnje i proizvodnje zdrave hrane,
- modernizaciju i unapređenje prometne i komunalne infrastrukture
- očuvanje šumskog bogatstva
- očuvanje kulturne i prirodne baštine.

3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

Organizacija, namjena i korištenje prostora grada Pakraca temelje se na prirodnim obilježjima prostora, mreži naselja i infrastrukturnih sustava, utvrđenim prostornim mogućnostima, ograničenjima i ciljevima budućeg razvoja, očekivanom demografskom razvoju i utvrđenim osnovnim pravcima gospodarskog razvoja. Prostornim planom uređenja grada Pakraca (u daljnjem tekstu PPUG Pakrac), sukladno odredbama PPP-SŽ, podacima nadležnih tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima, studijama, projektima i ostalom dokumentacijom, detaljno je razgraničen prostor u kojem dominiraju poljoprivredne i šumske površine, građevinska područja, vode te infrastrukturni koridori.

PPUG Pakrac se evidentiraju, zaštićuju i čuvaju osnovne značajke i vrijednosti prostora te je na tom načelu, radi nesmetanog i uravnoteženog razvitka, koncipirano njegovo planiranje i uređenje. Stoga, građevinska područja racionalno koriste prostor ne šireći se duž županijskih i državnih prometnica i na kvalitetnom poljoprivrednom i šumskom zemljištu, povećava se zaštita prostora, gospodarenje resursima je štedljivije, a akcent je na očuvanju okoliša, prirodnom i kulturnom identitetu, te prioritetnom korištenju prostora izvan građevinskog zemljišta za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo.

U PPUG Pakrac su definirane namjene prostora / površina (kartografski prikaz br.1. "Korištenje i namjena površina u mjerilu 1:25000), i to:

- prostori / površine za razvoj i uređenje prostora naselja s prikazom izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja (detaljnije na kartografskim prikazima građevinskih područja naselja 4.1 – 4.36, u mjerilu 1:5000) koje se dijele na područja
 - naselja stalnog stanovanja: Badljevin, Batinjani, Branešci, Brusnik, Bučje, Dereza, Donja Obrijež, Donji Grahovljani, Dragović, Glavica, Gornja Obrijež, Gornja Šumetlica, Gornji Grahovljani, Kapetanovo polje, Kraguj, Kričke, Kusonje, Mali Banovac, Novi Majur, Omanovac, Ožegovci, Pakrac, Ploštine, Prekopakra, Stari Majur, Španovica, Toranj, Veliki Banovac
 - naselja povremenog stanovanja: Bjelajci, Cikote, Donja Šumetlica, Jakovci, Koturić, Mali Budići, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Tisovac, Veliki Budići
 - dio naselja Barica koje teritorijalno pripada Gradu Pakracu, ali prema ustrojstvu JLS pripada Općini Sirač koja je u sastavu Bjelovarsko-bilogorske županije

- prostori / površine za razvoj i uređenje prostora izvan naselja –
 - A) izdvojena građevinska područja
 - povremenog stanovanja - "Lipovac", "Cicvare", "Pakrac-Fokin put", "Pakrac-105. brigada", "Pakrac-Sv.Vid", "Sedlar - Šeovica", "Prekopakra"
 - gospodarskih zona: "Pakrac 5", "Badljevina", "Donja Obrijež", "Gornja Obrijež", "Ploštine", "Prekopakra", "Španovica", „Kusonje“
 - turističko – športsko - rekreacijske zone: "Matkovac", "Ploštine"
 - groblja
 - B) površine za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina
 - C) poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene strukturirane u odnosu na vrste, vrijednosti i način korištenja
 - D) šume isključivo osnovne namjene strukturirane u odnosu na vrste, vrijednosti i način korištenja
 - E) vodene površine
 - F) površine linijski ucrtani infrastrukturnih koridora
 - G) groblja.

Dakle, PPUG Pakrac se, osim za razvoj i uređenje građevinskih područja naselja (stalnog i povremenog stanovanja), definiraju i izdvojena građevinska područja povremenog stanovanja, izdvojena građevinska područja za razvoj gospodarskih sadržaja, kao i izdvojena građevinska područja s osnovnom namjenom predviđenom kako za razvoj turizma tako i za korištenje istih u športske i rekreativne svrhe ("Matkovac", "Ploštine").

Izdvojena građevinska područja gospodarskih zona, gdje bi se omogućio razvoj malog i srednjeg poduzetništva, kao i smještaj manjih industrijskih i sadržaja, planirana su:

- uz južnu stranu naselja Pakrac (zapadno od rijeke Pakre), s namjenom za razvoj većih trgovačkih lanaca,
- uz istočnu stranu naselja Pakrac između južne i sjeverne granice naselja Kusonje,
- zapadno od središta naselja Badljevina,
- južno od građevinskog područja naselja Donje Obriježi,
- zapadno od građevinskog područja naselja Ploštine,
- zapadno od centralnog dijela naselja Gornja Obrijež, unutar koje se za sada nalazi kompleks tvrtke za proizvodnju opreme za dječja igrališta (drvene industrije, obrade proizvoda od stakla,...),
- južno od strane naselja Prekopakra te
- sjeverno od centralnog dijela naselja Španovica uz državnu cestu D 38 (Pakrac (D5) – Požega – Pleternica – Đakovo (D7)),

što svojim lokacijama odgovara dovoljnoj udaljenosti od građevinskog područja naselja i minimalnim potrebama za opremanje komunalnom infrastrukturom.

Izvan građevinskih područja mogu se smještati građevine u skladu Zakonu o prostornom uređenju, PPP-SŽ te odredbama za provođenje ovog Plana.

Uvažavajući maksimalnu zaštitu prostora korisnici trasa infrastrukture su usmjereni na korištenje zajedničkih koridora infrastrukture. Istovremeno, novi koridori se ne mogu planirati u prirodno vrijednim područjima, njihova rekonstrukcija i održavanje mogu se vršiti samo uz racionalno korištenje tla uz maksimalno očuvanje vrijednosti krajobraza.

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

Prema podacima Državne geodetske uprava, Područnog ureda za katastar Požega, Ispostave Pakrac, površina grada Pakraca iznosi 35.808 ha. Kartografski prikazi za PPUG Pakrac, izrađeni su na topografskoj karti u mjerilu 1:25.000 dobivenoj od Državne geodetske uprave, i računalnim očitanjem površine Grada sa spomenute karte je ustanovljeno da površina grada Pakraca iznosi 35.853,01 ha, dakle ona je veća za 45,01 ha u odnosu na navedeni podatak Katastra. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina u Planu baziraju se na ukupnoj površini Grada od 35.853,01 ha.

Planirani broj stanovnika korišten u zadanoj tablici je projekcija broja stanovnika za 2015. godinu, koja je bazirana samo na prirodnom prirastu stanovništva i migracijama. Ukupno za grad Pakrac projekcija iznosi 7.900 stanovnika u 2015. godini što je za 10,78 % manje u odnosu na posljednji Popis iz 2001.g (8.855 st.), dakle vidljiv je pad broja stanovništva.

Kao što je već i navedeno PPUG Pakrac se, osim za površine osnovne namjene (površine izvan naselja – poljoprivredno zemljište, šume, vodne i ostale površine), dio površina namjenjuje za izgradnju naselja (stalnog i povremenog stanovanja), izdvojena građevinska područja povremenog stanovanja, gospodarskih i turističko-športsko-rekreacijskih zona te područja groblja van granica naselja. Prilikom osiguravanja površina za izgradnju, sukladno Programu prostornog uređenja RH i PPP-SŽ, uvažavane su smjernice i mjere u pogledu racionalnog gospodarenja prostorom i zaštite prostora s naglaskom na održivom razvoju.

Tablica 1.

R. B.	GRAD PAKRAC	ozna ka	ukupno ha	% od površine Grada	stan / ha ha / stan*
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA				
	ukupno		1.228,46	3,43	6,47
	- izgrađeni dio GP		809,45	2,26	9,63
	- neizgrađeni dio GP		419,01	1,17	19,74
	Građevinsko područje naselja stalnog stanovanja				
	ukupno		1.156,66	3,23	6,83
	- izgrađeni dio GP		763,37	2,13	10,35
	- neizgrađeni dio GP		393,29	1,10	20,09
	Građevinsko područje naselja povremenog stanovanja (Bjelajci, Cikote, Donja Šumetlica, Jakovci, Koturić, Mali Budići, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Tisovac, Veliki Budići)				
	ukupno		68,01	0,19	
	- izgrađeni dio GP		44,31	0,12	
	- neizgrađeni dio GP		23,7	0,07	
	Dio građevinskog područja dijela naselja Barica				
	ukupno		3,79	0,01	
- izgrađeni dio GP		1,77	0,005		
- neizgrađeni dio GP		2,02	0,005		
1.2.	IZGRAĐENE STRUKTURE VAN GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA				
	ukupno		151,47	0,42	52,18 0,019*
	- izgrađeni dio GP		46,31	0,13	
	- neizgrađeni dio GP		105,16	0,29	
	• Izdvojena građevinska područja van naselja				
	ukupno		151,47	0,42	
	- izgrađeni dio GP		46,31	0,13	
	- neizgrađeni dio GP		106,08	0,29	

	Izdvojeno građevinsko područje povremenog stanovanja ("Pakrac-Fokin put", "Pakrac-105. brigada", "Pakrac-Sv. Vid", "Sedlar-Šeovica", "Prekopakra", "Lipovac", "Cicvare")				
	ukupno		35,02	0,10	
	- izgrađeni dio GP		17,15	0,05	
	- neizgrađeni dio GP		17,87	0,05	
	Izdvojeno građevinsko područje gospodarske zone ("Pakrac 5", "Kusonje", "Badlješina", "Donja Obrijež", "Gornja Obrijež", "Ploštine", "Prekopakra", "Španovica")	G			
	ukupno		79,79	0,22	
	- izgrađeni dio GP		3,64	0,01	
	- neizgrađeni dio GP		76,15	0,21	
	Izdvojeno građevinsko područje turističko-športsko-rekreacijske zone ("Matkovac", "Ploštine")	R			
	ukupno		25,88	0,07	
	- izgrađeni dio GP		15,25	0,04	
	- neizgrađeni dio GP		10,63	0,03	
	Izdvojeno građevinsko područje groblja (26 naselja, 32 groblja)	+			
	ukupno		10,78	0,03	
	- izgrađeni dio GP		10,27	0,028	
	- neizgrađeni dio GP		0,51	0,002	
	• Izgrađene strukture izvan građevinskog područja				
	ukupno		121,44 ¹		
	- površine za eksploataciju i iskorištavanje mineralnih sirovina	E3	121,44 ¹		
1.3.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	P			
	ukupno		13.048,75	36,40	1,651*
	- osobito vrijedno obradivo tlo	P1	-	-	-
	- vrijedno obradivo tlo	P2	8239,99	22,99	1,043*
	- ostalo obradivo tlo	P3	4808,76	13,41	0,608*
1.4.	ŠUMSKE POVRŠINE	Š			
	ukupno		20.350,25	56,76	2,576*
	- gospodarske	Š1	20.221,00	56,40	2,560*
	- zaštitne	Š2	65,96	0,18	0,008*
	- posebne namjene	Š3	63,29	0,18	0,008*
1.5.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE	PŠ			
	ukupno		1.074,08	2,99	0,136*
1.6.	VODNE POVRŠINE	V			
	ukupno		17,31¹		
	- vodotoci		17,31 ¹		
	- akumulacije				
	- retencije				
	- ribnjaci				
1.7.	OSTALE POVRŠINE				
	ukupno		92,75¹		
	- posebna namjena	N			
	- površine infrastrukturnih sustava	IS	92,75 ¹		
	GRAD PAKRAC				
	ukupno		35.853,01	100,00	0,22 st/ha 4,54* ha/st

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požega

Napomena: Površine navedene u tablici br. 1. utvrđene su mjerenjem na kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena prostora" u mj. 1:25.000 i kartografskim prikazima br. 4.1.do 4.36., u mj. 1:5.000

*u zadnjem stupcu koeficijenti su izraženi u stan/ha, osim u onima koji su označeni s * u kojima su koeficijenti izraženi u ha /stan, pri čemu planirani broj stanovnika iznosi 7.900

¹ površine koje nisu ušle u konačni izračun ukupne površine grada Pakraca

Ukupna površina Grada strukturirana po namjeni i prikazana na kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina", načinjena je u skladu s "Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova" (NN, br. 106/98.).

S obzirom da je građevinsko područje višenamjensko, unutar njega neizgrađeni dio su poljoprivredne površine (vrtovi, voćnjaci i sl.) do trenutka dok se ne izgrade, odnosno prenamijene.

3.2.2. Razvoj i uređenje prostora naselja

Definiranjem planiranih građevinskih površina i njihovim usklađivanjem sa stvarnim potrebama, na način da se postojeća smanjuju na dijelovima gdje nije realno očekivati gradnju, a proširuju na dijelovima gdje se očekuje gradnja omogućuje se optimalan razvoj naselja i ostalog prostora. Na osnovu navedenog utvrđena su sljedeća građevinska područja naselja:

- građevinska područja naselja stalnog stanovanja
- građevinska područja naselja povremenog stanovanja.
- dio građevinskog područja dijela naselja Barica

3.2.2.1. Građevinsko područje naselja stalnog stanovanja

Površine za razvoj i uređenje naselja utvrđene su građevinskim područjima naselja stalnog stanovanja čime je određen jedan od osnovnih instrumenata za uređivanje i racionalno korištenje prostora. Građevinska područja naselja stalnog stanovanja predviđena su pretežno za mješovitu stambenu gradnju. Uz ovu osnovnu namjenu unutar GP predviđena je i izgradnja građevina drugih namjena (gospodarske, proizvodne, poslovne ugostiteljsko, turističke, javne, društvene, športsko-rekreacijske, komunalne i prometne infrastrukture) te drugih sadržaja koji upotpunjuju osnovne sadržaje naselja i pridonose kvaliteti prostora i života.

Građevinska područja naselja stalnog stanovanja sadrže neizgrađene dijelove predviđene za potrebe daljnjeg širenja i razvoja naselja, te izgrađene dijelove unutar kojih je predviđeno popunjavanje i dopunjavanje izgrađene strukture.

Neizgrađeni dijelovi unutar građevinskog područja (parkovi, zaštitna zelenila površine, površine za šport i rekreaciju i sl.) koji svojom ekološkom funkcijom, funkcijom čuvanja prrodnih resursa i sl. pridonose ukupnoj kvaliteti i vrijednosti naselja određuju se kao negrađivi dio građevinskog područja.

Unutar građevinskih područja naselja stalnog stanovanja rezervirane su površine za javnu prometnu infrastrukturu, te druge građevine i uređaje komunalne infrastrukture.

Analizom dosadašnjih demografskih kretanja u naseljima grada Pakraca uočen je veliki pad broja stanovnika gotovo u svih 42 naselja osim u naselju Badljevinu u kojem se u posljednjem međupopisnom razdoblju broj stanovnika povećao za 1,81 %. Rezultat je to ratnih zbivanja na tom području, ali i u prosjeku demografske starosti stanovništva Grada, što kazuje na problem porasta stanovništva u nekom dužem periodu.

Tablica 2.

Postojeća građevinska područja naselja na području grada Pakraca				
r.b.	Naselja	Broj stanovnika 2001. godine	Površina GP prema PPO Pakrac	Gustoća naseljenosti (st/ha)
1.	Badljevina	843	128,97	6,53
2.	Batinjani	86	54,74	1,57
3.	Bjelajci	13	11,67	1,11
4.	Branešci	41	69,50	0,59
5.	Brusnik	29	25,71	1,13
6.	Bučje	29	38,14	9,23
7.	Cicvare	4	0,00	0,00
8.	Cikote	8	26,60	0,30
9.	Dereza	15	32,69	0,45
10.	Donja Obrijež	264	37,53	7,03
11.	Donja Šumetlica	4	20,78	0,19
12.	Donji Grahovljani	44	50,12	0,87
13.	Dragović	65	46,48	1,39
14.	Glavica	6	30,50	0,19
15.	Gornja Obrijež	77	56,03	1,37
16.	Gornja Šumetlica	76	20,61	3,68
17.	Gornji Grahovljani	33	37,00	0,89
18.	Jakovci	5	13,82	0,36
19.	Kapetanovo Polje	53	14,38	3,68
20.	Koturić	4	12,61	0,31
21.	Kraguj	91	25,07	3,63
22.	Kričke	45	21,75	2,06
23.	Kusonje	200	127,46	1,56
24.	Lipovac	0	0,00	0,00
25.	Mali Banovac	22	3,91	5,62
26.	Mali Budići	6	12,59	0,47
27.	Novi Majur	109	19,62	5,55
28.	Omanovac	186	39,16	4,74
29.	Ožegovci	37	64,07	0,57
30.	Pakrac	4.772	458,82	10,40
31.	Ploštine	198	14,46	13,69
32.	Popovci	7	11,38	0,61
33.	Prekopakra	1.127	173,96	6,47
34.	Prgomelje	4	10,58	0,37
35.	Rogulje	12	23,28	0,51
36.	Srednji Grahovljani	8	13,60	0,58
37.	Stari Majur	35	17,02	2,05
38.	Španovica	31	61,63	0,50
39.	Tisovac	8	21,40	0,37
40.	Toranj	86	35,62	2,41
41.	Veliki Banovac	170	14,79	11,49
42.	Veliki Budići	2	16,78	0,12
	UKUPNO:	8.855	1.914,83	4,62

No, obzirom, da su sadašnje neizgrađene površine, odnosno površine za razvoj i uređenje naselja unutar građevinskog područja, pretjerane u odnosu na postojeću gustoću stanovanja, kao i gustoću stanovništva, utvrđeno je da građevinska područja nije potrebno proširivati u odnosu na površine koje su bile određene Prostornim planom (bivše) Općine Pakrac. Potreba smanjenja građevinskih područja naselja utvrđena je i PPP-SŽ.

Dakle, postojeće granice građevinskih područja naselja stalnog stanovanja grada Pakraca su preispitane te su utvrđena nova građevinska područja u skladu s obvezama iz planova šireg područja, prvenstveno po kriterijima Odredaba za provođenje PPP-SŽ koji daje smjernice za definiranje građevinskih područja naselja, a u odnosu na demografske podatke, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja pojedinog naselja, vrijednosti i posebnosti krajobrazu, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina. Stoga, izmjene postojećih i određivanje novih građevinskih područja treba temeljiti na stručnim argumentima, analizama izgrađenosti naseljenog područja, odnosno iskazu površine izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja:

- unutar postojećeg građevinskog područja potrebno je ispitati rezerve neizgrađenog dijela građevinskog područja
- prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja
- građevinska područja oblikovati primjereno geomorfološkim značajkama kao naseljsku cjelinu odvojeno od druge takve cjeline
- građevinska područja određivati izvan koridora državne i regionalne infrastrukture, poljoprivrednih zemljišta bonitetne klase propisane Zakonom nestabilnih terena (klizišta, tektonski rasjedi), zaštitnih i sigurnosnih zona voda i izvan površina od posebnog značenja za obranu
- posebno je potrebno obrazložiti zauzetost prostora po stanovniku, ako ona prelazi 300m²/st. pri čemu se uzima u obzir izgrađena cjelina i kompaktni dijelovi naselja unutar građevinskog područja, bez poljoprivrednih, šumskih i vodnih površina koja nisu u funkciji naselja
- ukoliko su iscrpljene mogućnosti izgradnje u postojećim granicama na temelju argumentirane razvojne potrebe (porasta broja stanovnika, središnje funkcije razvoja gospodarstva), a koje mora pratiti i program izgradnje i uređenja zemljišta, moguća su proširenja građevinskog zemljišta
- prijedlozi za proširenja građevinskog područja moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećeg građevinskog područja s obrazloženjem o razlozima neiskorištenja dijelova i poduzetim mjerama za iskorištavanje, osobito u slučaju kada neizgrađena površina prelazi 10% ukupne površine građevinskog područja. U tom slučaju mora se ispitati moguća smanjenja građevinskog područja u dijelovima koji se ne privode planiranoj namjeni.

U PPŽ-u su određena sljedeća temeljna polazišta za pojedine grupe naselja (tri grupe naselja):

- a) grupa naselja preko 1.000 stanovnika (Pakrac, Prekopakra)
 - za naselje Pakraca procjenjuje se opravdanim planirati prostor za proširenje ukoliko su ispunjeni uvjeti dani Odredbama PPP-SŽ, a ukazuje se i na mogućnost formiranja urbanih zona objedinjavanjem svih kontaktnih građevinskih područja naselja koja se međusobno spojila obzirom na radijus gravitacionih zona
 - za naselje Prekopakra predlaže se prethodna provjera važećih građevinskih područja i rezerviranje prostora za proširenje ako se to ocijeni potrebnim
- b) grupa naselja od 500 do 1.000 stanovnika (Badljevinina)
 - za naselja (Badljevinina) kod kojih je neizgrađeni dio veći od polovine izgrađenog dijela, obvezno je smanjivanje građevinskog područja, osim kad se radi o naseljima koja imaju pad broja stanovnika (jer bi to moglo dodatno smanjiti eventualni interes i mogućnosti izgradnje)
- c) grupa naselja do 500 stanovnika
 - kod tih naselja (sva ostala) u pravilu, nije opravdano osigurati nove prostore za širenje, već je potrebno težiti smanjivanju građevinskog područja. Nužna i opravdana proširenja potrebno je posebno obrazložiti.

Kao rezultat navedenih postavki PPŽ-a, a u okviru realnih mogućnosti, planirana površina građevinskih područja svih naselja ukupno iznosi **1.156,66 ha**, što je za **563,08 ha** (ili za **32,74 %**) **manje** u odnosu na PPO Požega, kada je ukupna površina građevinskih područja naselja iznosila **1.719,74 ha** (bez naselja: Bjelajci, Cikote, Donja Šumetlica, Jakovci, Koturić, Mali Budići, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Tisovac, Veliki Budići koja su ovim Planom predviđena za naselja povremenog stanovanja te naselja Lipovca i Cicvare koji su PPUG-om Pakrac planirana za izdvojena građevinska područja povremenog stanovanja).

Treba napomenuti da je u postupku izrade ovog Plana izvršena analiza podataka iz PPP-SŽ koji se odnose na površinu građevinskih područja naselja (izgrađeni i neizgrađeni dio), kao i podatke o planiranom broju stanovnika i očekivanim gustoćama stanovništva. Tom je prilikom uočeno da podaci iz PPP-SŽ ne odgovaraju stvarnom stanju u prostoru, i to:

- izgrađeni dio građevinskih područja grada Pakraca (svih naselja stalnog stanovanja) iznosi 763,37 ha, a ne 810,65 ha
- izgrađeni dio građevinskog područja naselja Pakrac iznosi 261,88 ha, a ne 253,2 ha
- planirani broj stanovnika grada Pakraca 2021. godine od 22.950 stanovnika nije realan (vidi razlike između popisa stanovnika 1991.-2001. godine), te se ovim Planom za plansku 2015. godinu predviđa broj od cca 7.900 stanovnika
- planirani broj stanovnika naselja Pakrac 2021. godine od 15.000 stanovnika nije realan (vidi razlike između popisa stanovnika 1991. -2001. godine), te se ovim Planom za plansku 2015. godinu predviđa broj od 4.445 stanovnika.

A) Sveukupni bilans površina građevinskog područja naselja

- **površina građevinskog područja ostvarena PPUG Pakraca** **1.156,66 ha**
- od toga: izgrađeni dio 763,37 ha (66,00%)
neizgrađeni dio 393,29 ha (34,00%)
- **ukupno građ. područje smanjeno u odnosu na PPO Pakrac:** 563,08 ha (32,74%)

B) Brojčani prostorni pokazatelji

- Gbst - brutto gustoća stanovanja je odnos broja stanovnika i površine građevinskog područja

$$\text{Gbst} = \frac{\text{cca 7.900 stanovnika}}{1.156,66 \text{ ha}} = \mathbf{6,83 \text{ st/ha}}$$

- Gnst - gustoća stanovništva je odnos broja stanovnika i površine obuhvata prostornog plana

$$\text{Gnst} = \frac{\text{cca 7.900 stanovnika}}{35.853,01 \text{ ha}} = \mathbf{0,22 \text{ st/ha (22 st/km}^2\text{)}}$$

Planirana gustoća stanovanja (odnos planiranog broja stanovnika i površine građevinskog područja naselja), za cijelo područje grada Pakraca iznosi 6,83 st/ha, pri čemu je moguće izdvojiti, uz naselje Pakrac i demografski aktivna naselja (Prekopakra, Veliki Banovac, Novi Majur, Ploštine, Badljevin, Donja Obrijež, Kraguj), i to:

- 4 naselja (Pakrac, Prekopakra, Novi Majur, Veliki Banovac) planirana gustoća stanovanja iznosi jednako i više od 10 st/ha
- 4 naselja (Ploštine, Badljevin, Donja Obrijež, Kraguj) planirana gustoća stanovanja iznosi od 5,0 do 10,0 st/ha.

Dakle, u odnosu na postojeća građevinska područja, a prema provedenoj analizi tijekom izrade GGP naselja grada Pakraca, čiji su rezultati vidljivi u tablici 3., površine građevinskih područja naselja, u odnosu na postojeća građevinska područja, se smanjuju u gotovo svim naseljima Grada (osim u naseljima Ploštine, Dragović i Mali i Veliki Banovac), a utvrđena su na katastarskom planu u mjerilu 1: 5.000.

Tablica 3.

Planirana građevinska područja (GP) naselja prema PPUG Pakrac								
naselja		površina GP naselja prema PPUG Pakrac (ha)			površina GP prema PPO Pakrac (ha)	smanjenje GP naselja u odnosu na PPO Pakrac (%)	projekcija broja st. 2015. godine*	planirana gustoća naseljeno sti GP (st/ha)
		ukup.	izgrađeno					
			ha	%				
a) naselja preko 1.000 stanovnika								
1.	Pakrac	387,81	261,88	67,53	458,82	-15,48	4.445	11,46
2.	Prekopakra	88,89	51,79	58,26	173,96	-48,90	1.114	12,53
b) naselja od 500 do 1.000 stanovnika								
3.	Badljevina	108,97	65,70	58,26	128,97	-15,51	671	6,16
b) naselja do 500 stanovnika								
4.	Batinjani	44,88	22,84	50,89	54,74	-18,01	29	0,64
5.	Branešci	34,40	25,33	73,63	69,50	-50,50	19	0,55
6.	Brusnik	7,61	6,01	78,98	25,71	-70,40	19	2,50
7.	Bučje	13,84	10,15	73,34	38,14	-63,61	4	0,29
8.	Dereza	14,50	12,16	83,86	32,69	-55,64	1	0,07
9.	Donja Obrijež	34,38	25,36	73,76	37,53	-8,39	224	6,52
10.	Donji Grahovljani	12,66	5,95	47,00	50,12	-74,74	18	1,42
11.	Dragović	46,59	20,52	44,04	46,48	0,24	45	0,97
12.	Glavica	8,72	6,06	69,50	30,50	-71,41	1	0,12
13.	Gornja Obrijež	39,39	23,52	59,71	56,03	-29,70	65	1,65
14.	Gornja Šumetica	14,63	10,80	73,82	20,61	-29,02	47	3,21
15.	Gornji Grahovljani	9,13	6,04	66,16	37,00	-75,32	6	0,66
16.	Kapetanovo Polje	13,23	8,53	64,47	14,38	-8,00	49	3,70
17.	Kraguj	22,06	17,90	81,14	25,07	-12,01	111	5,03
18.	Kričke	6,20	4,75	76,61	21,75	-71,49	21	3,39
19.	Kusonje	76,85	55,46	72,17	127,46	-39,71	230	2,99
20.	Mali Banovac	4,62	3,21	69,48	3,91	18,16	11	2,38
21.	Novi Majur	13,98	8,58	61,37	19,62	-28,75	140	10,01
22.	Omanovac	29,62	22,92	77,38	39,16	-24,36	143	4,83
23.	Ožegovci	26,79	20,37	76,03	64,07	-58,19	33	1,23
24.	Ploštine	17,97	15,43	85,87	14,46	24,27	163	9,07
25.	Stari Majur	8,30	5,17	62,29	17,02	-51,23	17	2,05
26.	Španovica	19,86	12,15	61,18	61,63	-67,78	7	0,35
27.	Toranj	35,50	21,99	61,94	35,62	-0,34	39	1,1
28.	Veliki Banovac	15,28	12,80	83,77	14,79	3,31	205	13,42
UKUPNO:		1.156,66	763,37	66,00	1.719,74	-32,74	7.877	6,81

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Napomena: *Podatak temeljen samo na prirodnom prirastu stanovništva i saldu migracija

Kao što je već navedeno u poglavlju Ciljeva prostornog razvoja i uređenja ovog Plana (2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA, 2.2.1. Demografski razvoj) u navedena projekcija broja stanovništva za 2015. godinu, po naseljima grada Pakraca, bazirana

je samo na prirodnom prirastu stanovništva i saldu migracija, te obzirom na nedostatan broj podataka za kvalitetniji izračun projekcije, realno je za očekivati veća odstupanja i pogreške pogotovo na nivou naselja (malim naseljima s malim brojem stanovnika).

3.2.2.2. Građevinsko područje naselja povremenog stanovanja

Ovim građevinskim područjem je obuhvaćeno dvanaest naselja, i to: Bjelajci, Cikote, Donja Šumetlica, Jakovci, Koturić, Mali Budići, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Tisovac, Veliki Budići, u kojima se u planskom razdoblju očekuje demografsko odumiranje, a prikazana su na kartografskom prikazu br. 4.3., 4.8., 4.11., 4.18., 4.20. 4.28. 4.29. 4.30. 4.33. i 4.36.

Tablica 4.

Planirana građevinska područja naselja povremenog stanovanja				
r.b.	naselje	Površina (ha)	Izgrađeni dio	
			ha	%
1.	Bjelajci	2,10	1,63	77,62
2.	Cikote	19,05	13,17	69,13
3.	Donja Šumetlica	2,65	1,12	42,26
4.	Jakovci	3,93	1,44	36,64
5.	Koturić	4,99	3,74	74,95
6.	Mali Budići	3,52	0,32	9,09
7.	Popovci	6,12	4,80	78,43
8.	Prgomelje	4,55	2,95	64,84
9.	Rogulje	8,08	6,99	86,51
10.	Srednji Grahovljani	4,82	2,42	50,21
11.	Tisovac	4,53	3,34	73,73
12.	Veliki Budići	3,67	2,39	65,12
Ukupno:		68,01	44,31	65,15

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

3.2.2.3. Dio građevinskog područja dijela naselja Barica

Gradu Pakracu teritorijalno pripada i dio građevinskog područja naselja Barica koje prema ustrojstvu JLS pripada Općini Sirač koja je u sastavu Bjelovarsko-bilogorske županije.

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2001. godine naselje Barica ima 61 stanovnika koji žive u 25 domaćinstava. Obzirom da prosječna godišnja stopa pada prema Popisu 1991. – 2001. godine iznosi – 1,08%, a stanovništvo po dobi pripada dubokoj starosti za očekivati je i u planskom razdoblju pad broja stanovnika odnosno demografsko odumiranje naselja.

Tablica 5.

Planirano građevinsko područje dijela naselja Barica					
r.b.	naselje	Površina (ha)	Izgrađeni dio		
			ha	%	
1.	Barica	A)	0,79	0,45	56,96
		B)	3,00	1,32	44,00
Ukupno:		3,79	1,77	46,70	

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Dio granice građevinskog područja dijela naselja Barica prikazana je na kartografskom prikazu br. 4.37.

3.2.3. Razvoj i uređenje prostora izvan naselja

Izvan građevinskih područja naselja (stalnog i povremenog stanovanja) PPUG-om Pakraca dozvoljena gradnja na slijedećim područjima:

- **Izdvojenim građevinskim područjima**
 - građevinska područja povremenog stanovanja – “Pakrac - Fokin put”, “Pakrac - 105. brigada”, “Pakrac - Sv. Vid”, “Sedlar - Šeovica”, “Prekopakra”, “Lipovac”, “Cicvare”,
 - građevinsko područje gospodarskih zona – “Pakrac 5”, „Kusonje“, “Badlješina”, “Donja Obrijež”, “Gornja Obrijež”, “Ploštine”, “Prekopakra”, “Španovica”,
 - građevinsko područje turističko – športsko – rekreacijske zone “Matkovac”, “Ploštine”
 - građevinska područja groblja
- **Područja Grada izvan građevinskih područja**

3.2.3.1. Izdvojena građevinska područja

Planirana izdvojena građevinska područja van naselja (stalnog i povremenog stanovanja) na području grada Pakraca su:

- **Izdvojeno građevinsko područje povremenog stanovanja**

Ovim građevinskim područjem je obuhvaćeno sedam lokacija na kojoj je započela u većem ili manjem obimu izgradnja građevina namijenjena stanovanju u kojoj se povremeno boravi s ciljem odmora/rekreacije (kuća za odmor) uz prateće sadržaje (pomoćne građevine, nadstrešnice, pecala, ognjišta i sl.), a moguće je planirati i uređenje dječjih igrališta.

Građevinska područja povremenog stanovanja prikazana su na kartografskim prikazima br. 4.7., 4.24. i 4.38. na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000, a za gradnju građevina unutar navedenih područja primjenjuju se uvjeti propisani Odredbama PPUG Pakrac.

Tablica 6.

Planirana građevinska područja povremenog stanovanja				
r.b.	Lokacija	Površina (ha)	Izgrađeni dio	
			ha	%
1.	“Pakrac - Fokin put”	4,34	1,54	35,48
2.	“Pakrac - 105. brigada”	4,53	1,28	28,26
3.	“Pakrac - Sv. Vid”	4,26	1,81	42,49
4.	“Sedlar - Šeovica”	8,87	2,16	24,35
5.	“Prekopakra”	5,27	3,46	1,81
6.	“Lipovac”	4,05	4,05	100,00
7.	“Cicvare”	3,70	2,85	77,03
Ukupno:		35,02	17,15	48,97

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

• Izdvojeno građevinsko područje gospodarskih zona

Za potrebe odvijanja gospodarskih djelatnosti, na području grada Pakraca formirati će se sedam izdvojenih građevinskih područja gospodarskih zona, i to:

- novoformirana gospodarska zona "Pakrac 5" u površini od 15,24 ha, locirana s južne strane građevinskog područja naselja Pakrac, odmah uz bolnicu s južne te rijeku Pakru sa zapadne strane, u kojoj je dozvoljena isključivo izgradnja poslovnih, trgovačkih i uslužnih građevina, te pomoćnih, prometnih i infrastrukturnih građevina nužnih za funkcioniranje osnovne djelatnosti,
- novoformirana gospodarska zona "Kusonje" locirana uz dio istočne granice građevinskog područja naselja Pakrac te sjeverno od južnog kraka i južno od sjevernog kraka građevinskog područja naselja Kusonje u površini od 24,69 ha,
- novoformirana gospodarska zona "Badljovina" locirana zapadno od centralnog dijela naselja Badljovina, i planiranog prometnog pravca brze ceste /Europski koridor E661 (dio trase), u površini od 13,84 ha,
- novoformirana gospodarska zona "Donja Obrijež" u površini od 12,58 ha, smještena južno građevinskog područja naselja Donje Obriježi, odnosno istočno od naselja Ploštine,
- novoformirana gospodarska zona "Ploštine", locirana zapadno od građevinskog područja naselja Ploštine, u površini od 3,72 ha,
- gospodarska zona "Gornja Obrijež", ukupne površine 5,29 ha, smještena zapadno od centralnog dijela naselja Gornja Obrijež, unutar koje se za sada nalazi kompleks tvrtke za proizvodnju opreme za dječja igrališta i sl. koja zauzima 1 ha, odnosno 18,9 % od ukupne površine predviđene za razvoj,
- gospodarska zona "Prekopakra", locirana uz građevinsko područje naselja Prekopakra s njegove južne strane, u površini od 0,83 ha od čega je izgrađeno 40,96 % ukupne površine predviđene za razvoj,
- gospodarska zona "Španovica", smještena sjeverno od centralnog dijela naselja Španovica uz državnu cestu D 38 (Pakrac (D5) – Požega – Pleternica – Đakovo (D7)), u površini od 3,60ha, od čega je izgrađeno 2,30 ha, odnosno 63,89% ukupne površine.

Tablica 7.

Planirana građevinska područja gospodarske zone				
r.b	Lokacija	Površina (ha)	Izgrađeni dio	
			ha	%
1.	"Pakrac 5"	15,24	0	0
2.	„Kusonje“	24,69	0	0
3.	"Badljovina"	13,84	0	0
4.	"Donja Obrijež"	12,58	0	0
5.	"Gornja Obrijež"	5,29	1	18,90
6.	"Ploštine"	3,72	0	0
7.	"Prekopakra "	0,83	0,34	40,96
8.	"Španovica"	3,60	2,30	63,89
Ukupno:		79,79	3,64	4,56

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Granice izdvojenih građevinskih područja gospodarskih zona prikazane su na kartografskim prikazima 4.1., 4.10., 4.15., 4.23., 4.27., 4.32. i 4.38. na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000., a za gradnju građevina unutar navedinih područja primjenjuju se uvjeti propisani Odredbama PPUG Pakrac.

- **Izdvojeno građevinsko područje turističko – športsko - rekreacijske zone "Matkovac" i "Ploštine"**

Na području grada Pakraca predviđeno je formiranje dvije turističko – športsko - rekreacijske zone, u smislu razvoja turizma (rekreativnog, ribolovnog i sl.), unutar izdvojenog građevinskog područja, i to:

- turističko – športsko – rekreacijska zona "Matkovac", predviđena za razvoj turizma (rekreativnog, športskog, ribolovnog i sl.), locirana je sjeverozapadno od naselja Pakrac, uz južnu rubnu stranu građevinskog područja naselja Prekopakra.
- turističko – športsko – rekreacijska zona "Ploštine", predviđena kako za razvoj turizma tako i za korištenje istih u športske i rekreativne svrhe, locirana je u dolini između dva naselja, i to - sjeverno od naselja Ploštine i jugozapadno od naselja Donje Obriježi.

Tablica 8.

Planirana građevinska područja turističko – športsko - rekreacijske zone				
r.b.	Lokacija	Površina (ha)	Izgrađeni dio	
			ha	%
1.	"Matkovac"	18,21	15,25	83,75
2.	"Ploštine"	7,67	0	0
Ukupno:		25,88	15,25	58,93

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Granica izdvojenog građevinskog područja turističko - športsko - rekreacijske zone "Matkovac" i "Ploštine" prikazana su na kartografskom prikazu br. 4.10. i 4.27., na katastarskoj podlozi u mjerilu 1:5000, a za gradnju građevina unutar navedenog područja primjenjuju se uvjeti propisani Odredbama PPUG-a Pakraca.

- **Izdvojeno građevinsko područje groblja (G)**

Na području grada Pakraca u funkciji su dva gradska groblja u naselju Pakrac, a mjesna groblja nalaze se u sljedećim naseljima: Badlješina, Batinjani, Bjelajci (2), Branešci, Brusnik (2), Bučje (1), Cicvare, Cikote, Dereza (2), Donja Obrijež (2), Donja Šumetlica, Donji Grahovljani, Dragović, Glavica, Gornji Grahovljani, Jakovci, Kraguj, Kričke, Kusonje, Lipovac, Mali Banovac, Mali Budići, Omanovac (2), Ožegovci, Ploštine, Prgomelje, Rogulje, Španovica (2), Tisovac, Toranj (1+1), Veliki Banovac (1+1), Veliki Budići, koja su više ili manje održavana (ovisno o smještaju - pristupu), a neka od njih imaju mrtvačnicu.

Za groblja, koja se nalaze izvan granica građevinskog područja naselja, a locirana su uz naselja: Badlješina, Bjelajci (2), Branešci, Brusnik (2), Cikote, Dereza (2), Donja Obrijež (2), Donja Šumetlica, Donji Grahovljani, Dragović, Gornji Grahovljani, Jakovci, Kričke, Lipovac, Mali Banovac, Mali Budići, Omanovac (2), Ožegovci, Ploštine, Prgomelje, Rogulje, Španovica (2), Tisovac, Toranj, Veliki Banovac i Veliki Budići određena su izdvojena građevinska područja za izgradnju groblja. Ta groblja zauzimaju ukupno 10,78 ha .

Jedan manji dio groblja se nalazi unutar granica naselja kojima pripadaju, i to unutar GGP naselja: Pakrac, Batinjani, Bučje, Cicvare, Glavica, Kraguj, Kusonje, u nekim naseljima su groblja smještena i unutar i van granica kao što je u naseljima Toranj (1-van, 1-unutra) i Veliki Banovac (1-van, 1-unutra), a istovremeno su neka groblja zajednička za dva ili više naselja kao npr. Pakrac - Prakopakra, Kapetanovo Polje – Donja Obrijež.

Tablica 9.

Granice izdvojenih građevinskih područja groblja				
R.B	Naselja	Površina (ha)	Izgrađeni dio	
			ha	%
1.	Badljevina	1,11	0,93	83,78
2.	Bjelajci (2)	0,14 + 0,04=0,18	0,18	100
3.	Branešci	0,39	0,39	100
4.	Brusnik (2)	0,07+0,29=0,36	0,07+0,29=0,36	100
5.	Cikote	0,30	0,30	100
6.	Dereza (2)	0,43+0,23=0,66	0,43+0,23=0,66	100
7.	Donja Obrijež (2)	0,46+0,29=0,75	0,46+0,29=0,75	100
8.	Donja Šumetlica	0,13	0,13	100
9.	Donji Grahovljani	0,23	0,23	100
10.	Dragović	0,26	0,26	100
11.	Gornji Grahovljani	0,33	0,33	100
12.	Jakovci	0,32	0,32	100
13.	Kričke	0,53	0,53	100
14.	Lipovac	0,10	0,10	100
15.	Mali Banovac	0,40	0,40	100
16.	Mali Budići	0,05	0,05	100
17.	Omanovac (2)	0,10+0,10=0,20	0,10+0,10=0,20	100
18.	Ožegovci	0,31	0,31	100
19.	Ploštine	0,83	0,59	71,08
20.	Prgomelje	0,32	0,32	100
21.	Rogulje	0,26	0,26	100
22.	Španovica (2)	0,59+0,59=1,18	0,59+0,59=1,18	100
23.	Tisovac	0,52	0,43	82,69
24.	Toranj	0,55	0,55	100
25.	Veliki Banovac	0,27	0,27	100
26.	Veliki Budići	0,24	0,24	100
Ukupno:		10,78	10,27	95,27

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Granice izdvojenih građevinskih područja groblja izvan naselja utvrđuju se granicom katastarske čestice, a detaljno su određena na kartografskim prikazima građevinskih područja pripadajućih naselja, u mjerilu 1 : 5000, a za gradnju građevina unutar navedenih područja primjenjuju se uvjeti propisani Odredbama PPUG-a Pakrac.

3.2.3.2. Područja Grada izvan građevinskih područja

Površine za razvoj i uređenje izvan građevinskih područja tretiraju se kao negradive površine za potrebe poljoprivredne proizvodnje i gospodarenje šumama, a samo iznimno i malim dijelom na njima je moguća gradnja.

Odredbama članka 42. Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), te sukladno s istim Odredbama PPUG Pakraca, određene su građevine i objekti koje je, u skladu sa smjericama i kriterijima prostornog plana uređenja Grada, moguće graditi izvan građevinskih područja:

- stambene i gospodarske građevine te obiteljska gospodarstva u funkciji obavljanja poljoprivrednih djelatnosti i seoskog turizma, (građevine za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju te uzgoj poljoprivrednih kultura i životinja (stoke, peradi i krznaša) te ribnjaci, građevine za smještaj poljoprivrednih proizvoda, građevine za smještaj i sklanjanje poljoprivredne mehanizacije i oruđa te njihovo održavanje, gospodarske proizvodno-obrtničke građevine za primarnu doradu i preradu u funkciji osnovne poljoprivredne proizvodnje, ugostiteljsko-turističke građevine za smještaj i prehranu u seoskom turizmu, pojedinačne građevine u funkciji poljoprivredne proizvodnje, ostale pomoćne građevine za potrebe obavljanja poljoprivredne djelatnosti, stanovanja ili seoskog turizma)
- građevine za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina,
- rekreacijske građevine: trim, biciklističke, planinarske konjičke i slične staze, ribnjaci za športski ribolov, šumske, ribarske i izletničke kuće, lovački i planinarski domovi, kuće ili skloništa te slične građevine u funkciji rekreacije.
- manje vjerske građevine (raspela, poklonci, kapelice) i spomen-obilježja
- građevine u funkciji gospodarenja i korištenja šuma (šumske kuće, lugarnice te nastambe za radnike grade I sl.)
- građevine infrastrukture (prometne, energetske, komunalne i dr.)

Iznimno od navedenog, izvan građevinskog područja na poljoprivrednom zemljištu I i II bonitetne klase može se planirati izgradnja samo stambenih i gospodarskih objekata u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti, građevina infrastrukture te građevina za istraživanje i iskorištavanje energetskih mineralnih sirovina.

3.2.4. Poljoprivredne površine isključivo osnovne namjene (P)

Pod obradive poljoprivredne površine smatraju se oranice, vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade. Sukladno s odredbama Pravilnika o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98, 39/04 I 45/04), obradive poljoprivredne površine se kategoriziraju na:

- P1** – osobito vrijedno obradivo tlo
- P2** – vrijedno obradivo tlo
- P3** – ostala obradiva tla.

Prema PPP-SŽ, obradive poljoprivredne površine na području grada Pakraca ulaze u kategoriju P2 – vrijedno obradivo tlo i P3 – ostala obradiva tla i zauzimaju 12.275,50 ha što čine udio od 34,28% ukupnog teritorija Grada (odnosno čine udio od 88,23% ukupnih poljoprivrednih površina Grada).

Obzirom, da poljoprivredne površine, kao vrijedan prirodni resurs, zauzima veliki dio ukupne površine grada Pakraca (40,37 %), veoma je važna potreba racionalnog i ekonomičnog korištenja ovakvog prirodnog resursa.

Za pojedine kategorije tala, postoje posebna ograničenja vezana za izgradnju. Prekategorizacija poljoprivrednih površina u višu bonitetnu kategoriju moguća je nakon procjene opravdanosti i provedbe gospodarsko-ekoloških opravdanih mjera (melioracija, odvodnjavanje, navodnjavanje, zaštita od poplava i slično).

Navedene kategorije i granice prostiranja svake od navedenih kategorija poljoprivrednog zemljišta prikazane su na Kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina". Urtavanjem svake od navedenih kategorija tala, te izvršenom izmjerom ucrtanih površina pomoću računara, utvrđene su sljedeće površine pojedinih kategorija tla:

- vrijedno obradivo tlo – 8240,07 ha
- ostalo obradivo tlo – 4808,76 ha

Ove dvije kategorije predstavljaju poljoprivredno zemljište zastupljeno na području grada Pakraca s osnovnom namjenom za poljoprivrednu proizvodnju. U okviru ovih kategorija poljoprivrednog zemljišta, vrijedno obradivo tlo zauzima 63,15 %, a ostala obradiva tla 36,85 % ukupnog poljoprivrednog zemljišta, što zajedno čini 36,40 % ovog prirodnog resursa u odnosu na ukupnu površinu Grada.

Vrijedno obradivo tlo prostorno se rasprostire na većem dijelu Grada, i to oko građevinskih područja naselja stalnog stanovanja: Badljevina, Batinjani, Branešci, Bučje, Donja Obrijež, Dragović, Gornja Obrijež, Gornji Grahovljani, Kapetanovo Polje, Kusonje, Mali Banovac, Novi major, Omanovac, Ožegovci, Pakrac, Ploštine, Prekopakra, Stari Majur, Španovica, Toranj, Veliki Banovac, oko građevinskog područja naselja povremenog stanovanja - Donja Šumetlica, zatim izdvojenih građevinskih područja povremenog stanovanja: "Fokin put", 105. brigada", "Sv. Vid", "Sedlar-Šeovica", "Prekopakra" te izdvojenih građevinskih područja gospodarskih zona, i to: "Pakrac 5", "Kusonje", "Badljevina", "Ploštine", "Donja Obrijež", "Gornja Obrijež", "Prekopakra", "Španovica".

Ostalo obradivo tlo je prostorno zastupljeno na obodnim jugoistočnim dijelovima Grada, a koje se zbog reljefne raznolikosti izmjenjuje s manjim šumskim područjima, okružujući građevinsko područje naselja stalnog stanovanja: Brusnik, Dereza, Donji Grahovljani, Glavica, Gornja Šumetlica, Kraguj i Kričke, zatim građevinska područja naselja povremenog stanovanja: Bjelajci, Cikote, Jakovci, Koturić, Mali Budići, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Tisovac i Veliki Budići te građevinska područja povremenog stanovanja – Cicvare i Lipovac.

U cilju zaštite poljoprivrednog zemljišta, najoptimalnija mjera zaštite je racionalno korištenje poljoprivrednog zemljišta u skladu s utvrđenom pogodnosti zemljišta za pojedinu namjenu, kao i racionalizacija korištenja kemijskih sredstava u procesu proizvodnje hrane i drugih poljoprivrednih kultura, a koje imaju za cilj povećanje prinosa. U skladu s tim potrebno je djelovati na razvijanju ekološke poljoprivrede, odnosno proizvodnje zdrave hrane, a za čiju proizvodnju je osnovni preduvjet vrijedno i očuvano poljoprivredno tlo, a što grad Pakrac posjeduje, kao i potencijal u okviru seoskih gospodarstava u ruralnim naseljima.

Kako je na prostoru cijele Županije prisutan trend smanjenja poljoprivrednih površina zbog širenja naselja, izgradnje gospodarskih zona, prometnica, te ostale infrastrukture ali i zbog prisutnosti erozijskih procesa, to je potrebno na najmanju moguću mjeru smanjiti korištenje kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe, kroz usklađivanje interesa svih korisnika u prostoru. U tom smislu potrebno je, koliko je to moguće, okrupnjavati poljoprivredne posjede radi gospodarski opravdane poljoprivredne proizvodnje, pa tako i vinogradarstva i voćarstva, ali istovremeno nastojati zaustaviti procese daljnjeg usitnjavanja, parcelacije zemljišta, kako bi se lakše mogle provoditi mjere uređivanja i zaštite zemljišta.

3.2.5. Šumske površine isključivo osnovne namjene (Š)

Šume kao specifično prirodno bogatstvo zahtijevaju i posebne uvjete gospodarenja, a što podrazumijeva racionalno korištenje proizvodnih mogućnosti šume, te istovremeno i njenu obnovu. Međutim, šume zahtijevaju i posebne uvjete očuvanja i zaštite, kako bi se očuvala njihova ekološka i socijalna vrijednost, što obvezuje društvo na gospodarenje šumom i šumskim zemljištem kao djelatnostima od posebnog interesa.

Šumama na području grada Pakraca, kojima gospodare "Hrvatske šume" - Uprava šuma podružnica Bjelovar i Nova Gradiška, gospodari se na temelju Osnova gospodarenja koje se izrađuju za državne šume, a koji sadrže popise sječe, uzgoja i zaštite šume za 10 godine, a orijentacijski za 40 godina. U cilju osiguravanja postojanosti ekosustava i održavanja i poboljšanja općekorisnih funkcija šuma, te korištenja šuma i šumskog zemljišta na način da se održava njihova biološka raznolikost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal, vrši se sanacija oštećenih dijelova pošumljavanjem autohtonim vrstama (štete od elementarnih nepogoda, snjegaloma, vjetrologa, vjetroizvala), kao i redovita kontrola štetnika šume.

Na području grada Pakraca nalazi se šest gospodarskih jedinica, i to: g.j. Javornik - dio, g.j. Miletina Rijeka, g.j. Pakračka gora - Zapadni Papuk, g.j. Rogoljica - dio, g.j. Sjeverni Psunj-Javorovica, koje pripadaju HŠ UŠP Bjelovar, te i g.j. Zapadni Psunj koja pripada GJ UŠP Nova Gradiška, a prema podacima nadležnih Uprava šuma su obrađene u Polazišnom dijelu PPUG Pakrac.

Šume i šumska zemljišta na prostoru Grada, sukladno Pravilniku o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98, 39/04 i 45/04), prikazana su na Kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina", a izmjerom na karti ucrtanih površina, pomoću računara utvrđene su sljedeće kategorije šume i šumskog zemljišta u sljedećim površinama:

- gospodarske šume – 20.221 ha
- zaštitne šume – 65,96 ha
- šume s posebnom namjenom za odmor i rekreaciju – 63,29 ha .

Temeljna smjernica vezana za šume i šumsko zemljište je potreba očuvanja ovog prirodnog potencijala, kao i vođenja dugoročne politike racionalnog gospodarenja, koja uključuje čuvanje, njegu, sječu, te druge oblike korištenja i upravljanja, vodeći računa o višestrukim funkcijama šuma (gospodarskim, ekološko-turističkim, socijalnim, hidrološkim itd) na lokalnoj, ali i široj razini, kako u sadašnjosti tako i u budućnosti. U tom smislu potrebno je usuglasiti interese svih korisnika u prostoru, a osobito interese poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

3.2.6. Ostale poljoprivredne i šumske površine (PŠ)

U ostale poljoprivredne i šumske površine ubrojene su manje rascjepkane obradive površine, neobradive površine, pašnjaci i manji šumarci – gajevi, neobrasle šume i neplodne šumske površine. Proizvodna vrijednost zemljišta ove kategorije nije velika, ali značajne su radi zaštite identiteta prirodnog i kultiviranog krajobraza.

3.2.7. Vodne površine (V)

U vodne površine ulaze vodotoci, akumulacije, retencije, ribnjaci i slično, koji su za područje grada Pakraca ucrtani na kartografskom prikazu br. 1. "Korištenje i namjena površina"

3.2.8. Ostale površine

3.2.8.1. Posebna namjena. (N)

Temeljem odredbi članka 18. Zakona o obrani (NN 33/02 i 58/02) i Pravilnika o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN 175/03), Ministarstvo obrane Republike Hrvatske nema posebnih zahtjeva u vezi potreba za rezerviranjem prostora posebne namjene.

* prema dopisu MORH, Uprava za materijalne resurse, Služba za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša – klasa: 350-02/04-01/170, urbroj: 512M3-020202-04-2 od 14. prosinca 2004.

3.2.8.2. Površine infrastrukturnih sustava (IS)

Ove površine čine linijski (trase i koridori) i površinske infrastrukture građevine državnog i županijskog značaja. Infrastrukturni sustavi, prvenstveno prometni, veliki su korisnici prostora, te je potrebno posvetiti veliku pozornost vođenju prometnih koridora tako da osiguravaju dobro povezivanje, ali istodobno da što manje ugrožavaju vrijednosti prostora.

Od planiranih prometnih koridora državnog i županijskog značenja kroz područje grada Pakraca načelno se pozicioniraju prostorni rezervati za izgradnju planirane dionice brze ceste u koridoru državne ceste D5, na Europskom koridoru E661 (Balaton (Republika Mađarska) – Virovitica – Daruvar - Pakrac – Lipik – Okučani - Stara Gradiška – Banja Luka (BiH) – Livno – Split (Republika Hrvatska), kao i prostorni rezervat predviđen za izmještanje dijela državne ceste D38 izvan grada Pakraca (kao obilaznice grada Pakraca), a sjeverno od naselja Kusunje

Ostali prometni pravci uglavnom će se razvijati u postojećim koridorima uz modernizaciju, manje ispravke i nadopune. Ostali infrastrukturni sustavi (vodoopskrba, odvodnja, vodno gospodarstvo, plinoopskrba, elektroopskrba, telekomunikacije) razvijati će na temelju zasebnih konceptijskih rješenja, poštujući plansku razradu organizacije, namjene i zaštite prostora.

3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

Gospodarstvo je, kao i u Republici Hrvatskoj u cjelini, u proteklom desetljeću doživjelo temeljite promjene. Obzirom na promjenjen model potražnje, pad broja zaposlenih, te procese pretvorbe s planskog na tržišno gospodarstvo, nameće se potreba stvaranja novog gospodarskog i prostornog modela razvitka. Perspektiva daljnjeg gospodarskog razvoja temeljit će se na prirodnim resursima, ulaganju kapitala i ljudskom potencijalu, s naglaskom na usklađenom socio – gospodarsko - kulturnom prostornom razvoju uz oživljavanje seoskog gospodarstva, biopoljoprivrede, obrtništva, rukotvornih vještina i turizma. Stoga je gospodarstvo grada Pakraca prvenstveno orijentirano na disperziju manjih pogona čiste industrije, obrta i trgovine, s razvojem transportnih usluga (čemu pogoduje dobar prometni položaj – planirani prometni pravac brze ceste/ Europski koridor E661 (dio trase)/) i razvojem turizma, a zasnivat će se na načelima:

- održivog razvoja,
- suradnje sa svim korisnicima prostora, i
- suradnje Grada sa Županijom.

Grad Pakrac je prepoznatljiva destinacija turizma osobito ruralnog (u razvoju su već neka obiteljska gospodarstva), koji se temelji na prirodnim, povijesnim i kulturnim (običajima, tradiciji) potencijalima, a unutar kojeg je posjetitelju moguće ponuditi niz različitih usluga: sport, rekreacija, lov, ribolov, kao i bogatu gastronomsku ponudu i smještaj.

U razvoju treba iskoristiti tradicionalne gospodarske veze i interese za korištenje vlastitih mogućnosti razvoja i pri tome voditi računa da se na području Grada ne lociraju tehnologija s negativnim utjecajem na okoliš kako se ne bi narušile vrijednosti prostora i okoliša.

Prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta temeljit će se na sljedećim principima:

- u gospodarskim zonama: "Pakrac 5", "Kusunje", "Badljevin", "Ploštine", "Donja Obrijež", "Gornja Obrijež", "Prekopakra", "Španovica", locirati što čistije tehnologije
- eksploatacijska polja tehničkog građevnog kamena (dolomita) "Šumetlica", "II Rašaška" i "Fukinac" (dijelom u Požeško-slavonskoj županiji) te eksploatacijska polja

kremenog pijeska "Novo Selo" (Španovica) i "Branešci" optimalno definirati s minimalnim obuhvatom prostora, ali ne manje nego što je potrebno omogućiti dozvoljenu eksploataciju,

- male prerađivačke kapacitete u funkciji poljoprivredne proizvodnje locirati uz osnovni kompleks van naselja ili u naseljima,
- uslužne djelatnosti locirati u naselja u okviru stanovanja ili prema karakteru u posebne zone u okviru naselja.

Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva lokalna je samouprava do sada provodila kroz izdvajanja financijskih sredstava za kreditiranje poduzetnika. Praćenjem razvitka poduzetništva je ustanovljeno da postojeće gospodarske zone ne mogu zadovoljiti potrebe budućeg razvoja. Stoga se, na području obuhvata PPUG-a Pakraca, osim unutar građevinskih područja naselja (uređenje gospodarskih zona Pakrac 1, 2, 3, 4 i 6), planira uređenje i gospodarskih zona unutar izdvojenih građevinskih područja, i to: nove gospodarske zone – "Pakrac 5", "Kusonje", "Badljevin", "Ploštine", "Donja Obrijež", kao i mogućnost proširenja postojećih gospodarskih zona – "Gornja Obrijež", "Prekopakra", "Španovica", kako je već navedeno u prethodnim poglavljima Plana.

3.3.1.1. Poljoprivreda, šumarstvo, ribogojstvo, lovstvo

• Poljoprivreda

Tlo, blaga kontinentalna klima i povoljan godišnji raspored oborina ovog podneblja omogućavaju kvalitetnu ratarsku istočarsku proizvodnju. Primjenom Zakona o poljoprivrednom zemljištu omogućeno je obiteljskim gospodarstvima da zakupe značajne površine državnog zemljišta te su time stvoreni uvjeti za stvaranje većih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Velika (veća od 50 ha) i srednja (25 – 50 ha) poljoprivredna gospodarstva su usmjerena pretežito na ratarsku proizvodnju, a mala poljoprivredna gospodarstva (manja od 25 ha) na mješovito ratarsko – stočarsku proizvodnju.

Obradive poljoprivredne površine (oranice i vrtovi, voćnjaci i vinogradi), a na osnovu podataka Državne geodetske uprave, zauzimaju 12.275,50 ha ili cca 34,28 % ukupne površine grada Pakraca, te predstavljaju osnovu kvalitetne primarne proizvodnje žitarica, povrća, voća, stočne hrane i industrijskih kultura, za što postoje veoma povoljni uvjeti.

Poseban značaj u razvoju poljoprivredne proizvodnje u budućnosti pružaju mogućnosti kontrolirane proizvodnje zdrave hrane, što uključuje biljnu proizvodnju bez primjene umjetnih sredstava, te ekstenzivno stočarstvo.

Najveći problem razvoju poljoprivrede predstavlja postojeća prekomjerna usitnjenost obiteljskih gospodarstava koja ne mogu osigurati racionalnu i konkretnu poljoprivrednu proizvodnju, korištenje poljoprivredne mehanizacije i radne snage. Ni u kom slučaju ne možemo previdjeti činjenicu još velikog kontaminiranog područja poljoprivrednih površina kao posljedica nemogućnosti razminiranja. Usprkos ograničenjima poljoprivredni sektor karakterizira visok stupanj tehničko-tehnološke stručnosti i osposobljenosti, no potrebo je postići maksimalnu iskorištenost zemlje, strojeva, radne snage, znanja i proizvodno-tehnološkog iskustva. Najperspektivnija su ratarsko-stočarska obiteljska gospodarstva koja će morati pratiti tržišne zahtjeve i prema njima odrediti strukturu proizvodnje (proizvodnja hrane za vlastite potrebe, veća sjetva industrijskog bilja i sl.). Manja obiteljska poljoprivredna gospodarstva moraju se orijentirati na radno intenzivnu proizvodnju kao što su uzgoj povrća, voća i cvijeća, sitno stočarstvo, kooperativna proizvodnja za poznatog kupca i sl.

Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla. Korištenje prostora izvan građevinskog zemljišta namijenjeno je prioritetno poljoprivredi, šumarstvu i vodnom gospodarstvu. Očuvanje vrijednog poljoprivrednog zemljišta i osiguranje potrebnih novih površina razvoja gospodarstva naglašava potrebu donošenja mjera za poticanje boljeg iskorištenja građevinskog zemljišta. Izgradnju izvan utvrđenih granica građevinskog područja na poljoprivrednom zemljištu relativno najboljih bonitetnih klasa (I - IV klase) može se iznimno dozvoliti samo u slučajevima kada zbog reorganizacije i racionalizacije poljoprivredne proizvodnje postoji potreba za izgradnjom novih u funkciji poljoprivredne proizvodnje.

- **Šumarstvo**

Površina šuma i šumskog zemljišta na području grada Pakraca, a na osnovu podataka Državne geodetske uprave, zauzima 20.133,52 ha, što čini 56,23 % ukupnog teritorija Grada. Bogatstvo šuma u kojima dominiraju listače (bukva, hrast kitnjak i lužnjak, grab, cer, jasen, bagrem, joha) jedno je od temeljnih obilježja prostora.

Šumarska politika i šumarsko planiranje ima za cilj unapređenje učinkovitog načina korištenja šuma uz uvjet da se koriste sve njene funkcije (ekološke, društvene i gospodarske), što podrazumjeva uz gospodarske učinke i održavanje biološke raznolikosti, sposobnosti obnavljanja, vitalnosti i potencijala šume. Gospodarenje šumama vrši se prema šumarsko gospodarskoj osnovi koja se temelji na načelima biodiverziteta i obnovljivim reasursima.

- **Ribogojstvo**

Ribogojstvo na području grada Pakraca nema neku veću tradiciju, osim ribolova na ribnjaku "Pakurnovac", više lokalnog karaktera. No, u posljednje vrijeme pojavljuju se zainteresirani građani kao potencijalni investitori u ulaganje malog poduzetništva, u čijem razvojnom planu je predviđen je uzgoj, proizvodnja i prodaja ribe, te je ovim Planom, a prema danim Odredbama omogućena gradnja takvih gospodarskih - poduzetničkih kompleksa ribnjaka.

- **Lovstvo**

Lovstvo ima već dužu tradiciju, a lovišta zauzimaju značajne površine. Obzirom na kvalitetna prirodna staništa i razne vrste divljači, uvjeti za razvoj lovstva izrazito su povoljni, te će razvoj lovstva biti neposredno vezan uz razvoj turizma.

3.3.1.2. Turizam i ugostiteljstvo

U planskom razdoblju ovo područje ima brojne preduvjete za aktivniju turističku valorizaciju svojih potencijala, na što ukazuje i aktivniji pristup kontinentalnom turizmu na razini Države i Županije, sadržan u strateškim dokumentima prostorno i turističkog razvitka. U njima se naglašava potreba ravnomjernijeg turističkog razvoja svih potencijala, kao i racionalno korištenje ovih resursa.

Blizina, bogatstvo i raznolikost resursa, njihova očuvanost, te atraktivnost, kao i očuvanje atraktivnosti prostora, kao i njegovanje autohtonih (regionalnih) osobitosti prostora i njegovih vrijednosti (prirodni uvjeti, vodotoci, akumulacije, šume, lovišta, graditeljska i kulturno-povijesna baština), kao i izgradnja turističkih područja i zona, kao i jača sprega turizma s ukupnim gospodarskim razvojem, osnove su za planirani razvoj kontinentalnog turizma na području Županije, ali i Grada.

Dakle, koncept turističke ponude leži u zadovoljenju načela održivog razvitka i razvitka ruralnog prostora, te spoznaje konverzijske sposobnosti održivog turizma da prirodna i kulturna nematerijalna dobra konvertira u gospodarska dobra, a da pri tome ne gube svoje zaštitne značajke.

Prirodne ljepote, kulturni i povijesni spomenici, glavna su obilježja grada Pakraca kao važnog turističkog odredišta u Požeško-slavonskoj županiji. Stoga će se i budući turistički razvoj grada Pakraca oslanjati prvenstveno na mogućnosti valorizacije svojih prirodnih potencijala (bogatstvu šumskog fonda, vrijednom poljoprivrednom tlu, bujnim vodotocima), te značajnoj kulturnoj baštini i kao takav će predstavljati, u okviru planiranog ukupnog gospodarskog razvoja područja Grada, jednu od okosnica njenog razvoja.

Značajni elementi turističke ponude ovog područja čine: kulturno-povijesna obilježja – centar Pakraca, zatim turističke manifestacije, koje privlače i određeni broj posjetitelja, raznolike mogućnost lova i sportskog ribolova.

U tom smislu se ističu i mogućnosti razvijanja različitih oblika kontinentalnog turizma u skladu s valorizacijom prirodnih i prostornih resursa Grada, i to osobito ruralnog, a zatim i: rekreativnog, lovnog, kulturnog, arheološkog, istraživačkog, izletničkog, vinskog, ekološkog turizma i mnogih drugih. U svrhu turističke eksploatacije potrebno je razvijati niz dodatnih usluga: prvenstveno smještajne kapacitete, te potom informativne, servisne, športsko-rekreacijske, trgovačke, zdravstvene i druge usluge.

Cjelokupna turističku ponudu bi trebala biti kvalitetnija kada bi se upotpunila dodatnim sadržajima kroz suradnju lokalnog gospodarstva, i to na području ponude ekološke domaće zdrave hrane, uslužnog sektora obrtništva i poduzetništva, kao i razvoja manjih obiteljskih smještajnih kapaciteta (seoska gospodarstva s turističkom ponudom). Istovremeno, za realizaciju istoga neophodno je Gradu osigurati adekvatnu komunalnu infrastrukturu (vodoopskrba, odvodnja i plinoopskrba). Za daljnji razvoj rekreativnog turizma, značajno je još napomenuti: neophodno aktivnije uključivanje poduzetništva kao pokretača dodatnih turističkih sadržaja, edukacija stanovništva o ekološkom očuvanju okoliša te bolja povezanost Pakraca s glavnim prometnicama u okruženju.

Za razvoj turizma na području grada Pakraca ovim Planom se formiraju i dva izdvojena građevinska područja unutar kojih se planira uređenje dvije turističko – športsko - rekreacijske zone, i to:

- turističko – športsko - rekreacijske zone "Matkovac" i
- turističko – športsko - rekreacijske zone "Ploštine".

Turističko – športsko - rekreacijsku zonu "Matkovac", planirane površine 18,21 ha, locirana je sjeverozapadno od naselja Pakrac, uz južnu rubnu stranu građevinskog područja naselja Prekopakra. Navedenu zonu je, uz postojeće jezero/mikroakumulacija "Pakurnovac", koji se sastoji iz dva dijela – Ribnjak 1 (površine 0,70 ha) i Ribnjak 2 (površine 0,67 ha), moguće popuniti sadržajima koji bi zahvaljujući prirodnim potencijalima potakli razvoj turizma na ovom području. Naime, na navedenoj površini planirati izgradnju građevina namjenjenih športu i rekreaciji (moto cross staza, nogometno igralište, odbojkaško igralište, prostor za paint ball), te svih ostalih građevina potrebnih za njegovo što kvalitetnije funkcioniranje, kao što su:

- ugostiteljsko - turističke građevine – manji ugostiteljski objekt predviđen samo za okrijepu bez mogućnosti planiranja smještajnih kapaciteta, auto kampa (kapaciteta do 50 osoba) i bungalovi za smještaj i boravak gostiju
- prateće i pomoćne građevine (npr. sanitarni čvorovi, kupaonice, spremišta nadstrešnice, kotlovnice i dr.)

Postojeću vodnu površinu (jezero "Pakurnovac") planirati kao športsko – rekreacijsku, koja se može koristiti za za športski ribolov, plivanje, vožnju čamcem (mogućnost izgradnje privežišta za čamce) te druge športsko – rekreacijske aktivnosti.

Istovremeno, predvidjeti i uređivanje izletničkog prostora (postavljanje urbane opreme, info i edukativnih ploča, putokaza, odmorišta sa drvenim stolovima i klupama, drvenih nadstrešnica, mjesta za ognjišta/ložišta za piknik u prirodi i sl.)

Turističko – športsko – rekreacijska zona "Ploštine", planirane površine 7,67 ha, predviđena je kako za razvoj turizma tako i za korištenje iste u športske i rekreativne svrhe. Locirana je u dolini između dva naselja, i to - sjeverno od naselja Ploštine i jugozapadno od naselja Donja Obrijež. Unutar navedene zone planirati izgradnju građevina športa i rekreacije, kao što su - teniski tereni i jahačke staze, zatim manjih ugostiteljskih objekata za okrijepu (bez mogućnosti planiranja smještajnih kapaciteta), bungalova za smještaj i boravak gostiju, te ostalih pratećih i pomoćnih građevina (npr. spremišta, nadstrešnice, parkirališta, manipulativne površine, garaže, kotlovnice za kruto i tekuće gorivo, podzemni i nadzemni spremnici goriva i sl.).

S obzirom na prirodne predispozicije prostora grada Pakraca, osim unutar građevinskih područja moguće je planirati prostore za razvoj turizma (rekreacijskog, lovnog, ribolovnog, fotosafari i sl.) i izvan istih, u vidu različitih športskih i rekreacijskih staza, šumskih i lovačkih kuća, domova i skloništa, ribnjaka, uz poseban naglasak na očuvanje prirode, ribljeg fonda, fonda divljači i dr. Potrebno je napomenuti da se, na području Grada već nalaze neke djelomično formirane zone, kao što su "Omanovac" i "Čantalo", kao potencijalna područja za razvoj turističko – rekreativnog - izletničkog ili ruralnog turizma ili sl..

Područje oko obnovljenog planinarskog doma "Omanovac", u kojem su osigurane usluge prehrane i smještaja tijekom cijele godine kako planinarima tako i školama za održavanje nastave u prirodi i sl., moguće je formirati u turističko-rekreativnu zonu "Omanovac". Navedenu zonu uz već izgrađene građevine namijenjene športu i rekreaciji: nogometno igralište, skijalište s vučnicom, paragliding uzletišta, kao i uređene izletničke prostore, koje je naravno potrebno nadopuniti urbanom opremom, info i edukativnim pločama, putokazima, odmorištima sa drvenim stolovima i klupama, drvenim nadstrešnicama, mjesta za ognjišta/ložišta za piknik u prirodi i sl., moguće je nadopuniti još nekim sadržajima kojima bi obogatili svoju turističku ponudu. kao npr.: enduro stazom. Dakle, na prostoru turističko-rekreativne zone "Omanovac" moguće je razvijati turizam s naglaskom na zimovanje, logorovanje, održavanje nastave u prirodi, paragliding natjecanja i susreta, enduro treninga i natjecanja, obiteljskih vikend izleta i dr.

Izletišta (odmorišta) "Čantalo", smješteno uz državnu cestu pokraj naselja Omanovac, već uređeno stazicama, mostićima, opremom za dječja igrališta (ljuljačke, pješčanici), hranilištima za životinje, sjenicama, drvenim stolovima s klupama i drugim sadržajima, također je moguće uključiti u turističku ponudu kao izletničko – rekreacijsku zonu. U toj zoni se ne predviđa gradnja građevina, već je dozvoljeno isključivo hortikulturno uređenje krajobraza uz mogućnost gradnje pristupnih putova, pješačkih i drugih staza (trim, biciklističke, planinarske, konjičke), postavljanje urbane opreme, info i edukativnih ploča, putokaza, odmorišta sa drvenim stolovima i klupama, drvenih nadstrešnica, određena mjesta za ognjišta/ložišta za piknik u prirodi i sl.

Sve građevine unutar ovih zona locirati, planirati, graditi i uređivati sukladno Odredbama PPUG Pakrac.

Poljoprivreda i sela sa tradicijskim obilježjima pružaju mogućnost za razvoj ruralnog turizma kroz aktiviranje turizma u okviru seoskih gospodarstava, uz isticanje značaja ekopoljoprivrede i proizvodnje zdrave hrane kao i tradicijskog graditeljstva, kroz pružanje usluga smještaja i usluga ishrane, ali i aktivnog odmora turistima, razvijajući ponudu ekološki zdrave hrane, izradu predmeta i suvenira, narodne radinosti, predstavljajući običaje s naglaskom na bogatstvo folklornih elemenata, manifestacije itd.

Turističku ponudu grada Pakraca potrebno je nadopuniti i isticanjem vrijedne kulturno-povijesne baštine kao i mnogih krajobraznih i prirodnih obilježja ovog područja.

3.3.1.3. Industrija, malo i srednje poduzetništvo

Najpoznatija industrija u gradu Pakracu je zasigurno DI "Papuk" d.d.. Nakon teških oštećenja tijekom Domovinskog rata prioritetno je potrebno učiniti sve da Vlada RH pripomogne obnovljenja i ponovno stavljanje u funkciju s osnovnom vizijom razvoja tvrtke da postizanjem visoke kvalitete ostvari značajna preobrazba u odnosu na sadašnje stanje. Da bi ostvarila svoje razvojne programe i postigla kvalitetan i brz razvoj, tvornicu je potrebo preoblikovati, s izgradnjom novih pogona, tako i popuniti kvalitetnim visokoobrazovanim stručnim kadrom, uvesti moderne tehnologije te učinkovite organizacije, te opskrbiti kvalitetnom infrastrukturom (cesta, plin i dr.). Velika prednost razvoja DI "Papuk" je zasigurno korištenje sirovine iz neposredne blizine okruženja, tradicija ljudi koji generacijama svoje radno iskustvo su stjecali u toj djelatnosti.

Perspektiva gospodarskog razvoja, u skladu sa Strategijom i Programom prostornog razvitka Republike Hrvatske, oslanja se na uvođenje modernih tehnologija, učinkovite organizacije i osvajanju novih tržišta. Razvitak se orijentira prema industriji koja koristi komparabilne prednosti prostora: položaj, prirodne resurse, sposobne radnike, tržište, kapital, tradiciju, znanje i drugo. Svaka strategija razvoja industrije mora biti u okvirima održivog razvitka, a to znači da energetska i ekološka dimenzija industrije ne smije umanjivati kvalitetu okoliša.

Postupno oživljavanje gospodarstva razvijat će se na temeljima privatnog poduzetništva (tzv. "mala privreda") koja se smatra jednim od osnovnih faktora lokalnog i regionalnog razvoja i procesa industrijskog restrukturiranja, osobno kao dopuna velikim poduzećima u proizvodnji određenih vrsta proizvoda u malim serijama i značajan je generator razvoja. Disperzija industrije u manje jedinice znatno doprinosi uvođenju visoke tehnologije, razvitku sustava upravljanja te omogućava veću dinamiku i prostornu distribuciju djelatnosti u prostoru.

Mogući sadržaji vežu se za tradicionalne gospodarske namjene prvenstveno prerađivačkih kapaciteta na bazi drveta, metala, prehrambenih proizvoda (prizvodnja kruha, tjestenine i kolača, proizvodnja, obrada, konzerviranje mesa i slično), poljoprivrednih proizvoda, ali i sve druge proizvodnje koje ne zagađuju okoliš, a privučene su dobrim prometnim položajem, zemljopisnim smještajem, stručnom radnom snagom i olakšicama koje pruža država i lokalna samouprava - područje od posebne državne skrbi. Od posebnog zanačaja je prostorno uklapanje proizvodnih sadržaja u naselju, čime se nastoji pridonijeti poboljšanju slojevitosti sadržaja i broja funkcija u naseljima. Po veličini, funkciji i smještaju u naselju razlikuju se:

- prostori namjenjeni većim proizvodnim i poslovnim sadržajima (pretežno industrijska proizvodnja) predviđaju se u zaonama gospodarske namjene
- smještaj prostora namjenjenih srednjem i malom poduzetništvu (pretežno proizvodno zanatstvo) omogućen je:
 - u samostalnim građevinama u sklopu naselja (u skladu s Odredbama za provođenje Plana), uz nužno očuvanje okoliša
 - u sklopu posebnih gospodarskih zona čime se omogućuju manji troškovi opremanja i uređivanja zemljišta, te lakše ostvaruju beneficije u cilju podržavanja poduzetništva.

Kao što je već i navedeno, na području obuhvata PPUG Pakraca utvrđeno je osam izdvojenih građevinskih područja gospodarskih zona, i to: nove gospodarske zone – "Pakrac 5", "Kusonje", "Badljevin", "Ploštine" i "Donja Obrijež", kao i mogućnost proširenja postojećih gospodarskih zona – "Gornja Obrijež", "Prekopakra", "Španovica".

Na taj način je omogućen razvoj gospodarskih djelatnosti u izdvojenim građevinskim područjima izvan naselja, u sklopu kojih je dozvoljena izgradnja poslovnih i proizvodnih građevina (građevine uslužne, trgovačke, komunalno-servisne, ugostiteljsko-turističke,

industrijske, prerađivačke, zanatske ili slične namjene), pomoćnih, prometnih i infrastrukturnih građevina te športsko-rekreacijskih građevina za potrebe zaposlenih, kao i kombinacije različitih navedenih namjena u sklopu jedne građevine. Istovremeno, u tim gospodarskim zonama ne mogu se graditi stambene građevine, kao ni građevine gospodarske namjene za djelatnosti koje ugrožavaju područja druge namjene bukom, vibracijama i onečišćenjem zraka preko graničnih vrijednosti utvrđenih posebnim propisima, ili na drugi način štetno utječu ili onemogućavaju korištenje susjednih građevnih čestica.

Unutar pojedinih gospodarskih zona moguće je razvijati samo jednu djelatnost (poslovnu, proizvodnu, ugostiteljsko-turističku, trgovačko-uslužnu zonu te zonu malog i srednjeg poduzetništva i sl.), a moguć je i razvoj mješovitih gospodarskih zona unutar kojih se mogu se osnivati i pojedinačne, namjenske (specijalizirane) gospodarske zone određene jednom od gospodarskih namjena.

Sve građevine unutar ovih zona locirati, planirati, graditi i uređivati sukladno Odredbama PPUG Pakrac.

3.3.1.4. Proizvodnja i opskrba strujom, plinom i vodom

Distributer električne energije na području grada Pakraca je HEP – Operator distribucijskog sustava d.o.o. DP Elektra Križ, čiji je osnovni cilj poboljšanje kvalitete distribucije investiranjem u izgradnju i obnovu postrojenja, vodova i dalekovoda što prije svega ovisi o razvoju gospodarstva na ovom području.

3.3.1.5. Eksploatacija mineralnih sirovina

Na području grada Pakraca, uvidom u Registar eksploatacijskih polja i istražnih prostora*, vodi se više eksploatacijskih polja i to eksploatacijsko polje tehničkog građevnog kamena – dolomita "Šumetlica", eksploatacijsko polje tehničkog građevnog kamena "II Rašaška" te eksploatacijska polja kremenog pijeska "Novo Selo" (Španovica) i "Branešci". Osim navedenih eksploatacijskih polja, na području Grada, jednim svojim dijelom, koji teritorijalno pripada gradu Pakracu, se nalazi i eksploatacijsko polje tehničkog građevnog kamena "Fukinac" koji se vodi u Brodsko-posavskoj županiji.

Eksploatacija kremenog (kvarcnog) pijeska odobrena je poduzeću "Lipik Glas" d.o.o., iz Lipika za proizvodnju stakla. Pri ostvarenju rudarske koncesije "Lipik Glas" je dužan za izvođenje rudarskih radova primjenjivati metode i tehnologije rada kojima se isključuju nepovoljni utjecaji na okoliš odnosno dužni su poštivati odredbe Zakona o zaštiti okoliša.

Na području Grada Pakraca nije dozvoljeno otvaranje novih eksploatacionih polja ili istražnih prostora prije donošenja stručne podloge/rudarsko – geološke studije sa studijom potencijalnosti mineralnih sirovina, čija je izrada propisana Prostornim planom Požeško-slavonske županije. Nakon donošenja studije nove lokacije za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina potrebno je unijeti u PPUG Pakraca.

Značajno je navesti da se na području grada Pakraca nalazi i lokacija za istražni prostor mineralnih sirovina za istraživanje nafte i plina "Sava" na kojem se, ukoliko istraživanja pokažu opravdanost, te uz uvjete određene posebnim zakonima i propisima, može planirati eksploatacija.

* prema dopisu Ureda državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji, Služba za gospodarstvo, prostorno uređenje, zaštitu okoliša i graditeljstvo, klasa: 310-01/04-01/12, urbroj: 2177-03-02/3-05-3 od 18. siječnja 2005.g.

3.3.1.6. Ostale djelatnosti

Obzirom na planirani koncept policentričnog razvoja Županije raznovrsnost i specijaliziranost ponude tercijarnih i kvartarnih djelatnosti imati će značajno mjesto u poboljšanju kvalitete života i boljoj opskrbi stanovništva. U građevinskim područjima naselja mogu biti smješteni i različiti poslovni i uslužni sadržaji (trgovački, uslužni, servisni, turistički i ugostiteljski sadržaji kao i manji prostori za rad). Način izgradnje detaljno je definiran provedbenim odredbama, pri čemu je nužan preduvjet da se njihovom izgradnjom i funkcioniranjem ne narušava stanje okoliša ili na bilo koji način snižava kvaliteta života u naselju.

Od posebnog značenja za lokalnu razinu su mogućnosti razvitka obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva, što omogućava brži gospodarski razvitak, veće zapošljavanje i viši oblik zadovoljavanja potreba stanovništva.

3.3.2. Društvene djelatnosti

Javne i društvene djelatnosti su usmjerene prema podizanju standarda i kvalitete života, odnosno obrazovne, kulturne i znanstvene razine te zdravstvene kulture cjelokupnog stanovništva i predstavljaju aktivnog činitelja ekonomskog i društvenog razvoja. Istovremeno, osiguravaju nesmetano bavljenje sportskim aktivnostima i tehničkom kulturom, ostvaruju mogućnost rekreacije i odmora stanovništva, te osiguravaju ostvarenje drugih mnogobrojnih dugoročnih ciljeva.

U definiranju mreže objekata i funkcija društvenih djelatnosti za plansko razdoblje na području grada Pakraca pošlo se od stanja i obveza koje proizlaze iz PPP-SŽ, uzimajući u obzir potrebe, mogućnosti i ograničenja Grada u svezi planiranja pojedinih funkcija koje proizlaze iz njene nadležnosti, a u skladu s predviđenim konceptom policentričnog razvitka.

Slijedom toga, obzirom da ima status manjeg razvojnog središta (manje regionalno središte), grad Pakrac bi trebala sadržavati sljedeće funkcije područnog središta:

- uprava i pravosuđe (ispostave županijske uprave, gradski organi samouprave, općinski sud, prekršajni sud, sjedište javnog bilježnika, ispostava porezne uprave, policijska ispostava, ured za obranu)
- školstvo (dječji vrtić, osnovna škola, više škole i/ili srednja škola)
- kultura i informacije (muzej, galerija, knjižnica i čitaonica, kino, kazalište)
- zdravstvo (primarna i sekundarna zdravstvena zaštita)
- financijske usluge (banka, osiguravajuće društvo, FINA, pošta)
- opskrba i usluge (manji uslužni i trgovački centri, skladišta, manje hladnjače, specijalizirane trgovine, servisi, obrtničke radionice)
- sport (pojedinačni sportski objekti, športski klubovi)

Većina funkcija određena je u svrhu zadovoljenja odgovarajućeg standarda, dok se njihovo dimenzioniranje treba provesti u skladu s veličinom pripadajućeg gravitacijskog područja i stvarnim potrebama. Polazni je parametar da lokalno središte mora imati barem 4 do 5 osnovnih funkcija: osnovnu ili područnu školu, ambulantu primarne zdravstvene zaštite, trgovinu i poštanski ured. Poželjno je lokalna središta obogatiti i drugim funkcijama, posebno gospodarskim i uslužnim proizašlim iz lokalnih obilježja prostora i strukture stanovništva.

Stoga, prema PPUG Pakraca planirana mreža društvenih djelatnosti sadrži osnovne sadržaje koji moraju biti zastupljeni u središnjim naseljima, a moguće ju je proširivati bez ograničenja (osim tamo gdje je to ograničeno posebnim propisima). U naseljima na području Grada moraju se za potrebe društvenih djelatnosti, osigurati prostori za sljedeće sadržaje:

Tablica 10.

Planirane društvene djelatnosti na području grada Pakraca	
Naselje	Društvene djelatnosti
Pakrac	<p>Lokalna samouprava Ispostava Ureda državne uprave Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Požega, Ispostava Pakrac MORH, Uprava za obranu Požega, Ured obrane Pakrac MUP, PU Požeško-slavonska, Policijska postaja Pakrac Ministarstvo financija, Porezna uprava Požega, Ispostava Pakrac FINA, Ispostava Pakrac HZZO, Područni ured Požega, Ispostava Pakrac Ministarstvo rada, socijalne skrbi i međugeneracijske solidarnosti, Zavod za zapošljavanje, Ispostava Pakrac Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu, Ispostava Pakrac Općinski sud Prekršajni sud Osnovna škola Osnovna glazbena škola Srednja škola Dječji vrtić Đački dom Centar za socijalnu skrb Opća županijska bolnica Građevina primarne zdravstvene zaštite ("dom zdravlja") Ambulanta opće/obiteljske medicine (4 tima) Stomatološka ambulanta (3 tima) Ambulanta zdravstvene zaštite predškolske djece (1 tim) Djelatnost zdravstvene njege u kući 4 Djelatnost zdravstvene zaštite žena na razini primarne zdrav. zaštite (1 tim) Medicinsko-biokemijski laboratorij u djelatnosti laboratorijske dijagnostike na razini primarne zdrav. zaštite (1 tim) Djelatnosti patronažne zdravstvene zaštite Djelatnosti higijensko-epidemiološke zdravstvene zaštite Djelatnosti preventivno-odgojnih mjera za zdrav. zaštitu školske djece Ljekarna Veterinarska stanica Knjižnica i čitaonica Pučko otvoreno učilište Muzej Grada Pakraca Društveni dom Društveni dom (Hrvatski dom)</p>
Badljevin	<p>Područna osnovna škola Područni dječji vrtić Društveni dom</p>
Batinjani	Društveni dom
Bjelajci	-
Branešci	Društveni dom
Brusnik	Društveni dom
Bučje	Društveni dom
Cicvare	-
Cikote	-
Dereza	-
Donja Obrijež	<p>Područna osnovna škola Društveni dom</p>

Donja Šumetlica	-
Donji Grahovljani	-
Dragović	Društveni dom
Glavica	-
Gornja Obrijež	-
Gornja Šumetlica	Društveni dom
Gornji Grahovljani	-
Jakovci	-
Kapetanovo polje	Društveni dom
Koturić	-
Kraguj	Društveni dom
Kričke	-
Kusonje	Društveni dom
Mali Banovac	-
Mali Budići	-
Novi Majur	Društveni dom
Omanovac	Društveni dom
Ožegovci	Društveni dom
Ploštine	Građevina primarne zdravstvene zaštite (" <i>dom zdravlja</i> ") Ambulanta opće/obiteljske medicine (1 tim) Stomatološka ambulanta (1 tim) Društveni dom
Popovci	-
Prekopakra	Područna osnovna škola Područni dječji vrtić Društveni dom
Prgomelje	-
Rogulje	-
Srednji Grahovljani	Društveni dom
Stari Majur	Društveni dom
Španovica	Društveni dom
Tisovac	-
Toranj	Društveni dom
Veliki Banovac	Društveni dom
Veliki Budići	-

Za vjerske građevine, udruge i sl. prostor će se osigurati sukladno potrebama.

3.3.2.1. Javne službe i uprava

U skladu sa zakonima i propisima RH, te političko-teritorijalnom ustrojstvu zemlje, uspostavljen je sustav javnih službi državne uprave (ispostave državnih ureda) kao i lokalne samouprave i uprave na gradskoj i mjesnoj razini. Za sadržaje navedenih službi i institucija potrebno je osigurati prostorne uvjete rada i razvoja. U Pakracu je, kao sjedištu jedinice lokalne samouprave, smještena Gradska uprava grada Pakraca te ispostave pojedinih Ureda Državne uprave Požeško-slavonske županije.

Prostori za smještaj raznih udruga, strukovnih ili humanitarnih organizacija zbog specifičnog karaktera nisu predmet planiranja dokumentima prostornog uređenja.

3.3.2.2. Odgoj i obrazovanje

U gradu Pakracu osnovno obrazovanje organizirano je u jednoj osnovnoj školi u samom Gradu Pakracu, i to u OŠ "Braće Radića" koju je u školskoj godini 2003/04. pohađalo 593 učenika u 24 razredna odjela od I do VIII razreda, te četiri područne škole (od I-IV razreda) u naseljima Badljevinu, Donja Obrijež, Prekopakra i Šeovica (koja nastavu odvija u jednoj učionici u sklopu OŠ "Braće Radić" u Pakracu, a istovremeno teritorijalno pripada gradu Lipiku).

U planskom razdoblju u gradu Pakracu se ne predviđaju nove lokacije za građevine osnovnih škola, s obzirom da postojeće građevine zadovoljavaju potrebe prema broju korisnika i gravitacijskom području, no moguće je iste po potrebi proširiti (dogradnja OŠ u Pakracu) kao i poboljšati uvjeta rada u područnim školama Grada.

Osim osnovnih škola u gradu Pakracu se nalaze i četiri srednje škole, i to: gimnazija, medicinska škola, industrijska - obrtnička škola i tehnička škola, koje pohađa ukupno 606 učenika u ukupno 24 razredna odjela. U školama je zaposleno ukupno 30 + 4 profesora teorijske nastave (VSS + VŠS) kao i 16 + 8 vanjskih suradnika (VSS + VŠS), 1 + 1 stručni suradnik (VSS + VŠS), 1 ravnatelj, 1 voditelj, 1 tajnik, 1 šef računovodstva što ukupno iznosi 64 djelatnika.

Glavne aktivnosti vezane za školstvo potrebno je odvijati u pravcu povećanja razine pedagoškog standarda, što podrazumijeva podizanje kvalitete usluga i kompletiranje opreme postojećih odgojnih i obrazovnih ustanova (informatičko opremanje, izgradnja vanjskih športskih terena te uređivanje okoliša).

Na području grada Pakraca djeluju tri vrtića, kao sastavni dio mreže vrtića Požeško-slavonske županije, i to: gradski dječji vrtić "Maslačak" u naselju Pakrac te područni vrtići u naseljima Prekopakra i Badljevinu, koje trenutno polazi oko 140 djece. Predškolske ustanove opremljene su potrebnim namještajem i didaktičkim materijalom primjerenim dječjem uzrastu, te lijepo uređenim dvorištem s dječjim spravama. Međutim, evidentna je potreba za proširenjem kapaciteta DV "Maslačak" obnovom građevine pod Kalvarijom, kao i za manjim radovima u područnom vrtiću u Badljevinu te iznalaženja prostora za dječje igralište.

Potrebno je naglasiti da se PPUG-om Pakraca ne ograničava gradnja osnovnih i srednjih škola ili većeg broja predškolskih ustanova, kao ni rekonstrukcija, dogradnja ili nadogradnja postojećih, ukoliko se za tim pokaže potreba ili realna mogućnost izgradnje, a prema Odredbama za provođenje Plana.

3.3.2.3. Socijalna skrb

Djelatnost socijalne skrbi je od posebnog interesa za Državu kako bi se ostvarili ciljevi osiguranja podjednakih uvjeta života svim stanovnicima. U okvirima suvremenih koncepcija u radu socijalnih službi planirano je na razini Države, Županije i Grada ostvariti zadovoljavajuću mrežu i kapacitete javnih ustanova socijalne skrbi (za sve korisnike).

U planskom razdoblju, temeljem Strategije razvoja socijalne skrbi na području Požeško-slavonske županije (razdoblje 2006. – 2010. godina), planirana je izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe u Pakracu s mogućnošću njegovog smještaja u prostore Stare bolnice "Psihijatrijske bolnice Pakrac".

3.3.2.4. Zdravstvo

U skladu s Mrežom zdravstvene djelatnosti (NN, br. 85/02, 90/02 i 49/03) na području grada Pakraca osnovna mreža zdravstvene djelatnosti na primarnoj razini nije popunjena, te nedostaje:

- u djelatnosti opće/obiteljske medicine 1 tim

- u djelatnosti polivalentne stomatološke zaštite 1 tim
- u djelatnosti zdravstvene njege u kući 2 medicinske sestre.

Djelatnosti primarne zdravstvene zaštite (opće medicine, stomatološke zaštite, zaštite predškolske djece, njege u kući, zdravstvene zaštite žena, laboratorijske dijagnostike) planirane su samo u gradu Pakracu i naselju Ploštine te se mogu smještati u građevinama namijenjenim primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Dom zdravlja), ali i u sklopu građevina druge namjene. Osim navedenih, na ovom se području mogu planirati i djelatnosti patronažne zdravstvene zaštite, higijensko-epidemiološke zdravstvene zaštite te djelatnosti preventivno-odgojnih mjera za zdravstvenu zaštitu školske djece.

U planskom razdoblju potrebno je raditi i na unapređenju kvalitete usluga zdravstva, što znači: ulaganje, osuvremenjivanje i opremanje, a postojeće građevine za zdravstvo proširivati i adaptirati u skladu s potrebama te prostornim mogućnostima i ograničenjima.

Na sekundarnoj i tercijarnoj razini sklopljen je ugovor s Općom županijskom bolnicom Pakrac koja treba osiguravati sve djelatnosti sekundarne i tercijarne razine zdravstvene zaštite predviđene posebnim propisom.

Na području grada Pakraca u naselju Pakrac djeluje Opća županijska bolnica, čija je obnova nakon razaranja u Domovinskom ratu, napredovala sporo, te se tek realizacijom kredita Razvojne banke Vijeća Europe ugovorila obnova (2005. god.) kao i dogradnja novih prostora kuhinje, praonice i dr. sadržaja. Potrebno je nastojati bolnicu što više obnoviti i osposobiti za normalno funkcioniranje.

Za područje grada Pakraca veterinarsku službu obavlja veterinarska stanica Pakrac d.d., locirana na području grada Pakraca, koja pruža usluge i za potrebe grada Lipika. Način i obavljanje veterinarskih usluga na području Grada je zadovoljavajuće iako i njega treba prema potrebama nadograđivati i proširivati.

3.3.2.5. Kultura i udruge

U svrhu podizanja općeg obrazovanja i kulturne razine stanovništva, te kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva PPP-SŽ planiran je daljnji razvitak svih kulturnih, umjetničkih i informacijskih aktivnosti, odnosno mreža odgovarajućih institucija (knjižnice i čitaonice, domovi kulture, kulturne manifestacije, kulturne i umjetničke udruge, amaterska društva i dr.). Prostorni raspored, vrsta i površine kulturnih sadržaja nije ograničen ovim Planom, a kulturni sadržaji će se graditi unutar građevinskih područja naselja. Stoga, za potrebe kulturne djelatnosti je potrebno osigurati odgovarajuće prostore (u školama, društvenim domovima, društveno-vatrogasne domove) koje je moguće po potrebu obnoviti i osposobiti za navedene djelatnosti.

Minimalni sadržaj, kojeg je potrebno planirati za potrebe odvijanja kulturnih aktivnosti u Gradu Pakracu je knjižnica i čitaonica, Pučko otvoreno učilište, Muzej Grada Pakraca i kazalište.

Djelatnosti iz oblasti kulture ubuduće je potrebno razvijati vezano i za turistički razvoj Grada.

3.3.2.6. Vjerske institucije

Postojeće vjerske zajednice, pokrivenost područja župama te postojeće vjerske građevine su odraz potreba stanovništva Grada tako da vjerojatno u dobroj mjeri zadovoljavaju njihove potrebe.

U sklopu vjerskih građevina unutar građevinskih područja naselja, uz sakralni prostor za vjerske obrede, moguća je gradnja pomoćnih prostora potrebnih za njihovo cjelovito funkcioniranje kao i građevina vrtića, škola, učilišta, drugih zavoda, socijalnih i dobrotvornih ustanova te stambenih i drugih pratećih sadržaja uz iste.

Ukoliko bude potreba za novim vjerskim građevinama treba se držati uvjeta gradnje koji su propisani Odredbama PPUG Pakrac, a posebnu pažnju posvetiti otvorenim prostorima, odnosno mjestima okupljanja stanovništva kod svakodnevnih obreda.

3.3.2.7. Šport i rekreacija

Održavanje psihofizičkih sposobnosti i zdravlja stanovništva, te sve aktivnije iskorištavanje slobodnog vremena, zahtjevaju da se što više pažnje posveti športskim aktivnostima, rekreaciji, zabavi i odmoru svih uzrasta stanovništva, osobito mladeži. Za ostvarivanje planiranih javnih potreba u športu treba osigurati prostor i druge uvjete za djelatnost sportskih udruga i saveza, organiziranje i održavanje športskih natjecanja i priredbi, obavljanje stručnih poslova u sportu, te izgradnju i održavanje športskih građevina i drugih sadržaja za potrebe športa, rekreacije, zabave i odmora stanovnika i drugih korisnika (turisti, posjetitelji). Površine namjenjene športsko-rekreacijskim djelatnostima su športski tereni, igrališta, dvorane, staze, turističko - rekreacijska područja, ribnjaci za športski ribolov, te različite vrste kuća, domova i skloništa u funkciji rekreacije.

Prostori za rekreacijske namjene mogu se, osim unutar, planirati i izvan građevinskog područja, u vidu različitih športskih i rekreacijskih staza, kuća, domova i skloništa, ribnjaka te u okviru turističko – športsko – rekreacijskih zona "Matkovac" i "Ploštine",

Športsko-rekreacijske zone se, u skladu s potrebama stanovništva, uređuju na temelju prostornih uvjeta, standarda i normativa koji vrijede za gradnju športskih građevina.

Športsko – rekreacijske jedinice se mogu grupirati, a njihov konačni razmještaj se utvrđuje sukladno prostornim mogućnostima i specifičnim potrebama stanovništva u pojedinom naselju.

Na površinama koje su svojom namjenom ovim Planom određene šport i rekreaciju uređuju se kao igrališta, dvorane i druga područja za šport i rekreaciju te se na njima mogu graditi športske dvorane i druge zatvorene i otvorene športske građevine, sa ili bez gledališta, te drugi prostori što upotpunjuju i služe osnovnoj djelatnosti koja se obavlja na tim površinama i građevinama. Istovremeno, moguće je uređivati i otvorena igrališta te uz njih manje prateće prostore. Na tim se površinama moraju urediti pristupni putevi, pješačke staze, nadstrešnice, slobodne zelene površine, a graditi se mogu građevine u funkciji športa na otvorenom, tj. kao prateći sadržaji: tribine, svlačionice, sanitarni čvor, manji ugostiteljski prostor i sl., i to na način da zauzimaju najviše do 5 % površine zemljišta, te imaju visinu jedne nadzemne etaže (osim tribina).

Zatvoreni športski tereni i građevine mogu se graditi samo unutar granica građevinskog područja kao zasebne građevine te kao školske dvorane.

Ovim Planom utvrđena je planirana mreža športskih objekata i objekata fizičke kulture, na temelju izračunatih potreba za takvim vrstama objekata u skladu s planiranim brojem stanovnika do kraja planskog razdoblja (2015. god.), odnosno prema navednoj projekciji broja stanovnika za grad Pakrac. Buduća mreža športskih objekata izrađuje se za određene dobne skupine stanovništva prema demografskoj prognozi, te koeficijentata iz Pravilnika o prostornim standardnim normativima, te urbanističko-tehničkim uvjetima za planiranje mreže športskih objekata (NN, br. 38/91.), a prema pojedinim vrstama objekata.

Prema naprijed utvrđenoj metodologiji izračunate su potrebe za športskim objektima za pojedine vrste objekata (tablica 10.). Tako dobiveni broj jedinica športskih objekata potrebno je umanjiti za postojeći broj jedinica športskih objekata i na taj način dobiti broj potrebnih jedinica za športskim objektima.

U tablici koja slijedi prikazane su ukupne potrebe za športskim objektima, prema vrstama objekata iz Pravilnika, te broj postojećih objekata izraženih kroz broj jedinica objekata.

Tablica 11.

Planirana mreža športskih objekata na području grada Pakrac			
Vrsta objekata	Broj postojećih objekata	Broj planiranih jedinica	Ukupni broj jedinica prema procjeni do 2015.g.
Dvorane	3	1	4
Zatvoreni bazeni	0	1	1
Otvoreni bazeni	0	1	1
Zračne streljane	0	3	3
Ostale streljane	1	0	1
Kuglane	3	1	4
Klizališta	0	0	0
Ostale zatvorene građevine	0	1	1
Atletika	1	0	1
Nogomet	4	0	4
Mali nogomet, rukomet, odbojka, košarka	25	0	25
Tenis	1	3	4
Boćanje	1	1	2
Ostali otvoreni tereni	2	0	2
Skijanje	1	0	1

Izvor podataka: Grad Pakrac i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Izračunate podatke o broju i vrstama športskih objekata treba orijentacijski prihvatiti kod planiranja budućih športskih objekata i sadržaja, kako njihovog broja, tako i vrste objekata.

Planirane objekte športa mogu se smještati na cijelom području naselja stalnog stanovanja ili u športsko – rekreacijskim zonama, a za razmještaj građevina daju se slijedeće smjernice:

Tablica 12.

Razmještaj športskih građevina															
Naselje	Dvorane	Zatvoreni bazeni	Otvoreni bazeni	Zračne streljane	Streljane ostale	Kuglane	Klizališta	Ostale zatvorene građevine	Atletika	Nogomet	Mali nogomet, rukomet, odbojka, košarka	Tenis	Boćanje	Ostali otvoreni tereni	Skijanje
Gradsko središte	3	1	1	1	1	2	0	1	1	1	18	2	1	1	1
Ostala naselja	1	0	0	2	0	2	0	0	0	3	7	2	1	1	0
UKUPNO:	4	1	1	3	1	4	0	1	1	4	25	4	2	2	1

Izvor podataka: Grad Pakrac i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Jedinice iz tablice 11. mogu se grupirati, a njihov konačni razmještaj utvrdit će se sukladno prostornim mogućnostima i specifičnim potrebama stanovništva u pojedinom naselju.

U svim naseljima je potrebno graditi dječja igrališta, sukladno potrebama stanovništva, a njihov razmještaj je potrebno uskladiti s prostornom organizacijom naselja uz odgovarajuće osiguranje dostupnosti u zavisnosti o dobnoj skupini djece za koju se igralište gradi:

- za djecu od 3 – 6 godina starosti veličina dječjeg igrališta mora iznositi 150 do 450 m², a udaljenost od građevine stambene namjene može biti najviše 100 m
- za djecu od 7 do 12 godina starosti veličina dječjeg igrališta mora biti veća od 500 m², a udaljenost id stambene namjene može biti najviše 500 m.

3.4. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline) – tablica 3.

Tablica 13.

Red. broj	GRAD PAKRAC	oznaka	ukupno ha	% od površine Grada
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE			
2.1.	Zaštićena prirodna baština <ul style="list-style-type: none"> • zaštita temeljem Zakona o šumama i Pravilnika o uređenju šuma – "Kalvarija" - šuma s posebnom namjenom za odmor i rekreaciju (GJ Sjeverni Psunj – Javorovica, odjel 1a) • zaštita sustavom prostorno- planskih mjera ovog Plana - špilje: "Trbušnjak" (predstavlja geološku, hidrološku i biološku zanimljivost, a posebnu važnost joj daje veliko stanište šišmiša) i "Rastik" (predstavlja razgranatiji i složeniji speleološki objekt sa zanimljivijom geološkom strukturom zbog škrljavca, breča i granitnih blokova) 	Š3	61,72	0,17
2.2.	Zaštićena graditeljska baština povijesne graditeljske cjeline <ul style="list-style-type: none"> a) Kulturno-povijesna urbanistička cjelina grada Pakraca s povijesnim lječilišnim kompleksom <ul style="list-style-type: none"> - Zona A (potpuna zaštita povijesnih struktura) - Zona B (djelomična zaštita povijesnih struktura) 		9,59 18,80	0,027 0,05
	UKUPNO ZAŠTIĆENE CJELINE		90,11	0,25

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje P-SŽ, Ministarstvo kulture

3.4.2. Zaštita krajobraza

Pojam krajobraz u kontekstu prostornog planiranja označava cjelovitu prostornu, prirodnu i antropogenu strukturu, u rasponu od potpuno prirodne do pretežito ili gotovo potpuno antropogene. To znači da se krajobraz ne može razmatrati preko pojedinačnih elemenata prostora, već postaje zasebna kategorija u kojoj se najbolje ogleda pristup načelu održivog razvitka.

Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05) štiti samo osobito vrijedne dijelove prirode, ograničene površine, te nije dovoljan za zaštitu ukupnog krajobraza. Stoga je potrebno uvesti dodatne mjere zaštite koje bi štatile krajobraz u cijelosti, a naročito osjetljiva područja:

- poljoprivredno zemljište kao najnapadnutiji resurs za potrebe izgradnje
- vode kao strateški resurs izložen zagađenju
- šume kao ekološku zajednicu od najvećeg značaja
- naselja koja svojim širenjem narušavaju prirodnu ravnotežu i dolaze u konflikt s navedenim prirodnim resursima
- kontaktne zone cjelina zaštićenih u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.

Prirodni krajobraz potrebno je sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biološki potencijal, naročito onaj koji je karakteristika područja, a oštećene dijelove krajobraza treba sanirati. Korisnici trasa infrastrukture trebaju koristiti zajedničke koridore, a nove koridore trebaju graditi izbjegavajući cjeline osobito vrijednog krajobraza. Postojeće koridore u područjima osobito vrijednih krajobraza moraju održavati i obnavljati vodeći računa o vizualnom identitetu i vrijednostima prostora.

Kulturni krajobraz podrazumijeva područja u kojima je izražen kvalitetan suživot prirodnih struktura i graditeljske baštine prepoznatljivih prostornih (reljef, geomorfologija, pejzaž), povijesih, arheoloških, etnoloških (vrsta i tipologija naselja), umjetničkih, kulturnih, socijalnih ili tehnoloških vrijednosti kao i arhitektonskih obilježja tradicijske arhitekture (karakterističnost i specifičnosti prostorne strukture, arhitektonski detalji, materijali, ornamentika). Temeljno polazište vrednovanja prostorne baštine je u cjelovitom ispreplitanju prirodnih i antropogenih vrijednosti.

U cilju zaštite područja vrijednih predjela prirodnog i kultiviranog krajobraza:

- nisu dopuštene one radnje koje narušavaju obilježja prirodnog krajobraza
- planiranjem razvitka poljoprivrednih gospodarstava prednost davati projektima koji će predviđati razne vidove dopunskih djelatnosti, kao što je turistička djelatnost te prerada i finalizacija poljoprivrednih sirovina
- izgradnja građevina koje je moguće graditi van građevinskog područja (naročito farme i tovilišta) omogućuje se samo ukoliko ne narušavaju vrijednosti okoliša

Područja posebnih ograničenja u korištenju

- **osobito vrijedni prirodni brdski predjeli šuma Pakračke gore (osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz)**

To je prijelazni brdski prostor prirodnih šuma u kontinuitetu, na južnim padinama Pakračke gora. Predjel je orografski razvijen, s grebenima, uvalama i visovima.

Njegovo glavno obilježje je bio-ekološka ravnoteža koju održavaju u svom sastavu i svojoj ekologiji šumske biljne zajednice. Ograničenja se odnose na zaštitu izvornih prirodnih obilježja i perceptivnih vrijednosti.

- **osobito vrijedno područje vodotoka – (osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz)**

Vodotoci Bijela, Pakra, Kravarina, Sivornica, Tomašica i dr. od osobitog su značaja kako u ekološkom smislu glede voda, tako i u krajobraznom smislu identiteta prostora. Cilj je očuvanje vodnih resursa i prirodnog ekološkog krajobraznog sklopa.

- **osobito vrijedno predjeli Kalvarije i Sedlara (osobito vrijedan predjel - kultivirani krajobraz)**

To je brdski kultivirani krajobraz, orografski razvijen prostor brda, visova, udolina i zaravnjaka, gdje se izmjenjuju njive, livade, voćnjaci i vinogradi (dijelom zapušteni kao i ratnim djelovanjima devastirani, koje osvaja šumska vegetacija), šumarci i šume. Različitost se očituje i među oblicima i u njihovoj veličini, a koji se međusobno isprepliću dajući plastičnost ovim prostorima. Između njih provlače se potoci i putevi koji ih povezuju.

Ovo je krajobraz naglašene vizualne dinamike bliskih elemenata i prodora u drugi plan (dubinu) prostora na reljefnu raznolikost i različitost sadržaja.

Očuvanje se odnosi na zaštitu morfologije i krajobraznih sklopova, zaštitu perceptivnih vrijednosti, te održivo korištenje biološke raznolikosti.

- **osobito vrijedno područje ruralne cjeline naselja Omanovac**

Ruralna cjelina u naselju Omanovac je ruralna aglomeracija izgrađena sjeverno od Pakraca, sa vrijednim primjercima organizacije seoske stambene i gospodarske arhitekture te sačuvanim velikim kamenim križem iz 18. st.

Za navedena osobito vrijedna krajobrazna područja mjere i uvjeti zaštite propisane su Odredbama ovog Plana.

3.4.3. Zaštićena prirodna baština

Prioritetne smjernice i mjere zaštite prirode upućuju na određivanje prioriteta zaštite gdje se prihvaća načelo da nije dovoljno štititi samo pojedinačne vrste i lokacije, već se predlaže cjelokupna zaštita staništa i ekosustava. Zaštićena područja trebala bi postati žarištem novih ruralnih strategija spajajući očuvanje prirode s obnovom tradicionalnog seoskog gospodarstva.

Prema dostavljenim podacima Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode, (dopis - Klasa: 612-07/05-49/0279 Urbroj:532-08-02-2/6-05-4 od 15. rujna 2005. godine), a u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05), na području obuhvata PPUG Pakraca nema registriranih zaštićenih dijelova prirode niti u jednoj kategoriji zaštite koju predviđa navedeni Zakon.

Unutar obuhvata PPUG-a Pakraca nalazi se špilja "Trbušnjak", dužine više od 200 m, koja predstavlja geološku, hidrološku i biološku zanimljivost, a posebnu važnost joj daje veliko stanište šišmiša, te špilja "Rastik", dužine oko 140 m, koja, iako nešto kraća, predstavlja razgranatiji i složeniji speleološki objekt sa zanimljivijom geološkom strukturom zbog škriļjavca, breča i granitnih blokova. Navedene špilje potencijalna su područja koja se mogu predvidjeti za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode. Do pokretanja i provođenja postupka, te konačnog stavljanja pod zaštitu sukladno navedenom Zakonu, ta područja će se štititi sustavom prostorno planskih mjera ovog Plana.

Sa stanovišta korištenja i udjela u životu Grada, posebno je značajan predio "Kalvarija" u kojem se nalazi šuma s posebnom namjenom za odmor i rekreaciju (GJ Sjeverni Psunj – Javorovica, odjel 1a), zaštićena temeljem Zakona o šumama i Pravilnika o uređenju šuma kao šumska sastojina čistog kitnjaka koja je umjetno podignuta podrastom lipe i graba, starosti oko 95 godina i površine 56,55 ha, a i potencijalno je područje predviđeno za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode, a koje se do pokretanja i provođenja postupka, te konačnog stavljanja pod zaštitu sukladno navedenom Zakonu štiti i sustavom prostorno planskih mjera ovog plana. Potrebno je naglasiti da je područje šume "Kalvarija" samo djelomično razminirano te je isto neophodno razminirati u cijelosti, a projektom sanacije i uređenja potrebno je obuhvatiti i kontaktno područje na kojem se nalaze vinogradi voćnjaci i druge poljoprivredne površine kako bi se spriječilo "zagađenje" prostora neprimjerenom izgradnjom.

Za navedena područja potrebno je izvršiti dodatna istraživanja te izraditi potrebne elaborate, studije i projekte, na temelju kojih bi se trebala odrediti njihova vrijednost te detaljan režim korištenja, zaštite i posjećivanja.

Na području obuhvata grada Pakraca utvrđena su i rijetka staništa, kao što su: vlažne livade Srednje Europe, mezofilne livade Srednje Europe, mješovite hrastovo-grabove I čiste grabove šume, srednjoeuropske acidofilne šume hrasta kitnjaka, te obične obične breze, mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume, panonsko bukovo-jelove šume) za koje je potrebno provoditi posebne mjere očuvanja, a koje su utvrđene Odredbama ovog Plana.

Cijelo područje Grada Pakraca treba dodatno istražiti i vrednovati te utvrditi postoje li i druge prirodne vrijednosti koje bi trebalo zaštititi temeljem Zakona o zaštiti prirode ili Prostornog plana te je na osnovu tog vrednovanja potrebno pokrenuti postupak zaštite (utvrditi preventivnu zaštitu).

Odredbama ovog Plana omogućava se zaštita i svih šumskih predjela i površina koje su, temeljem Zakona o šumama, zaštićene i evidentirane, kao i onih za čijom će se zaštitom u budućnosti pojaviti potreba.

Na području grada Pakraca nalaze se zaštićene i ugrožene biljne vrste koje se, u svrhu očuvanja, štite posebnim propisom.

Istovremeno ovim Planom moguća je zaštita svih šumskih predjela i površina koje su, temeljem Zakona o šumama, zaštićene i evidentirane, kao i onih za čijom će se zaštitom u budućnosti pojaviti potreba.

Potrebno je naglasiti i da se područje obuhvata Prostornog plana uređenja grada Pakraca nalazi u preliminarnoj ekološkoj mreži Hrvatske (NEN) i to kao dio prijelazne zone NEN-a.

Zaštićeni dijelovi prirode označeni su na kartografskom prikazu br. 3.A., a mjere i uvjeti zaštite prirode propisane su Odredbama ovog Plana.

3.4.4. Zaštićena graditeljska baština

Sustavna inventarizacija i valorizacija kulturne baštine za potrebe prostornog planiranja do sada je bila izrađena za potrebe Prostornog plana Požeško - slavonske županije. Važno je napomenuti da je postupak evidentiranja i pravne zaštite stalni, kontinuirani proces, koji je u najužoj vezi sa stupnjem stručne i znanstvene istraženosti područja, te je u tijeku kompletna revizija spomeničke baštine, odnosno njena evidencija i pravna zaštita.

Sukladno članku 56. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03 i 157/03), Konzervatorski odjelu Požegi je utvrdio sustav mjera zaštite nepokretnih kulturnih dobara koja se nalaze na području obuhvata plana izradivši elaborat "Sustav mjera zaštite za prostorni plan uređenja grada Pakraca" za potrebe izrade PPUG Pakrac.

Opće mjere zaštite kulturnih dobara

Očuvanje kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti na području Požeško-slavonske županije prostornim je planom predloženo kao sveobuhvatna (integralna) zaštita nedjeljivih elemenata prostora. S obzirom da je kulturna baština dokaz neprekinutog slijeda razvitka određenoga područja, ona je temelj njegova identiteta, pa stoga zahtijeva zaštitu od svakog daljnjeg oštećenja i uništenja.

S ciljem očuvanja osnovnih sastavnica povijesnog i kulturnog identiteta analiziranog područja Grada Pakraca, opće se mjere zaštite svode na zaštitu sačuvanih prirodnih i kulturno - povijesnih vrijednosti.

Osnovne odredbe za uspostavu i provođenje mjera zaštite i očuvanja kulturnih dobara upisanih u Registar proizlaze iz Zakona i Uputa koji se na nju odnose (uključujući i sve naknadne izmjene i dopune):

- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03)
- Zakon o gradnji (NN 52/99, 117/0, 47/03, 75/99, 57/99)
- Zakon o prostornom uređenju (NN30/94, 68/98, 30/99, 61/00, 32/02)
- Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99)
- Zakon o zaštiti prirode (NN 72/94, 107/03)
- Obvezatna uputa o zoniranju zaštićenih povijesnih cjelina gradova i ostalih naselja (Ministarstvo kulture Uprava za zaštitu kulturne baštine, 1995, 1998)

Sustavom mjera zaštite utvrđuje se obvezatni upravni postupak, te način i oblici dopustivih intervencija na povijesnim građevinama i građevnim sklopovima, njihovom neposrednom okolišu, te parcelama na kojima se ove građevine i sklopovi nalaze, također na arheološkim lokalitetima, te predjelima (zonama) zaštite naselja i kultiviranog krajolika ili drugim predjelima s utvrđenim spomeničkim svojstvima.

Sustav mjera zaštite utvrđuje se za sve radnje koje mogu prouzročiti promjene na kulturnom dobru ili u njegovoj neposrednoj blizini (čl. 62. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, NN 69/99, 151/03, 157/03).

Posebom konzervatorskom postupku osobito podliježu zahvati na zaštićenim građevinama, sklopovima, predjelima i lokalitetima: popravak i održavanje postojećih građevina, nadogradnje, prigradnje, preoblikovanja i građevne prilagodbe (adaptacije), rušenja i uklanjanja građevina ili njihovih dijelova, novogradnje na zaštićenim parcelama ili unutar zaštićenih predjela, funkcionalne prenamjene postojećih građevina, izvođenje radova na arheološkim lokalitetima.

U skladu s navedenim zakonima za sve nabrojene zahvate na građevinama, građevnim sklopovima, predjelima (zonama) i lokalitetima, za koje je Prostornim planom utvrđena obaveza zaštite, kod nadležne ustanove za zaštitu spomenika (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine – Konzervatorski odjel u Požegi, Trg Sv. Trojstva 21) potrebno je ishoditi zakonom propisane suglasnosti:

- posebne uvjete (u postupku ishođenja lokacijske dozvole)
- prethodno odobrenje (u postupku izdavanja građevne dozvole, odnosno za sve zahvate na zaštićenim kulturnim dobrima)
- nadzor u svim fazama radova, provodi nadležni Konzervatorski odjel.

Zaštićenim građevinama kod kojih su utvrđena spomenička svojstva i na koje se obvezatno primjenjuju sve navedene odredbe, smatraju se sve građevine koje su u ovom Prostornom planu popisane kao zaštićeni (Z) spomenici i preventivno zaštićeni (P). Na području PPUG-a Pakraca na temelju Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) te sukladno pojedinim odgovarajućim Izvodima iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske - Liste zaštićenih odnosno preventivno zaštićenih kulturnih dobara zaštićena kulturna dobra su prikazana u tablici br. 14., odnosno preventivno zaštićena u tablici br. 15:

Tablica 14.

Zaštićena kulturna dobra (Z) na području Grada Pakraca						
Broj	Mjesto	Kulturno dobro	Adresa	Status/ Broj Registra	Vrsta	Broj Izvoda (NN, br.)
01/01	BADLJEVINA	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Badljevina	Z-386	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)
06/03	BUČJE	Spom.I čehoslov.brigadi»Jan Žiška»	Bučje	Z	NOB	
12/01	DONJI GRAHOVLJANI	Crkva sv. Petra i Pavla	D. Grahovljani	Z-389	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)
23/01	KUSONJE	Crkva sv. Georgija	Kusonje	Z-397	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)
23/02	KUSONJE	Skupna grobnica – bunar I	Kusonje	Z	NOB	
23/03	KUSONJE	Skupna grobnica – bunar II	Kusonje	Z	NOB	
30/01	PAKRAC	Kulturno-povijesna cjelina	Pakrac	Z-2542		2/2006 (NN, br. 124/06)

30/02	PAKRAC	Župna crkva Uznesenja BDM	Pakrac	Z-404	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)
30/03	PAKRAC	Episkop.crk.sv.Duha (sv. Trojice)	Trg J.Jelačića 13	Z-400	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)
30/04	PAKRAC	Episkopski dvor	Trg J.Jelačića 16	Z-401	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)
30/05	PAKRAC	Zgrada stare općine	Hrvat.velikana 3	Z-402	profani	1/2002 (NN, br.151/02)
30/06	PAKRAC	Vlastelinski kompleks Janković	Pakrac	Z-403	profani	1/2002 (NN, br.151/02)
30/07	PAKRAC	Hotel «Pollak»	Braće Radića 3	Z-1970	profani	2/2005 (NN, br.109/05)
30/08	PAKRAC	Trenkov dvor	Matije Gupca 2	Z-1971	profani	2/2005 (NN, br.109/05)
30/09	PAKRAC	Kapela sv. Ivana Nepomuka	Trg dr.I.Šretera 7	Z-1972	sakralni	2/2005 (NN, br.109/05)
30/65	PAKRAC	Spomen kosturnica žrtvama fašizma	Trg J.Jelačića	Z	NOB	
40/01	TORANJ	Crkva sv. Pantelejmona	Toranj	Z-417	sakralni	1/2002 (NN, br.151/02)

Tablica 15.

Preventivno zaštićena kulturna dobra (P) na području Grada Pakraca							
Broj	Mjesto	Kulturno dobro	Adresa	Status/ Broj Registra	Vrsta	Broj izvoda (NN, br.)	Datum isteka prevent. zaštite
30/10	PAKRAC	Jednokatnica Filipović	Braće Radića 1	P-1046	profani	1/2005 (NN, br.109/05)	08.12.2007.
30/11	PAKRAC	Kompleks bolnice	Bolnička ul.	P-1042	profani	1/2005 (NN, br.109/05)	08.12.2007.
30/12	PAKRAC	Kuća Golubić	Kralja Tomislava 7	P-1039	profani	1/2005 (NN, br.109/05)	08.12.2007.
30/13	PAKRAC	«Pickova» zgrada	Matije Gupca 8	P-1040	profani		
30/14	PAKRAC	Stari hotel	Trg dr.I.Šretera 1	P-1041	profani	1/2005 (NN, br.109/05)	08.12.2007.
30/15	PAKRAC	Zgrada stare škole	Braće Radića 13	P-1044	profani	1/2005 (NN, br.109/05)	08.12.2007.
30/36	PAKRAC	Zbirka predmeta iz Episkopskog dvor	Trg J.Jelačića 16	P-40/88	pokretni		

Na području kulturno-povijesne urbanističke cjeline Pakrac, u skladu s Uputom o utvrđivanju sustava mjera zaštite za nepokretna kulturna dobra predložena za upis u Registar kulturnih dobara, utvrđene su dvije zone:

1. zona "A" – potpuna zaštita povijesnih struktura
2. zona "B" – djelomična zaštita povijesnih struktura

Zona "A" (potpuna zaštita povijesnih struktura), zona izuzetno dobro očuvane i vrijedne povijesne strukture obuhvaća tri međusobno nepovezana područja unutar prostornih međa kulturno-povijesne urbanističke cjeline grada Pakraca. Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, uvjetuju se mjere cjelovite zaštite i očuvanja svih kulturno povijesnih vrijednosti uz najveće moguće poštivanje tradicije i funkcija prostora i sadržaja. Na području ove zone strogo se

kontrolira unošenje novih struktura i sadržaja stranih ili neprikladnih sačuvanim kulturno-povijesnim vrijednostima. Prilagođavanje postojećih povijesnih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama može se prihvatiti uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture. Prihvatljive su metode sanacije, konzervacije, restauracije, konzervatorske rekonstrukcije i prezentacije.

Zona "B" (djelomična zaštita povijesnih struktura), zona različitog stupnja očuvanosti povijesne strukture, obuhvaća preostala područja unutar prostornih međa kulturno-povijesne urbanističke cjeline grada Pakraca. Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, uvjetuje se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih za ukupnost određene kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja. Na području ove zone uvjetuju se intervencije u smislu prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura. Prihvatljive su metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekonstrukcije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.

Za građevine označene kao predložene za zaštitu od lokalnog značaja (L) i za evidentiranu baštinu (E) najčešće lokalne važnosti opisani postupak nije obavezan, ali je preporučljiv ukoliko organi lokalne uprave i samouprave u provedbi ovog prostornog plana nađu interes i potrebu za savjetodavnim sudjelovanjem službe zaštite.

Građevine koje se predlažu predstavničkom tijelu grada Pakraca, da se proglašaju zaštićenim kulturnim dobrom od lokalnog značaja, sukladno čl. 17. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara («NN» 69/99, 151/03, 157/03), su sljedeće:

Tablica 16.

Prijedlog zaštite kulturnih dobara od lokalnog značaja (L) na području Grada Pakraca					
Broj	Mjesto	Kulturno dobro	Adresa	Status/ Broj Registra	Vrsta
30/17	PAKRAC	Jednokatnica Socijalnog osiguranja	Hrvat.velikana 12	PR L	profani
30/38	PAKRAC	Prapovijesno naselje Stari grad	Pakrac	PR	arheol.
30/63	PAKRAC	Kapela sv. Vida		PR L	sakralni
30/64	PAKRAC	Kapela sv. Roka		PR L	sakralni

Ovim se PPUG-om također temeljem Zakona o zaštiti kulturnih dobara, utvrđuje pokretanje postupka za stavljanje pod zaštitu (preventivna zaštita ili registracija) slijedećeg dobara:

Tablica 17.

Prijedlog zaštite kulturnih dobara od lokalnog značaja (L) na području Grada Pakraca					
Broj	Mjesto	Kulturno dobro	Adresa	Status/ Broj Registra	Vrsta
30/38	PAKRAC	Prapovijesno naselje Stari grad	Pakrac, Trg b.J.Jelačića	PR	arheološki

Način zaštite kulturnog dobra od lokalnog značaja, predstavničko tijelo Grada Pakraca treba utvrditi uz prethodnu suglasnost tijela nadležnog za zaštitu kulturnih dobara – Konzervatorskog odjela. Odluku o proglašenju zaštićenog kulturnog dobra od lokalnog značaja donositelj je dužan dostaviti Ministarstvu kulture.

Evidentirana kulturna dobra na području grada Pakraca su navedena u sljedećoj tablici:

Tablica 18.

Evidentirana kulturna dobra (E) na području grada Pakraca					
Broj	Mjesto	Kulturno dobro	Adresa	Status/ Broj Registra	Vrsta
01/02	BADLJEVINA	Kapela	Badljevina	E	sakralni
01/03	BADLJEVINA	Antičko naselje "Filjak"	Badljevina	E	arheološki
01/04	BADLJEVINA	Prapovijesno naselje "Gradina"	Badljevina	E	arheološki
01/05	BADLJEVINA	Antičko naselje "Gradina"	Badljevina	E	arheološki
01/06	BADLJEVINA	Srednjovjekovno naselje "Gradina"	Badljevina	E	arheološki
01/07	BADLJEVINA	Antičko naselje i nekropola "Zidina"	Badljevina	E	arheološki
04/01	BRANEŠCI	"Zidina ili klisa", prapovijesno nalazište	Branešci	E 1344	arheološki
05/01	BRUSNIK	Antičko naselje "Selište"	Brusnik	E	arheološki
06/01	BUČJE	Prapovijesno naselje na brijegu kod Bučja	Bučje	E	arheološki
06/02	BUČJE	"Zidina" srednjovjekovni lokalitet	Bučje	E 1349	arheološki
08/01	CIKOTE	"Kamen" prapovijesno nalazište	Cikote	E 1351	arheološki
09/01	DEREZA	Prapovijesno nalazište	Dereza	E	arheološki
10/01	DONJA OBRJEŽ	Crkva sv. Marije Magdalene	Donja Obrijež	E	sakralni
12/02	DONJI GRAHOVLJANI	Prapovijesna i antička nekropola "Staro groblje"	Donji Grahovljani	E	arheološki
13/02	DRAGOVIĆ	Crkva sv. Stefana	Dragović	E	sakralni
16/01	GORNJA ŠUMETLICA	Mlin kašikar	Gornja Šumetlica	E 2132	etnološki
16/02	GORNJA ŠUMETLICA	Prapovijesno naselje "Selište"	Gornja Šumetlica	E	arheološki
17/01	GORNJI GRAHOVLJANI	Prapovijesno naselje	Gornji Grahovljani	E	arheološki
20/01	KOTURIĆ	Srednjovjekovno nalazište "Selište"	Koturić	E 1359	arheološki
22/01	KRIČKE	Prapovijesno nalazište "Repište"	Kričke	E 1361	arheološki
28/01	OMANOVAC	Kapela sv. Luke	Omanovac	E	sakralni
30/16	PAKRAC	Stambeno-poslovna jednokatnica	Hrvatskih velikana 10	E	profani
30/18	PAKRAC	Ugaona jednokatnica	Trg dr.F.Tuđmana 2	E	profani
30/19	PAKRAC	Jednokatnica	Gojka Šuška 2	E	profani
30/20	PAKRAC	Učenički dom	Hrvatskih velikana 11	E	profani
30/21	PAKRAC	Vatrogasni toranj	Trg 76.bataljuna 8	E	profani

30/22	PAKRAC	Stambeno-poslovna jednokatnica	Trg 76.bataljuna 1	E	profani
30/23	PAKRAC	Prizemnica	Bolnička 1	E	profani
30/24	PAKRAC	Prizemnica	Strossmayerova 28	E	profani
30/25	PAKRAC	Stambeno-poslovna jednokatnica	Hrvatskih velikana 8	E	profani
30/26	PAKRAC	Župni ured	Strossmayerova 1	E	sakralni
30/27	PAKRAC	Prizemnica	Strossmayerova 3	E	sakralni
30/28	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 22	E	profani
30/29	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 24	E	profani
30/30	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 26	E	profani
30/31	PAKRAC	Stambeno-poslovna katnica	A.Cesarca 1	E	profani
30/32	PAKRAC	Stambena prizemnica	Bolnička 11	E	profani
30/33	PAKRAC	Stambena prizemnica	Trg dr.I.Šretera 3,4	E	profani
30/34	PAKRAC	Inventar Episkopske crkve sv. Duha	Trg J.Jelačića13	E 170	pokretni
30/35	PAKRAC	Inventar župne crkve Uznesenja BDM	Pakrac	E 171	pokretni
30/37	PAKRAC	Prapovijesno naselje Nova ulica	Pakrac	E	arheološki
30/39	PAKRAC	Prapovijesno naselje Vinograd Vaniček	Pakrac	E	arheološki
30/40	PAKRAC	Antičko nalazište 4. zgrada	Matice hrvatske	E	arheološki
30/41	PAKRAC	Prapovijesno naselje iza župne crkve	Pakrac	E 1363	arheološki
30/42	PAKRAC	"Gavrinica-čimen" prapovijesno nalazište	Pakrac	E 1366	arheološki
30/43	PAKRAC	Stambena katnica	Bolnička 18	E	profani
30/44	PAKRAC	Stambena katnica	Gojka Šuška 2	E	profani
30/45	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 1	E	profani
30/46	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 5	E	profani
30/47	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 10	E	profani
30/48	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 12	E	profani
30/49	PAKRAC	Stambena katnica	Kralja Tomislava 14	E	profani
30/50	PAKRAC	Stambena prizemnica	Kralja Tomislava 18	E	profani
30/51	PAKRAC	Stara pekara	Matije Gupca 14	E	profani
30/52	PAKRAC	Munjara	Prolaz bar. Trenka 15	E	profani
30/53	PAKRAC	Poslovna prizemnica	Braće Radića 3a	E	profani

30/54	PAKRAC	Stambena prizemnica	Strossmayerova 11	E	profani
30/55	PAKRAC	Stambena prizemnica	Strossmayerova 41	E	profani
30/56	PAKRAC	Katnica	Trg J.Jelačića 3	E	profani
30/57	PAKRAC	Zgrada suda	Trg J.Jelačića 4	E	profani
30/58	PAKRAC	Katnica	Trg J.Jelačića 8	E	profani
30/59	PAKRAC	Katnica	Trg J.Jelačića 9	E	profani
30/60	PAKRAC	Katnica	Trg J.Jelačića 14	E	profani
30/61	PAKRAC	Stari Dom zdravlja	Trg J.Jelačića 17	E	profani
30/62	PAKRAC	Kapela sv. Josipa	Strossmayerova bb	E	sakralni
30/66	PAKRAC	Kapela sv Bogorodice	Groblje na Gavrinici	E	sakralni
31/01	PLOŠTINE	Crkva sv. Antuna Padovanskog	Ploštine	E	sakralni
35/01	ROGULJE	Srednjovjekovno nalazište	Rogulje	E 1368	arheološki
39/01	TISOVAC	Srednjovjekovno nalazište "Gradski"	Tisovac	E 1372	arheološki
41/01	VELIKI BANOVAČ	Krušna peć i bunar	Veliki Banovac 35	E 2140	etnološki
41/02	VELIKI BANOVAČ	Crkva sv. Jovana	Veliki Banovac	E	sakralni
41/03	VELIKI BANOVAČ	Kapela sv. Antuna	Veliki Banovac	E	sakralni
41/04	VELIKI BANOVAČ	Crkva sv. Marije Pomoćnice	Veliki Banovac	E	sakralni

Mišljenje se može zatražiti i za građevine izvan predjela zaštite, osobito u dijelu koji graniči sa zaštićenim predjelom, ako se građevine nalaze na osobito vidljivim mjestima važnim za sliku naselja ili krajolika.

Temeljem inventarizacije provedene prilikom izrade ovog plana, uz ranije zaštićena (Z) i preventivno zaštićena (P) kulturna dobra, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Požegi po službenoj će dužnosti pokrenuti postupak dokumentiranja te donošenja rješenja o zaštiti za sve vrednije građevine, predjele (zone) i lokalitete koji su na kartama i tablicama označeni oznakom (PR). Do donošenja odgovarajućeg rješenja treba primjenjivati iste mjere i propisane postupke kao i za trajno zaštićene zgrade temeljem zaštite navedenih dobara kroz provedbene odredbe Prostornog plana.

Kulturna dobra orijentacijski su naznačena na kartografskom prikazu br. 3.A.

Treba napomenuti da se, zaštićenim kulturnim dobrom PPUG–om Pakraca smatraju i sva kulturna dobra koja će se, nakon donošenja istog još zaštititi sukladno posebnom zakonu.

Vrijednost i brojnost potencijalnih arheoloških lokaliteta i nalazišta upućuje na potrebu za rekognosciranjem i istraživanjem. U prostornom planiranju potrebno je uklopiti i davati akcent arheološkim lokalitetima te štiti zone oko navedenih lokaliteta. Zaštita arheoloških lokaliteta provodi se u skladu s načelima arheološke struke i konzervatorske djelatnosti:

- sanacijom, konzervacijom i prezentacijom vidljivih ostataka građevina, važnih za povijesni i kulturni identitet prostora, odnosno

- odgovarajućom obradom, dokumentiranjem i pohranom u muzejske ustanove predmeta s lokaliteta, koje se obzirom na njihov karakter ne može prezentirati.

Također, ukoliko bi se na preostalom području, prilikom izvođenja građevinskih ili bilo kojih drugih zemljanih radova naišlo na arheološko nalazište ili nalaze, osoba koja izvodi radove dužna je prekinuti radove te bez odlaganja obavijestiti nadležni Konzervatorski odjel u Požegi, kako bi se sukladno zakonskim odredbama poduzele odgovarajuće mjere osiguranja te zaštite nalazišta i nalaza.

Sve ostale mjere zaštite arheoloških lokaliteta dane su Odredbama PPUG Pakrac.

Prostornim planom Požeško - slavonske županije planirano je da se veća skrb posveti očuvanju ruralnog graditeljskog nasljeđa, pri čemu tipologiju naselja i arhitektonsko oblikovanje treba usuglašavati sa tradicijom, a "zagađene" dijelove naselja treba postupno sanirati. Polazišta obnove i oblikovanja povijesnih naselja treba temeljiti na:

- reafirmaciji i očuvanju izvorne strukture sela, osobito planiranih naselja,
- određivanju uvjeta uređenja i korištenja prostora, oblika i uvjeta građenja,
- zadržavanju starog sustava parcelacije te
- kontrola linearnog širenja sela i izmještanju tranzitnog prometa.

Istaknuto je da osobitu važnost pri budućem oblikovanju naselja i pri reduciranju/proširenju postojećih granica građevinskog područja treba obratiti na činjenicu sprečavanja aktivnosti na uzdužnom povezivanju naselja, posebice uzduž prometnica državnog i županijskog karaktera, kako bi im se sačuvala utvrđena kategorija, odnosno optimalna protočnost.

Za zaštitu temeljem sustava prostorno planskih mjera ovog Plana predložena je tradicijska arhitektura i ruralna cjelina naselja Omanovac. Tradicijska arhitektura štiti se na autentičnim lokacijama i s autentičnom namjenom, s mogućnošću korištenja građevina za turističke sadržaje, te u okviru etno-sela kao i muzeja na otvorenom. Potrebno je štititi i njihovo neposredno okruženje sa prirodnim i kultiviranim krajobrazom i ekspozicijama

Ruralnu cjelinu naselja Omanovac potrebno je štititi od neplanske izgradnje, te nastojati zadržati u prostoru u izvornom obliku, a na povijesnim građevinama koje su nositelji identiteta te tradicijskim kućama, mogući su radovi konzervacije uz očuvanje izvornog izgleda i oblikovanja, kao i neophodni radovi građevinske sanacije.

Za sve pojedinačne građevine i sklopove – zaštićene (Z), preventivno zaštićene (P), evidentirane za zaštitu (E) i predviđene za zaštitu od lokalnog značaja (L), te za tradicijsku arhitekturu, kao najmanja granica zaštite utvrđuju se pripadajuće čestice ili povijesno vrijedni ambijent.

Za kulturno–povijesnu urbanističku cjelinu grada Pakraca te ruralnu cjelinu naselja Omanovac granice zaštite određene su na kartografskom prikazu br 3.A. i 3.B.

Opće smjernice za planske odredbe

- Pri donošenju odluke o uređenju prostora, zaštitu integralnih prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti prostora treba staviti u komplementaran odnos s ostalim relevantnim kriterijima
- Detaljnu konzervatorsku, kao i plansku dokumentaciju izrađivati prema potrebi, ovisno o planiranim zahvatima
- U naseljima treba štititi osnovnu povijesnu plansku matricu i gabarite gradnje, a interpolacije prilagoditi ambijentu, te spriječiti intervencije u krajoliku i u naselju koje bi zatvorile pogled na vrijedne krajobrazne i kompozicijske dominante naselja ili ugrozile krajobrazni sklad cjeline
- Otvaranje novih građevinskih zona nije upitno tamo gdje postoje uvjeti za obnavljanje starog građevnog fonda, odnosno za gradnju unutar postojećih građevinskih područja

- Prilikom građevinskih zahvata na povijesnim građevinama maksimalno štiti povijesnu strukturu, koristeći stručnu pomoć nadležne konzervatorske ustanove
- S ciljem zaštite prostora, očuvanja tradicijske baštine, te razvoja kulturnog i ekološkog turizma, potrebno je posebnim mjerama potaknuti obnovu tradicijskih oblika poljodjelstva
- S ciljem očuvanja ambijenta ruralnih prostora poticati izradu projekata i gradnju stambenih građevina tipološki usklađenih s tradicijskim načinom gradnje i oblicima karakterističnim za ovo područje
- Razraditi planove i programe financijske potpore projektima očuvanja kulturne baštine, npr. Sufinanciranje obnove i prezentacije visoko valoriziranih građevina, sufinanciranje revitalizacije tradicijskih gospodarskih djelatnosti, ekoturizma, individualne stambene gradnje tipološki usklađene s tradicijskom gradnjom i dr.
- Planove i programe gospodarskog razvitka područja uskladiti s radom stručnih i znanstvenih ustanova
- Lokalna zajednica, u skladu sa čl. 17. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, treba donijeti odluke o zaštiti kulturnih dobara lokalnog značenja, u dogovoru s nadležnom konzervatorskom ustanovom treba utvrditi plan i prioritete zaštite i obnove, te osigurati izvore financiranja.

Mjere zaštite kulturno povijesne baštine na području grada Pakraca, sukladno utvrđenom Sustavu mjera zaštite za PPUG Pakraca od strane Konzervatorskog odjela u Požegi dane su Odredbama ovog Plana.

Treba napomenuti da je Odredbama za provođenje ovog Plana određeno da se moguća naknadna izmjena ili dopuna posebnih uvjeta korištenja prostora, a koja se odnosi na nove (registrirane ili preventivno zaštićene) arheološke lokalitete, civilne, sakralne i etnološke građevine ne smatra izmjenom Plana, osim ako to nije predviđeno posebnim propisom. U tom smislu se predložene mjere zaštite odnose i neke nove nalaze (npr. arheološki nalazi vezani na Studiju utjecaja na okoliš brze ceste), kada isti budu uvršteni u službenu dokumentaciju Ministarstva kulture i stručno valorizirani od nadležnog Konzervatorskog odjela.

3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav

3.5.1.1. Cestovni promet

Na području grada Pakraca cestovni promet i dalje ostaje dominantan način prometovanja.

Pregled javnih cesta

Kategorizirane javne ceste koje prolaze područjem grada Pakraca su:

• državne ceste

- D 5 granični prijelaz Terezino polje (granica Republike Mađarske) – Virovitica – Veliki Zdenci – Daruvar – Okučani – granični prijelaz Stara Gradiška (granica Bosne i Hercegovine)
- D 38 (Pakrac (D5) – Požega – Pleternica – Đakovo (D7))
- D-26 (Sv. Ivan Zelina D-3 - Vrbovec – Čazma – Garešnica - Badljevina D-5) u dužini od 2,33 km.

• županijske ceste

- Ž3272 Ž3172 – Badljevinina – D5
- Ž4097 Donja Obrijež – Gornja Obrijež – D5
- Ž4098 Prekopakra – Pakrac
- Ž4099 Pakrac (D38)–Šeovica

• lokalne ceste

- L37151 Gornji Sređani (D26) - D5
- L37155 Ž - 3170 - Pakrani - Bijela - Sirač - Dereza - D5
- L 37157 Miljanovac (Ž 3173) - Badljevinina (D26)
- L 41001 L 41004 - Kapetanovo Polje - Donja Obrijež (Ž4097)
- L 41002 Badljevinina (D5) - Dereza (L 37155)
- L 41004 Gaj (Ž 4236) - Toranj - L 41005
- L 41005 Gornja Obrijež (ž 4097) - Batinjani - Kukunjevac (Ž 4236)
- L41010 Omanovac - D5
- L 41011 Ploštine - Donja Obrijež (Ž 4097)
- L 41012 D 5 - Stari Majur - Novi Majur - Prekopakra (Ž4098)
- L 41013 Batinjani - L 41005 - Prekopakra (Ž 4098)
- L 41014 Klisa - D5
- L 41015 Ž 4009 - Japaga
- L 41016 Ž 4009 - Kraguj
- L 41017 Španovica (D38) - Gornja Šumetlica

Kako je područje grada Pakraca bio privremeno okupiran i izložen ratnim djelovanjima tijekom agresije na Republiku Hrvatsku pretrpilo je velike štete u svakom pogledu, pa i u prometnom sustavu. Osim kroz direktna razaranja tijekom rata prometni sustav je pretrpio oštećenja i kroz neravnomjerno prometno opterećenje kao i kroz dugogodišnje neodržavanje prometnica na privremeno okupiranom području.

Osnovni problemi državnih cesta na području grada Pakraca su prvenstveno širina i stanje kolničke konstrukcije, te prostorno-prometni elementi horizontalnog i vertikalnog vođenja trase, koji ne odgovaraju kriterijima koje treba imati trasa državne ceste. Osim toga problem je i prolaz trase kroz građevinska područja naselja (D5, D38), gdje su ulični profili često širine cca 10 m, što negativno utječe na razinu prometne usluge i sigurnosti prometa.

Državna cesta D5 ima niz ograničenja koje smanjuju nivo prometne usluge na tom prometnom pravcu, kao što je: loše stanje kolničke konstrukcije, prolaz trase kroz građevinska područja naselja, miješanje lokalnog i tranzitnog prometa, loša razina sigurnosti te ograničavajući prometno-tehnički elementi horizontalnog i vertikalnog vođenja trase. Stoga, sagledavši sve nedostatke navedene ceste D5, nameće se kao kvalitetno rješenje, izgradnja obilaznice gradova Pakraca i Lipika kao dijela brze ceste na pravcu: granica Mađarske-Virovitica-Okučani- granica BiH kojom bi se postigli i značajni efekti važni i za šire područje Republike Hrvatske.

Državna cesta D38, koja povezuje šire područje gradova Pakraca te u nastavku i grada Lipika s prometnicom D47 sa županijskim središtem, Požegom. Počinje, odnosno završava, u samom središtu Pakraca, čvorištem na državnoj cesti D5 i naziva se «crnom» prometnom točkom tog područja, jer ne zadovoljava uvjete koje bi trebala imati državna cesta.

Uz stalnu i svakim danom sve veću pojavu prometnog opterećenja koja direktno i indirektno prolazi centralnim dijelom grada Pakraca, te na dijelovima i nezadovoljavajućom širinom kolnika (do 6 m), na dijelovima i bez izvedenih bankina, relativno lošeg stanja kolničke konstrukcije, nameće se pitanje opravdanosti izgradnje obilaznice grada Pakraca kao i prometno povezivanje dvaju grada na južnoj poveznici između grada Pakraca i Lipika (dviju gospodarskih zona) kao alternativnih pravaca, za slučaj blokade prometa postojećim pravcem.

Stoga, bi najkvalitetnije rješenje bilo izmještanje dijela trase državne ceste D38 na navedenoj dionici, te se kroz ovaj Plan i predlaže nova varijante trase kao "sjeverna obilaznica" grada Pakraca, odnosno izgradnja novog međugradskog koridora u dolini rijeke Pakre (Gospodarska zona "Trgovačka" – Gospodarska zona "Lipik II") .

Održavanje cestovnih prometnica obavlja se prema godišnjem programu redovnog i izvanrednog održavanja.

Koncept razvoja prometnog sustava

Strategijom prostornog uređenja i Programom prostornog uređenja RH (NN 50/99) kao i Strategijom prometnog razvitka RH (NN 139/99) predložena je primarna cestovna mreža, tj. mreža autocesta i brzih cesta u Republici Hrvatskoj. Zacrtni su osnovni smjerovi i glavne točke koje treba cestovno povezati, a podloga za utvrđivanje predloženih cestovnih koridora je izrađena studijska i projektna dokumentacija.

Prema navedenoj Strategiji prometnog razvitka RH, područje grada Pakraca se nalazi unutar jednog prioriteta, i to:

- III. skupina prioriteta (pakračko-okučanski cestovni smjer: Stara Gradiška – Okučani – Pakraca – Veliki Zdenci), dužine cca 75 km

Ova planirana brza cesta u koridoru državne ceste D5 na Europskom koridoru E661 (Balaton (Republika Mađarska) – Virovitica – Daruvar - Pakrac – Lipik – Okučani- Stara Gradiška – Banja Luka (BiH) – Livno – Split (Republika Hrvatska) je transverzalni prometni pravac koji bi na promatranom prostoru osigurao kvalitetnu poprečnu vezu između sjeverne i južne granice središnjeg dijela kontinentalne Hrvatske, tj. podravskog i posavskog prometnog koridora.

Za državnu cestu D 38 (Pakrac (D5) – Požega – Pleternica – Đakovo (D7)), kao što je navedeno, Planom je predviđeno njeno izmještanje, i to sjeverno od naselja Kusunje.

Predloženi alternativni pravci (V1 i V2), označena je na kartografskom prikazu br. 2A. Cestovni sustavi, u mjerilu 1:25000. Prva (V1), sjeverna varijanta, prolazi sjevernim dijelom od naselja Kusunje južnim obroncima Pakračke gore te je za nju potrebna detaljna geološka provjera. Južna varijante prometnice prolazi dolinom rijeke Pakre (trebalo bi je postaviti na takav način da dio prometnice bude direktno naslonjen uz/na obalo utvrdu trenutno ne reguliranog lijevog dijela rijeke Pakre). To je jedno od povoljnijih rješenja jer na taj način mogu u istom trenutku riješiti dva problema (obalo utvrda i prometna povezanost).

Prije izrade projektne dokumentacije i same izgradnje, obveznom dokumentacijom, sukladno zakonskoj regulativi, nastojati će se iznaći najpovoljnija rješenja, kako bi se riješili prometni problemi ovog područja (vrijeme putovanja, troškovi vozila i eksploatacija ceste, sigurnost sudionika u prometu), a time stvorile perspektivne mogućnosti za razvoj gospodarstva i turizma te, istovremeno, smanjili štetni utjecaji sa ceste na okoliš.

Dakle, prema navedenom, planirane cestovne građevine s pripadajućim objektima i uređajima na području grada Pakraca su:

- planirani prometni pravac brze ceste/ Europski koridor E661 (dio trase)/ Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske/ pakračko – okučanski cestovni smjer/ sa dva varijantna rješenja na dijelu trase
- izmještanje dijela D38 izvan grada Pakraca (kao obilaznice grada Pakraca), a sjeverno od naselja Kusunje
- denivelirano čvorište, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Lipik – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa postojećom D26 Gornji Sređani – Badlješina,

- denivelirano čvorište, kao spoj planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa postojećom D5
- ostala čvorišta u razini na križanjima sa cestama niže kategorije (županijske i lokalne).
 - izgradnja čvorišta u razini, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa Ž4097
 - izgradnja čvorišta u razini, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa L41013
 - izgradnja čvorišta u razini, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa nerazvrstanom cestom (kod G. Obriježi)

Oblikovanje čvorišta će biti uvjetovano prometnim opterećenjem s tim da je potrebno obvezno za lijeva skretanja s dvotračne brze ceste uvijek predvidjeti posebna prometna traka. Također sve nerazvrstane ceste i poljske putove potrebno je grupirati, te izvan razine križati sa brzom cestom u cilju osiguranja jednostavnosti prostora i funkcionalnih svakodnevnih potreba stanovništva i gospodarstva.

Na postojećim državnim cestama, uz rekonstrukciju, održavanje i uređenje, moguće su i određene promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije) i prostornom smislu (promjena trase).

Na mreži županijskih cesta potrebno je provesti modernizaciju kolnika te korekciju prometno-tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa, a uz rekonstrukciju, održavanje i uređenje, moguće su i određene promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije) i prostornom smislu (promjena trase). Sve navedene radnje izvoditi uz maksimalno uvažavanje očuvanja prirodnog krajobraza, a u interesu razvoja gospodarskog, turističkog i inog razvoja.

Osim njih na području Grada potrebno je urediti cijelu mrežu lokalnih cesta. To se prvenstveno odnosi na moderniziranje svih kolnika. Na taj način biti će osiguran brz i siguran pristup svim površinama na području Grada koji su u funkciji stanovanja ili gospodarstva. Na postojećoj mreži treba prvenstveno osigurati puni standard održavanja, uz korekciju kritičnih elemenata trase koje negativno utječu na sigurnost prometa i propusnu moć prometnica.

Na nekategoriziranoj cestovnoj mreži treba urediti i modernizirati sve postojeće trase cesta koje su u funkciji pristupa izgrađenim zonama naselja. Time će se podići komunalni standard prostora, kao i njegova atraktivnost, što treba potaknuti gospodarske i demografske procese.

Radi omogućavanja spašavanja osoba iz građevina kao i gašenja požara moraju se predvidjeti vatrogasni prilazi čija je nosivost i širina određena posebnim propisom.

Kontinuirano treba uređivati postojeće ulične profile, izgradnjom **pješačkih staza**, uređenjem odvodnog sustava, te hortikulturnim uređenjem zelenih površina. Širina pješačkih staza je višekratnik širine jedne pješačke trake koja iznosi 0,75 m, no minimalna prikladna širina staze trebala bi iznositi 1,50 m. Kod formiranja novih uličnih profila treba voditi računa o osiguranju potrebne širine za smještaj pješačkih i ostalih prometnih površina (npr. biciklističke staze), infrastrukture te visokog i niskog zelenila. **Biciklistički promet** je godinama bio potiskivan, dijelom zbog povišenja standarda, a dijelom i zbog povećanog automobilskeg prometa, a time i povećane opasnosti za bicikliste. Zbog prikladne konfiguracije terena, ako i zbog ekoloških razloga predlaže se u naseljima gradnja biciklističkih staza minimalne širine 1,00 m (po mogućnosti odvojene od kolnika). Osim u naseljima, biciklističke staze potrebno je uređivati i u turistički atraktivnim područjima, čime se stvaraju preduvjeti za specifičan vid turizma (off-road biciklizam).

Promet cestovnih vozila u naseljima zauzima značajne površine za kretanje i **parkiranje**. Ovakvi prostorni zahtjevi u uvjetima postignutog stupnja motorizacije, a još više u budućnosti, uvjetuju da se potrebe za površinama za mirovanje osobnih vozila izjednačavaju s potrebama prometnih površina za vozila u kretanju. Osnovicu za proračun budućih potreba za parkirališno - garažnim površinama predstavljaju slijedeće pretpostavke: stupanj motorizacije 1 : 3,3 (1 putnički automobil na 3,3 stanovnika) i struktura gradnje po namjeni. Ukupne potrebe se kreću od 25 do 40 m² uređenih prometnih površina po jednom osobnom vozilu.

U skladu s razvojem cestovne mreže, treba razvijati **javni autobusni prijevoz**, omogućavajući na taj način kvalitetno povezivanje naselja, i to osiguranjem potrebnog broja linija, uređenjem postojećih, te izgradnjom nedostajućih autobusnih stajališta (ugibaldišta, nadstrešnica za sklanjanje ljudi i ostale urbane opreme), na svim redovnim autobusnim postajama u naseljima na području Grada. U optimalizaciji javnog autobusnog prijevoza treba težiti da se u naseljima postigne viši standard, tj. da pješački razmak od sadržaja do stajališta javnog prometa bude u okvirima udaljenosti od 300 do 600 metara (cca 5 do 10 minuta hoda do stajališta).

Na području grada Pakraca smješten je autobusni kolodvor koji je u dobroj mjeri devastiran, te ga je potrebno rekonstruirati, dograditi ili nadograditi, pri čemu se uvjeti gradnje za isti određuju sukladno Odredbama ovog Plana te sukladno posebnim propisima i specijaliziranim projektima.

Benzinske postaje - U sklopu koridora javnih prometnica predviđa se izgradnja nove benzinske postaje s pratećim sadržajima i to na način da se osigura sigurnost svih sudionika u prometu i uvjeti zaštite okoliša.

Lokacija nove benzinske postaje odrediti će se uz koridore javnih prometnica u skladu s poslovnim interesom potencijalnih investitora, važećim propisima i standardima, kao i posebnim uvjetima nadležne uprave za ceste. Nova benzinska postaja mora veličinom i smještajem biti prilagođena okolišu, te se njenim smještajem ne smiju pogoršati uvjeti stanovanja u okolnom prostoru ni narušiti vrijedni prirodni prostori.

3.5.1.2. Željeznički promet

Područjem grada Pakraca prolazi lokalna željeznička pruga II reda, Banova Jaruga – Pčelić (II – 206) koja je, a posebno građevinski objekti uz nju, znatno oštećena tijekom Domovinskog rata. Budući da je navedena željeznička pruga jedna od važnih prometnih, gospodarskih i turističkih pravaca za razvoj i unapređenje područja grada Pakraca, potrebno je istu zadržati te obnoviti kroz rekonstrukciju i sanaciju njenih tehničkih elemenata kao i popratnih građevina u funkciji željezničkog prometa (željeznički kolodvor u Pakracu, stajališta i sl.), a u skladu s planiranim programima razvoja Hrvatskih željeznica.

U prvoj fazi na pruzi planirati polaganje pružnog TK kabela, a daljnje aktivnosti na modernizaciji i održavanju pruge planirati i izvoditi prema stvarnim potrebama. Istovremeno, na križanjima željezničke pruge i ceste obvezno je osigurati cestovne prijelaze s modernom signalizacijom i osiguranjem, sukladno posebnim propisima, kao i uređenje i rješenje svih cestovnih prijelaza koji do sada nisu definitivno riješeni i to na način da se predviđaju:

- za osiguranje svjetlosnim i zvučni signalom te, na nekim prijelazima i polubranicama
- za ukidanje bez svođenja
- za ukidanje sa svođenjem.

3.5.1.3. Zračni promet

Na području grada Pakraca postoji improvizirano poljoprivredno uzletišta – "Badljevin", na području naselja Badljevin, korišteno isključivo u poljoprivredne svrhe, koje se ovim Planom predviđa zadržati i urediti te prilagoditi za potrebe sportskog i turističkog zrakoplovstva.

Uz suglasnost nadležnog Ministarstva, za navedeno letjelišta, moguće je planirati i viši referentni kod, odnosno kategorizaciju, ukoliko se ta mogućnost dokaže prostorno – prometnom analizom.

Obzirom na potrebe, a i mogućnosti izvedbe, na području grada Pakraca, u sastavu Opće županijske bolnice Pakrac, omogućava se planiranje i izgradnja heliodroma, a sukladno smjernicama nadležnog Ministarstva.

Trase i lokacije postojećih i planiranih cestovnih, željezničkih i zračnih građevina označene su na kartografskom prikazu br. 2.A. Prometni infrastrukturni sustavi, Cestovni, Željeznički i Zračni promet, u mjerilu 1:25000.

3.5.1.4. Pošta i telekomunikacije

• Pošta

Na području grada Pakraca nalaze se dva poštanska ureda:

- **34550 Pakrac** (Batinjani, Bjelajci, Branešci, Brusnik, Bučje, Cicvare, Cikote, Donja Šumetlica, Donji Grahovljani, Dragović, Glavica, Gornja Šumetlica, Gornji Grahovljani, Jakovci, *Japaga*, *Klisa*, Koturić, Kraguj, Kričke, Kusunje, Lipovac, Mali Banovac, Mali Budići, Novi Majur, Ožegovci, Pakrac, Popovci, Prekopakra,,Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Stari Majur, *Ševica*, Španovica, Tisovac, Toranj, Veliki),
- **34552 Badljevin** (Badljevin, Dereza, Donja Obrijež, Gornja Obrijež, Kapetanovo Polje, Omanovac, Ploštine, Veliki Banovac).

Hrvatska pošta d.d. Područna uprava Slavonija - Poštansko središte Požega, u skladu sa Planom razvoja HP, na području grada Pakraca prema sadašnjim saznanjima nema namjeru otvarati nove poštanske urede.

Planirani razvoj poštanske mreže i prometa djelatnosti u sljedećem planskom razdoblju će se svesti u prvom redu na tehničko - tehnološki napredak, tj. pružanje brzih i kvalitetnijih usluga te širi spektar raznovrsnijih usluga, a sukladno planu razvoja HP investicijsko održavanje poslovnih prostora PU u skladu s budućim potrebama.

Razvoj poštanske djelatnosti odnosit će se i na modernizaciju, adaptaciju i održavanje postojećih poslovnih prostora, kao i mogućnost uređenja eksterijera (pristup, pločnik, parkirališna mjesta i sl.

• Telekomunikacijska mreža

Razvoj nepokretne telekomunikacijske mreže u obuhvatu PPUG-a Pakraca planira se kroz povećanje kapaciteta telekomunikacijske mreže, tako da se osigura dovoljan broj telefonskih priključaka svim kategorijama korisnika, kao i najveći mogući broj spojnih veza.

Telekomunikacijska oprema je instalirana te će se i ubuduće instalirati u prostorijama postojećih objekata. Istovremeno, telekomunikacijski kabeli su uvučeni u cijevi izgrađene distributivne telekomunikacijske kanalizacije kroz koju će se također uvlačiti telekomunikacijski kabeli u slučaju potrebe proširenja ili dogradnje telekomunikacijske mreže u Gradu.

Mjesna telekomunikacijska mreža u građevinskim područjima, u pravilu se gradi u zelenom pojasu ulica, a u ulicama s užim profilom polaže se ispod nogostupa sustavom distribucijske telekomunikacijske kanalizacije i mrežnim kabelima.

Prvenstveno je potrebno koristiti postojeće infrastrukturne koridore, te težiti njihovom objedinjavanju u cilju zaštite i očuvanja prostora te spriječavanja nepotrebnog zauzimanja novih površina.

U telekomunikacijskoj mreži planirani razvoj obuhvaća izgradnju TK mreže u naseljima koji su unutar programa obnove stambenih objekata, u kojima nema TK mreže ili je uništena ratnim djelovanjem za vrijeme Domovinskog rata. To se odnosi na cijelo područje istočno od naselja Kusunje, sve do kraja granica obuhvata Grada Pakrac. U prvoj fazi u planu je izgradnja TK mreže Španovica koja bi obuhvaćala samo naselje Španovica, te naselje Dragović i Gornju Šumetlicu. Nakon izgradnje TK mreže Španovica u funkciju će se staviti i RSS Španovica. U kasnijoj fazi, istom bi mrežom bila obuhvaćena i naselja Donja Šumetlica i Kričke.

U tom smislu osigurati će se koridori za TK mrežu za naselja:

- Dereza - kao dio TKM Kukunjevac,
- Brusnik, Lipovac - kao dio TKM Badljevinu,
- Španovica, Dragović, gornja Šumetlica, Donja Šumetlica, Kričke – TKM Španovica (u cijelosti)

Daljnje planiranje i odluka o izgradnji TK mreža i objekata na spomenutom području ovisi o dinamici obnove i povratku stanovništva te o gospodarskom, društvenom i prostornom razvitku svakog pojedinog naselja na području Grada.

U planu je i izgradnja novog komutacijskog objekta u naselju Badljevinu pri čemu će se izvršiti i rekonstrukcija postojeće telekomunikacijske mreže s obzirom na novu lokaciju postojećeg RSS-a.

Uz navedeni postojeći IV. županijski SDH prsten te planirani V. županijski SDH prsten (koji bi radio po postojećim trasama svjetlovodnih kabela), na području grada Pakraca, potrebno je osigurati i koridore za buduće svjetlovodne kabele:

- SVK Psunj – Španovica
- SVK Gornji Grahovljani – Španovica
- SVK Gornji Grahovljani – Badljevinu
- SVK Mala Krndija – Badljevinu – Daruvar (osigurati koridor uz cestu)

PPUG-om Pakraca omogućava se planiranje i drugih svjetlovodnih kabela ukoliko se za njima ukaže potreba.

Ostala telekomunikacijska mreža je nova, izgrađena unazad nekoliko godina i uglavnom dovršena za duže vremensko razdoblje te se ne planira se izgradnja ili značajnija rekonstrukcija postojeće telekomunikacijske mreže, objekata i uređaja na području obuhvata Plana, a razvojni ciljevi su usmjereni na daljnju modernizaciju postojeće TK opreme i uređaja, odnosno praćenje rasta standarda telekomunikacijskih tehnologija i usluga.

Telekomunikacijska oprema uglavnom je instalirana, a nova ili zamjenska će se projektirati i ugrađivati prema posebnim propisima, u prostorijama postojećih objekata.

Telekomunikacijski kabele su uvučeni u položene cijevi izgrađene distributivne telekomunikacijske kanalizacije kroz koju će se uvlačiti telekomunikacijski kabele u slučaju potrebe proširenja i dogradnje telekomunikacijske mreže.

Izuzetno, planom su obuhvaćene i potrebne rekonstrukcije TK mreže na mjestima križanja TK vodova s drugom infrastrukturom (cestovnom, komunalnom i dr.) prilikom njihove izgradnje ili rekonstrukcije.

U nepokretnoj mreži plan razvoja obuhvaća i druge mreže kao npr. CROPAK, CROLINE, kabela TV i dr.

U pokretnoj mreži plan razvoja obuhvaća širenje mreže mobilne telefonije i izgradnje novih baznih postaja (T-Mobile, VIPnet), i to radi što bolje pokrivenosti područja grada Pakraca i šire, kao i uvođenja novih mreža i sustava pokretnih komunikacija u budućnosti (UMTS i sustavi

sljedećih generacija), a sve u skladu s Pravilnikom o javnim telekomunikacijama u pokretnoj mreži (NN 58/95) kojim je predviđeno da mreža mobilne telefonije mora pokrivati sva županijska središta, gradove i naselja, kao i važnije cestovne i željezničke prometnice, te važnije plovne putove na unutrašnjim vodama i teritorijalnom moru RH. Izgradnja baznih stanica mobilne telefonije vršiti će se u skladu s odredbama Zakona o gradnji (NN 175/03), Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja (NN 27/99) kao i ostalim propisanim uvjetima građenja za takve vrste građevina.

Dakle, u razvoju postojećih javnih sustava pokretnih komunikacija planira se daljnje poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža prema planiranom povećanju broja korisnika i uvođenje novih usluga.

Planira se uvođenje novih mreža i sustava pokretnih komunikacija slijedeće generacije (UMTS i sustavi slijedećih generacija).

Predviđa se prostorna distribucija antenskih stupova pokretnih telekomunikacija s gustoćom jedan antenski stup po naselju. U skladu s navedenim planovima, uz trenutno planirane lokacije osnovnih postaja:

- T-Mobile - na području naselja Španovica, sjeverno od naselja Toranj i uz relej Psunj
- VIPnet – na području naselja Branešci

na prostoru obuhvata PPUG Pakrac dozvoljena je u budućnosti izgradnja i postavljanje dodatnih osnovnih postaja, ali u tom slučaju ostale ne mogu imati samostojeći antenski stup, što znači da pri izgradnji novih baznih stanica vlasnici pojedinih mreža moraju uskladiti izgradnju radi zajedničkog korištenja baznih stanica zbog racionalnog korištenja prostora smještanjem antena na postojeće antenske stupove i na krovne prihvate na postojećim.

Bazne postaje se moraju graditi sukladno posebnim propisima o sigurnosti te zaštiti od neionizirajućih zračenja.

Antenski stupovi baznih postaja ne mogu se graditi:

- na bolnicama, školama i dječjim vrtićima
- na građevinama i područjima koja su zaštićena na temelju propisa o zaštiti kulturnih dobara
- na udaljenosti manjoj od 100,0 m od sakralne građevine (crkve)
- u zaštićenim područjima prirode, osim u velikim područjima u kojima je nužno osigurati pokrivenost signalom cijelog područja, a to nije moguće riješiti baznim postajama izvan zaštićenog područja.

Dakle, generalno, na području grada Pakraca:

- postoje i planiraju se magistralni telekomunikacijski objekti i kabeli (SVK)
- nalazi se osam mjesnih centrala (TK objekata – UPS Pakrac, UPS Badljevinina, UPS Kusonje, UPS Mala Krndija, UPS Prekopakra, UPS Toranj, UPS Veliki Banovac i UPS Španovica), povezanih međusobno kao i na matičnu AXE centralu u Požegi prijenosnim sustavima koji rade po svjetlovodnim kabelima,
- postoji IV županijski SDH prsten, a planira se pustiti u rad V županijski SDH prsten koji bi radio po postojećim trasama svjetlovodnih kabela
- postoji mjesna telekomunikacijska mreža
- postoje i planiraju se izgraditi bazne postaje (GSM) - stupovi globalne mobilne telekomunikacijske mreže (postoje četiri T-Mobile osnovne bazne postaje u Maloj Krndiji, Omanovcu, Bučju, novoizgrađena u Pakracu, planirana u Španovici te postojeća VIPnet bazna postaja na Krndiji (E5672416.0 N 5037485.0) i planirana na području naselja Branešci)
- za sada nema RR veza.

3.5.1.3. Radio i TV sustav veza

Izgrađeni objekt na Psunju pokriva područje grada Pakraca RTV sustavom veza te se, stoga, u sljedećem planskom razdoblju ne planiraju graditi novi objekti.

Trase i lokacije postojećih i planiranih poštanskih, telekomunikacijskih i RTV građevina označene su na kartografskom prikazu br. 2.B. Prometni infrastrukturni sustavi, Pošta, telekomunikacija, RTV sustav, u mjerilu 1:25000.

3.5.2. Energetski sustav

3.5.2.1. Plinoopskrba

Na području grada Pakraca, plinoopskrbne građevine, su:

- postojeći magistralni plinovod Piljenice – čvor Janja Lipa – Lipik – Pakrac – Daruvar DN150
- planirani magistralni plinovod - dionica Dobrovac – Omanovac DN150
- gradski i mjesni plinovodi koji spajaju dva ili više gradova/općina (napajanje prema susjednoj JLS)
 - postojeći mjesni (lokalni) plinovodi za naselja Filipovac, Japaga i Šeovica (Grad Lipik)
 - planirani mjesni (lokalni) plinovod za naselje Klisu (Grad Lipik)
- lokalni plinovodi koji obuhvaćaju:
 - međumjesni srednjetačni plinovod
 - mjesnu srednjetačnu plinovodnu mrežu.

Od MRS Dobrovac do Omanovca, uz trasu buduće brze ceste Okučani – Virovitica, planirana je trasa novog magistralnog plinovoda - dionica Dobrovac – Omanovac DN150, kojim se postojeći magistralni plinovod kroz naselje Pakrac izmješta na novu trasu .

Distribucija prirodnog plina za područje grada Pakraca (distributer - Komunalac d.o.o. Pakrac), za sada se obavlja u 4 plinificirana naselja: Pakrac, Prekopakru, Badljevinu, Kusionje.

U planu je povećati potrošnju i poboljšati opskrbu plina kao ekonomski i ekološki prihvatljivog energenta u odnosu na druge energente te nastojati ga pretvoriti u glavni energent široke potrošnje, uz praćenje pouzdanosti i sigurnosti postojećih instalacija. Stoga, u skladu s tim, planirana je daljnja izgradnja mjesnih plinovodnih mreža tako da se omogući korištenje prirodnog plina u što većem broju naselja i što većeg broja korisnika. Prioritetno, plinska distributivna mreža planira se izgraditi u naseljima sjeverozapadno od Pakraca, a to su Omanovac, Gornja Obrijež, Donja Obrijež, Batinjani, Toranj, Novi Majur, Stari Majur, Veliki Banovac i Ploštine. Plinifikacija preostalih naselja vršit će se u skladu s procjenom o isplativosti takvog ulaganja, odnosno obzirom na realizaciju obnove i povratka stanovništva na ratom stradala područja.

Za sva naselja na području grada Pakraca u kojima je izvršena plinifikacija, u narednom se razdoblju planira mogućnost rekonstrukcije i sanacije plinske mreže, kao i redovito održavanje plinoopskrbnog sustava, sukladno potrebama razvoja grada Pakraca te potrebama stanovništva i tehničkim mogućnostima postojećeg plinskog sustava, uz mogućnost njegovog proširenja.

Zbog visine tlaka plina svaki korisnik mora imati kućnu redukciju stanicu za snižavanje tlaka (i mjerenje potrošnje) na upotrebnu vrijednost. Kućne redukcijske stanice graditi na

vanjsku fasadu zgrada ili na unutrašnju stranu regulacijske linije tako da predstavlja sastavni dio prednje ograde građevinske parcele.

Distribucijska plinska mreža gradit će se unutar granica građevinskog područja sukladno potrebama razvoja i tehničkim mogućnostima distribucijskog sustava.

Planirane trase plinovoda su orijentacijske, a njihov točan položaj biti će određen lokacijskim dozvolama.

Trase i lokacije planiranih plinoopskrbnih građevina označene su na kartografskom prikazu br. 2.C. Energetski sustavi, Plinoopskrba, u mjerilu 1:25000.

3.5.2.2. Elektroenergetika

Planirana elektroenergetska mreža obuhvaćati će građevine prijenosa i distribucije električne energije, dok proizvodnja nije predviđena Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Prijenos električne energije

Prijenosna mreža područja grada Pakraca sadrži jednu građevinu na 400 kV naponsku razinu i to:

- dalekovod DV 400 kV koji prolazi gradom Pakracom u smjeru istok - zapad odnosno Ernestinovo - Žerjavinec i izravno ne doprinosi elektroopskrbi potrošača na području Grada

Razvoj prijenosne mreže obuhvaća:

- osiguranje koridora i dogradnju sustava na 400 kV naponskoj razini, paralelno s postojećim DV u smjeru istok-zapad, izgradnjom dvosistemskog dalekovoda DV 2x400 kV Razbojište – Međurić
- osiguranje koridora i izgradnja 110 kV dalekovoda DV Lipik – Daruvar.

Svi zračni dalekovodi moraju imati svoj zaštićeni koridor koji ovisi o naponskoj razini iz čega proizlazi i širina koridora i to za nadzemne elektroenergetske vodove, tako da, ovisno o lokalnim uvjetima za DV 400 kV osigurava se širina najmanje 30 m, a za DV 110kV širina najmanje 20 m.

Konačna širina zaštitnih koridora određuje se prema propisanim sigurnosnim udaljenostima. Koridori kroz šumska područja formiraju se prema najvećoj visini drveća, tako da u slučaju pada drveta drvo ne dosegne vodič.

Za suglasnost oko korištenja prostora u i oko koridora dalekovoda naponske razine 400 kV nadležna je Direkcija za prijenos HEP-a (PrP Osijek odnosno PrP Zagreb). Posebno treba obratiti pozornost kod područja korištenja na mjestima prijelaza zračnih dalekovoda preko naselja ili dijelova naselja, preko infrastrukturnih objekata (cesta, drugih zračnih vodova i sl.) i prijelaza poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Distribucija električne energije

Distribucijska mreža područja grada Pakraca sadrži sljedeće elektroenergetske građevine:

- na 35 kV naponskoj razini
 - postojeći 35 kV DV
 - postojeća TS 35/10 kV Pakrac
- na 10(20) kV naponskoj razini su:
 - postojeće stupne TS 10/0,4 kV u vlasništvu DP Elektra Križ
 - postojeće stupne TS 10/0,4 kV u privatnom vlasništvu

- postojeće montažne TS 10/0,4 kV u vlasništvu DP Elektra Križ
- postojeće montažne TS 10/0,4 kV u privatnom vlasništvu
- postojeće zidane TS 10/0,4 kV u vlasništvu DP Elektra Križ
- postojeće zidane TS 10/0,4 kV u privatnom vlasništvu
- postojeći 10 kV DV (zračni i kabelski)
- niskonaponske mreže (NNM) zračne i kabelske izvedbe te javnu rasvjetu

Planom razvoja distribucijske mreže na području Grada obuhvaća se rekonstrukcija i izgradnja novih elektroenergetskih objekata, kako slijedi:

- Elektroenergetske građevine na 10(20) kV naponskoj razini su:
 - planirani 10 kV DV (zračni)
Veća izgradnja DV 10 kV nije planirana, već samo manji odcjepni i priključni DV te sanacija ratom uništenih TS 10(20)/0,4 kV i niskonaponskih mreža. Sanacija i obnova obuhvaća radove na sanaciji postrojenja koje je pod naponom, ali i još neke radove na postrojenju, kao što su zamjena vodiča, stupova, kao i izrada novih DV koji su uništeni ratnim djelovanjem.
 - planirana kabelska mreža 10 kV
Izgradnja kabelske mreže planirana je samo u svrhu obnove i sanacije ratom uništenih postrojenja.
 - 24 planirane TS 10(20)/0,4 kV (od toga će se 5 realizirati ukoliko se realizira povratak i obnova u pripadajućim naseljima)
 - obnova i sanacija ratnim djelovanjem oštećenih/uništenih, TS 10 (20)/0,4 kV (za naselja: Branešci, Dereza, Donji Grahovljani, Gornji Grahovljani, Novi majur, Kričke, Omanovac, Popovci, Prekopakra, Srednji Grahovljani, Tisovac, Mali Budići, te grad Pakrac, a po potrebi i dr.)
 - izgradnja novih trafostanica 10(20)/0,4 kV i dalekovoda 10(20) kV u skladu s potrebama razvoja, procesa urbanizacije i razvoja gospodarstva, a koje se za sada ne mogu predvidjeti, što se posebno odnosi na potrebe koje će se javiti u gospodarskim zonama i drugim izdvojenim građevinskim područjima
- Elektroenergetske građevine – niskonaponske mreže (NNM) zračne i kabelske izvedbe
Niskonaponska mreža je uslijed ratnih djelovanja većim dijelom uništena, ali je i veći dio uništene mreže već obnovljen i saniran. Obnova niskonaponske mreže izvest će se na području naselja Bučje, Dereza, Donji Grahovljani, Gornji Grahovljani, Popovci, Srednji Grahovljani, Tisovac i Mali Budići. Na drugim područjima razvoj niskonaponske mreže planirat će se ovisno o potrebama.

Dakle, daljnji razvoj distributivne mreže prioritetno obuhvaća izgradnju, obnovu, sanaciju i rekonstrukciju stradale distributivne mreže i trafostanice razorene u ratu te njihovo uključanje u sustav RH uz uvjet da je isto ekonomski opravdano.

Zahvate na postojećim energetske prijenosnim postrojenjima kao i izgradnju novih, treba voditi na način da se maksimalno zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima i iste izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima.

Postojeći nadzemni DV 10(20) kV koji se nalaze u građevinskim područjima naselja (ili koji prolaze kroz građevinsko područje i kroz kontaktnu zonu naselja) moraju se postupno zamijeniti kabelskim, jer izgradnjom podzemnih dalekovoda u infrastrukturnim koridorima, u tim zonama, omogućava se racionalnije i efikasnije korištenje građevinskog zemljišta, što je prioritetna smjernica Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, te Odredbi za provođenje u PPP-SŽ. Osim toga, time će se dobiti na sigurnosti i kvaliteti opskrbe električnom energijom i smanjiti troškovi održavanja.

Pri utvrđivanju nove trase kabelskog dalekovoda u građevinskom području, potrebnom ju je obvezno uskladiti s urbanom matricom naselja na način da se u najmanjoj mjeri ograničava korištenje zemljišta i gradnju u naselju.

Niskonaponska 0,4 kV mreža planira se unutar građevinskih područja naselja. Unutar građevinskog područja naselja Pakrac niskonaponsku 0,4 kV mrežu (gdje je to moguće) graditi podzemnim kablskim vodovima položenim u zeleni pojas ulica. Za ostala naselja Grada na isti način graditi kablsku mrežu samo za glavni prometni pravac s dozvoljenim brzinama prometa većim od 50 km/h, dok se u ostalim ulicama može se graditi SKS na stupovima ili po krovovima s krovnim stalcima. Do izgradnje planirane kablске mreže može se koristiti postojeća zračna mreža uz manje rekonstrukcije i priključenje ponekog novog potrošača

Na područjima naselja, u kojima će se graditi podzemna niskonaponska mreža, ili gdje se gradi po krovnim stalcima, javna rasvjeta se gradi podzemnim kablskim vodovima i cijevnim stupovima postavljenim u uličnim koridorima, u zelenom pojasu ulica uz prometnice na propisanoj udaljenosti od iste. Na ostalim područjima, u slučaju da se niskonaponska mreža gradi sa SKS na betonskim stupovima na dovoljnoj sigurnoj udaljenosti od kolnika (utvrđenoj posebnim propisom), rasvjetna tijela se mogu postaviti na iste stupove.

Planirane trafostanice graditi će se u pravilu kao tipske kablске (KTS) 10(20)/0,4 kV, ali se u ruralnim naseljima dozvoljava izgradnja i drugih ako dugoročno zadovoljavaju u elektroopskrbi.

Sve trafostanice moraju imati kolni pristup s javne površine i ne mogu se graditi u uličnom profilu.

Trase i lokacije postojećih i planiranih elektroenergetskih građevina označene su na kartografskom prikazu br. 2D. Energetski sustavi, u mjerilu 1:25000.

3.5.2.3. Mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije

Energetske transformacije i proizvodnja korisnih oblika energije na bazi konvencionalnih tehnologija nužno su vezane na manje ili veće negativne utjecaje na okoliš i ekosustav. Radi smanjenja ovih utjecaja Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske planirano je razmatrati mogućnosti korištenja obnovljivih alternativnih izvora energije:

Korištenje biomase: Na području grada Pakraca postoje značajne količine biljnih otpadaka i ostale biomase, te postoje mogućnosti za njihovo korištenje u proizvodnji energije. U budućnosti se stoga može očekivati značajnije korištenje biomase u poljoprivredi.

Energija sunca: Gospodarski potencijal za iskorištenje energije sunca u kontinentalnim klimatskim uvjetima odnosi se isključivo na niskotemperaturno korištenje sunčeve energije za pripremu tople vode u sektorima kućanstava, usluga i poljoprivrede.

Korištenje vjetra: Mogućnost korištenja snage vjetra kao energenta nije u potpunosti istražena, no postoji mogućnost korištenja vjetra na malim gospodarstvima odnosno kućanstvima.

3.5.3. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja)

3.5.3.1. Vodoopskrbni sustav

Polazni je stav i cilj razvojnog programa vodoopskrbe Republike Hrvatske je da svaki stanovnik u doglednoj budućnosti treba biti opskrbljen dovoljnim količinama kvalitetne pitke vode na temeljima održivog gospodarenja vodama i upravljanja sustavom vodoopskrbe. Rješenje vodoopskrbe Požeško-slavonske županije temelji se na uspostavi cjelovitog sustava koji će distribucijom vode sigurnih izvorišta osigurati potrebne količine kvalitetne vode za sadašnje i buduće potrebe gospodarskog i demografskog razvitka.

Usporedno s rješavanjem problema vodoopskrbe Županije potrebno je provoditi mjere s ciljem postizanja učinkovitijeg djelovanja postojećih vodoopskrbnih sustava. Vodoopskrba većih naselja pri tome ne smije ovisiti o jednom izvoru ili jednom sustavu dobave zbog uvijek mogućih neočekivanih vodoopskrbnih zahtjeva, neočekivanih hidroloških uvjeta ili izvanrednih situacija.

Javni vodoopskrbni sustav na području grada Pakraca dugoročno gledano suočava se s dva problema:

- nedovoljno raspoloživom količinom vode potrebnom za zadovoljavanje rastućih potreba širenjem sustava i porastom broja stanovnika,
- nepostojanjem odgovarajuće javne vodoopskrbne mreže koja bi povezivala čitavo područje i osigurala opskrbu vodom svih naselja.

Daljnji razvoj javne vodoopskrbe obuhvaća daljnju izgradnju transportnih cjevovoda, vodosprema, precrpnih stanica, regulacijskih čvorova i slično.

Vodoopskrbni sustav grada Pakraca baziran je na zahvatu vode iz potoka Šumetlica uz koji je smješten i uređaj za kondicioniranje vode, transportnog cjevovoda \varnothing 300 mm do prekidne komore na koti 278 m n.m., cjevovoda \varnothing 350 mm dužine cca 10 km do vodospreme V = 1800 m³ na koti 237 m n.m. te cjevovodom \varnothing 250 mm do vodovodne mreže, a koji se namjerava povećati jer problem opskrbe ovog područja nastaje kada potraje duži sušni period. Tada zahvaćene količine vode padaju sa 30 l/s na 15-20 l/s što ne zadovoljava potrebu.

Sukladno Idejnom rješenju "Vodoopskrba gradova Pakrac i Lipik" iz 1999.g. ("Hidroprojekt-ing" Zagreba, br. 79/2000), kojom je obuhvaćena analitika razvoja vodoopskrbe, navedeni problem će biti riješen izgradnjom akumulacije Šumetlica kojom bi se osigurao kontinuirani dotok vode u količini od 200 l/s u vodoopskrbni sustav, a istovremeno, sva naselja bi trebala biti uvezana u jedinstven vodoopskrbni sustav.

Navedenim idejnim rješenjem je konstatirana i činjenica prisutnosti velikih udaljenosti između mjesta potrošnje i izvorišta, kao i velike visinske razlike mogućih korisnika koje se kreću između 110 i 500 m n.m. Stoga je čitavo područje podjeljeno na četiri visinske vodoopskrbne zone koje funkcioniraju neovisno, svaka sa svojim vodospremnikom koji ima funkciju izjednačavanja dnevnih i satnih oscilacija potrošnje naselja pojedine zone.

Naselja na području grada Pakraca obuhvaćena su najvećim dijelom vodoopskrbnim zonama kako slijedi:

- I vodoopskrbna zona obuhvaća naselja smještena u sjevernom i istočnom dijelu Grada, od kote terena 150 – 540 m.n.m.
- II vodoopskrbna zona obuhvaća naselje Prekopakru (i Klisu - naselje koje pripada gradu Lipiku)
- III vodoopskrbna zona obuhvaća naselja smještena na visinskim kotama od 150-330 m.n.m.

Za rješavanje vodoopskrbnog sustava unutar I vodoopskrbne zone potrebno je izraditi vodospremnik na Krndiji s kapacitetom od 500 m³ sjeveroistočno od naselja Prekopakre (na koti o 250 m.n.m). Namjena vodospremnika je izravnavanje satnih oscilacija potrošnje naselja Pakračke gore (Novi i Stari Majur, Batinjani, Mali Banovac, Gornja Obrijež) i naselja smještenih u sjevernom dijelu Pakraca (Dereza, Omanovac, Badljevin, Gornja i Donja Obrijež, Ploštine, Kapetanovo Polje i Toranj). U vodospremnik će se voda gravitacijski dovoditi iz akumulacije Šumetlica posredstvom postojećeg magistralnog cjevovoda. Isti cjevovod izvesti će se do Donje Šumetlice u dužini oko 5,4 km, projektiranog magistralnog cjevovoda od Donje Šumetlice preko Španovice do vodospremnika na Krndiji. Izgradnjom vodospremnika smanjuje se potreban kapacitet glavnog dovodnog cjevovoda za ovu vodoopskrbnu zonu kojeg trasa prolazi od Donje Šumetlice kroz naselja Španovica, Dragalić, Kusonje, Prekopakra do Krndije.

Iz I vodoopskrbne zone moguća je i opskrba naselja sjevernog dijela grada Lipika te dovod vode u Bjelovarsko-bilogorsku županiju izgradnjom cjevovoda \varnothing 200mm od Stričevca do Antunovca (područje grada Lipika). Naselja smještena u istočnom dijelu grada Pakraca – Branešci, Ožegovci, Bučje, Budići, Glavica (Zabrdska) uz potrebnu interpolaciju dvije precrpnice te izgradnjom opskrbnih cjevovoda \varnothing 100mm od ostalih naselja, uz potrebnu interpolaciju 17 precrpnica kapaciteta do 10l/s u naseljima Gornji Grahovljani, Branešci, Bučje, Veliki Budići, Popovac (Zabrdski), Prgomelje (Zabrdsko), Rogulje (Zabrdske) i Bjelajci.

Vodoopskrbna mreža naselja Prekopakre, smješteno unutar II. vodoopskrbne zone, sa prosječnom potrebom za vodom od 5,5 l/s, spojena je na glavni dovodni cjevovod \varnothing 350mm od prekidne komore Donja Šumetlica do vodospremnika Pakrac.

Prosječna potreba za vodom stanovnika i industrije na području III. vodoopskrbne zone iznosi 47 l/s. Ovoj vodoopskrbnoj zoni služi postojeći vodospremnik Pakrac zapremine 1800 m³. Ova zona obuhvaća sam Grad Pakrac iz koje se opskrbljuje 66% stanovništva, te naselja s područja grada Lipika.

Za osiguranje kvalitetne vodoopskrbe Grada Pakraca osigurani su i rezervni izvori koji se u slučaju potrebe uključuju u vodoopskrbni sustav:

- crpilište Vrtić, kapaciteta 3 l/s
- zdenci Z-1 i Z-2, kapaciteta 1 l/s.

Potrebno je naglasiti da se rješenje vodoopskrbe grada Pakraca i u budućnosti planira kao zajednički sustav gradova Pakraca i Lipika, a mogućnosti su, osim postojećih, vezane, najvećim dijelom, uz planiranu izgradnju akumulacije Šumetlica. Izgradnjom akumulacija sva naselja trebala bi biti uvezana u jedinstveni vodoopskrbni sustav, a prema planiranoj dinamici razvoja vodoopskrbnih cjevovoda za pojedina naselja.

Dakle, na području Grada Pakraca nalazit će se sljedeće vodoopskrbne građevine:

- postojeći i planirani magistralni, međumjesni i mjesni cjevovodi
- postojeći vodozahvat "Šumetlica", kapaciteta 30 l/s
- postojeća prekidna komora "D. Šumetlica", V = 300 m³
- planirana akumulacija Šumetlica,
- vodozahvatni uređaj na akumulacijskom prostoru
- uređaj za kondicioniranje vode cca 100 l/s (za konačnu fazu)
- postojeće i planirane precrpne stanice
- postojeća vodosprema "Pakrac", V = 1800 m³ (u konačnoj fazi planirana V = 2x1800 m³)
- planirana vodosprema "Krndija", V = 500 m³
- planirana vodosprema, V = 2 x 750 m³ (u funkciji opskrbe Grada Lipika)
- vodozahvat "Vrtić", kapaciteta 3 l/s (trenutno izvan funkcije)
- zdenci Z-1 i Z-2, kapaciteta 1 l/s (trenutno izvan funkcije)
- sve druge građevine vodoopskrbnog sustava

Na svim postojećim građevinama moguće je planirati uređenje, održavanje te eventualno rekonstrukciju i proširenje postojećih građevina i/ili sustava.

Vodoopskrba na području grada Pakraca riješena je na sljedeći način:

- 4 naselja: Donja i Gornja Šumetlica, Prekopakra i Pakrac imaju izgrađenu vodoopskrbnu javnu distributivnu mrežu (opskrbljeno 67,3% stanovništva)
- 13 naselja: Branešci, Brusnik, Bučje, Donji, Gornji i Srednji Grahovljani, Dragović, Kraguj, Kusonje, Mali i Veliki Budići, Ožegovci te Španovica imaju riješenu vodoopskrbu putem lokalnog, "mjesnog", vlastitog vodoopskrbnog sustava koji nije uključen u javni vodoopskrbni sustav (opskrbljeno 6,90% stanovništva)
- ostala naselja se napajaju iz vlastitih bunara.

Osnova budućeg razvoja je proširenje vodoopskrbne mreže i na ostala naselja Grada s prioritetom na ona naselja koja su kako demografski tako i gospodarski u razvoju, a prioritetno: Badljevina, Omanovac, Gornja i Donja Obrijež, Batinjani, Novi i Stari Majur, Toranj, Veliki i Mali Banovac te Ploštine.

Ostala naselja uključit će se u jedinstveni vodoopskrbni sustav Pakrac - Lipik u periodu koji ovisi o mogućnostima financiranja razvoja vodoopskrbnog sustava, realizaciji i dinamici povratka i obnove ratom razorenih područja, postojećim kapacitetima, odnosno izgradnji planirane akumulacije Šumetlica.

Izgradnja vodoopskrbne mreže u naseljima smještenim na sjeverozapadnom dijelu grada Pakraca moguća će biti, kao što je već navedeno, tek nakon izgradnje rezervoara na Krndiji jer je to preduvjet za vodoopskrbu zbog tlaka koji spajanjem na postojeću mrežu ne bi bio dostatan. Rezervoar će se napajati izravno sa magistalnog cjevovoda Šumetlica – Pakrac u Kusionjima.

Na području Grada Pakraca nisu donesene Odluke o sanitarnim zonama crpilišta (o zaštiti izvorišta), a vodozaštitna područja za sada su određena temeljem PPSŽ-a.

Sva izvorišta i crpilišta se moraju, u budućnosti, što hitnije zaštititi sukladno posebnim propisima, te se za njih moraju donijeti Odluke kojima će se odrediti zone sanitarne zaštite. Pri tome se izvorišta vode moraju zaštititi od mogućih zagađivanja, sukladno mjerama sanitarne zaštite utvrđenim na temelju posebnog propisa kroz zone sanitarne zaštite.

Svaka djelatnost na području vodozaštitnih zona neophodna za normalan pogon, mora se provoditi tako da ne djeluje štetno na kapacitet i prirodnu kvalitetu zahvaćenih voda.

Korisnik izvorišta, poduzeća, individualni poljoprivrednici i drugi građani, korisnici zemljišta i objekata u zaštitnim zonama, dužni su koristiti svoje zemljište i objekte te vršiti radnje na način da ne ugroze kvalitetu vode crpilišta, izvorišta i zahvata, u skladu sa zakonom i Odlukom o vodozaštitnim područjima. Istovremeno, na vodonosnom području potrebno je provesti istraživanja s ciljem utvrđivanja pogodnosti za vodoopskrbu. Ako se područje utvrdi pogodnim za vodoopskrbu, mora se zaštititi od mogućeg zagađivanja mjerama zaštite utvrđenim na temelju posebnog propisa.

Radi pojednostavljene izgradnje zahvatnih građevina i zamućenje kod obilnijih padalina, nužna je ugradnja opreme za mjerenje zahvaćenih količina vode, te opreme za dezinfekciju (naročito na dijelovima mreže gdje je vrlo mala potrošnja vode, zbog čega se voda dugo zadržava u cijevima i time gubi na kvaliteti i ispravnosti).

Sve građevine koje se nalaze u naseljima (dijelovima naselja) u kojima postoji javni vodoopskrbni sustav, obvezno se moraju priključiti na isti, na način propisan od nadležnog distributera.

3.5.3.2. Odvodnja otpadnih voda

Na području grada Pakraca javni sustav odvodnje izgrađen je u Pakracu (30 km) i Prekopakri (8 km), te u dijelu naselja Kusionje ali s napomenom da trenutno sustav odvodnje nije spojen na glavni kolektor, već se kanalizacije vode ispuštaju direktno u rijeku Pakru. To podrazumijeva nastavak izgradnje kolektora u dužini 2 km do mjesta izljeva u recipijent, a time i konačno anuliranje zagađenja rijeke Pakre otpadnim kanalizacijskim vodama.

Ostala naselja nemaju izveden kanalizacijski sustav, a prioritetno se planira u naselju Badljevina.

Odvodnja je mješovitog tipa i gravitacijski prikuplja oborinske i fekalne vode. Dispozicija otpadnih voda je djelomično u otvorene kanale, a djelomično u kolektor koji otpadnu vodu odvodi na uređaj za pročišćavanje otpadnih voda.

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda planiran je kao zajednički sustav odvodnje Pakraca i Lipika i tako je projektom dimenzioniran. Izveden je u naselju Dobrovac i u funkciji je od 2003.g. Recipijent je rijeka Pakra posredno preko potoka Iliđa. Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda je predviđena etapno s tim da je trenutno izveden mehanički dio, dok je izvedba biološkog dijela u planu.

Recipijenti za prihvrat otpadnih voda sa područja Grada su vodotoci: Pakra (Iliđa), Krvarina, Orlovac, Iškovac, Kopanjica i njena pritoka, Bijela, Sivornica i Miletina Rijeka.

Postojeća kanalizacija ne zadovoljava u pogledu vodonepropusnosti, izradi kontrolnih okana, plitkim kanalima i sl. te se pored proširenja kanalizacijske mreže planira i rekonstrukcija dijela postojeće kanalizacijske mreže. Naime, sanitarne vode iz domaćinstava se upuštaju u septičke (sabirne) jame nepropusnog tipa, no problem nastaje kada se iz tih jama sadržaj bez pročišćavanja upušta u obližnje kanale, grabe ili vodotoke. Problem onečišćenja okoliša je još veći u naseljima s riješenom vodoopskrbom jer je u tim naseljima i veća količina otpadnih voda.

Stoga, obzirom na bogatstvo hidrološke mreže i ljepotu okoliša u gradu Pakracu, nužno je što hitnije proširiti kanalizacijsku mrežu odnosno rekonstruirati problematična mjesta na istoj, kako bi se uklonile sve štetne posljedice za okolinu, prirodu i recipijent. a sve onečišćene ili zagađene vode koje ne odgovaraju uvjetima za upuštanje u odvodni sustav, kao i uvjetima za ispuštanje u recipijente ili tlo moraju se prije upuštanja pročistiti uređajem za prethodno pročišćavanje otpadnih voda.

U naselju Pakrac odvodnju otpadnih voda obvezno je riješiti pretežito mješovitim sustavom odvodnje, dok je u ostalim naseljima oborinsku vodu moguće odvoditi otvorenim kanalima.

Odvodnja otpadnih voda industrije također ne zadovoljava jer su prisutna izlivanja otpadnih voda u otvorene vodotoke na više mjesta bez kontrole te gospodarsko-tehnički uvjeti nameću potrebu ispravnog i kvalitetnog rješenja odvodnje.

Stoga, bi proizvodni pogoni, koji koriste vodu u tehnološkom procesu, morali imati svoje uređaje za predtretman otpadnih voda prije njihovog upuštanja u prijemnik, a isto se odnosi i na separaciju ulja i masti, dok odvodnja gnojovke, osoke i stajnjaka na farmi može se osigurati prema posebnim propisima.

Sistem odvodnje industrijskih otpadnih voda pojedinog područja treba u pravilu izvoditi kroz razdjelni sustav odvodnje s odvojenim kanalizacijama tehnoloških, sanitarnih i oborinskih voda, ili prije spoja na javnu kanalizacijsku mrežu tj. prije upuštanja u vodotok mora biti izgrađeno predtretmansko mjerno okno. Za ostalu industrijsku vodu koja se ne može upustiti u kanalizacijski sustav, odnosno zajednički uređaj za pročišćavanje, treba izgraditi samostalne uređaje za pročišćavanje

Dakle, kako bi se zaštitile podzemne i površinske vode od onečišćenja otpadnim komunalnim vodama, potrebno nastaviti s izgradnjom javnog sustava za odvodnju na koji bi se priključila sva domaćinstva i industrija, te kontrolirano odvela prikupljena otpadna voda do uređaja za pročišćavanje prije konačnog upuštanja u okoliš.

Obzirom na teren i položaj, odvodnja otpadnih voda za veća naselja ili grupe naselja predviđena je u više faza, na način da se izgrađuju zasebni sustavi, koji će se sastojati od kanalizacijske mreže i manjih uređaja, s određenim stupnjem mehaničkog i biološkog

pročišćavanja. Kao što je i prikazano u kartografskom prikazu br. 2E. Vodnogospodarski sustavi, u mjerilu 1:25000., planirano je:

- na zajednički sustav odvodnje Pakraca i Lipika, s glavnim kolektorom i uređajem za pročišćavanje izvedenim u naselju Dobrovac, te upuštanjem u najbliži recipijent (Pakra), priključiti naselja grada Pakraca: Pakrac, Prekopakru, Kusunje i Kraguj,
- izgradnja zajedničkog samostalnog sustava odvodnje s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i upuštanjem u najbliži recipijent (Orlovac) za naselja Donja Obrijež, Gornja Obrijež, Veliki Banovac, Ploštine i Kapetanovo polje,
- izgradnja zajedničkog samostalnog sustava odvodnje s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i upuštanjem u najbliži recipijent (Pakra) za naselja Dragović i Španovica,
- izgradnja zajedničkog samostalnog sustava odvodnje s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i upuštanjem u najbliži recipijent (Pakra) za naselja Ožegovci i Bučje,
- izgradnja zajedničkog samostalnog sustava odvodnje s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i upuštanjem u najbliži recipijent (Iškovac) za naselja Mali Banovac, Novi Majur i Batinjani,
- samostalni sustav odvodnje s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i upuštanjem u najbliže recipijente za naselja:
 - Badljevinina – recipijent Bijela,
 - Toranj – recipijent pritoka Miletine Rijeke,
 - Omanovac - recipijent Kravarina,
 - Gornja Šumetlica – recipijent Sivornica,
 - Kričke – recipijent pritoka Kopanjice,
 - Branešci - recipijent Kopanjica.

Do izgradnje i dovršenja javnog sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, kao i u naseljima i kojima nije planirana izgradnja kanalizacijskih sustava, zbrinjavanje otpadnih voda može se vršiti putem vodonepropusnih, armirano – betonskih, trodijelnih septičkih taložnice, ili prikupljanjem u vodonepropusne sabirne jame, separatora ulja i masti, pjeskolova, gnojnice i sl., uz obvezu pražnjenje jama, zabranu ispuštanja u okoliš i konačno zbrinjavanje otpadnih voda, sukladno posebnom propisu. Iznimno, za građevine s količinom sanitarne i ostale otpadne vode iznad 2,0 m³/dnevno ne mogu se graditi vodonepropusne sabirne jame.

Za rješenje odvodnje otpadnih voda potrebno je izraditi studiju odvodnje otpadnih voda s područja Grada, vodeći računa o širem području.

3.5.3.3. Uređenje vodotoka i voda

Uređenje režima voda

Grad Pakrac pripada vodnom području sliva Save i to najvećim dijelom slivnom području Iliva – Pakra (slivu Ilove – Pakra, Bijela, Sivornica, Miletina rijeka i dr.), manjim dijelom slivnom području Orljava – Londža (slivu Orljave – Orljava, Krajčinovica, Duboki potok I dr.) te ostalim manjim slivovima (Rogoljica, Gornja, Donja i Srednja Račačka i dr.).

Hidrografska mreža je dobro razvijena i predstavlja glavne odvodne arterije površinskih voda ovog terena u rijeku Savu.

Među značajnijim djelatnostima vodnog gospodarstva su uređenje vodotoka i voda te zaštita od štetnog djelovanja voda – zaštita od poplava, koje bitno utječe kako na proizvodnju tako i na životni standard.

Na području grada Pakraca površine ugrožene poplavama (oko 7,2 km²) nalaze se uz vodotoke: Pakru, Bijelu, Kravarinu itd., koji pripadaju slivu Ilove, te na tim površinama treba izvršiti ozbiljnije zahvate. Istovremeno područje Grada nije ugroženo velikim vodama Orljave.

Iz razloga racionalnog uklanjanja većeg dijela šteta uzrokovane utjecajem voda, izgradnjom i uspostavom hidrotehničkih objekata na vodotocima štete bi se dovele u normalu i bitnije smanjile. Zaštite od štetnog djelovanja voda mora ići u dva pravca:

- izgradnjom obrambenih linija i odvodne kanalske mreže na ugroženim područjima
- izgradnjom višenamjenskih akumulacija/retencija u višim dijelovima sliva.

Dosadašnji radovi na zaštiti od poplavlivanja obuhvatili su gotovo sve značajnije površine na području sliva Ilove: naseljene zone i magistralne saobraćajnice, ribnjake, a najvažnije vrijednosti na branjenom području su gradovi: Daruvar, Pakrac i Lipik te željeznička pruga i cestovna infrastruktura. Izgrađeni objekti bi trebali osigurati stupanj zaštite područja od 25. do 100. godišnjih velikih voda, što je generalno i planirani stupanj zaštite od velikih voda. Odnosno, poželjno bi bilo gradove i industrijske zone osigurati na 100 godišnju veliku vodu, ostala mjesta na 50 godišnju veliku vodu, a poljoprivredne površine na 25 godišnju veliku vodu.

Također, izvršena je djelomična regulacija korita Ilove, izgrađeni su popratni nasipi kao i spojni kanal Ilova – Pakra s pregradnim i uljevnim objektom, na najugroženijim dijelovima toka izvršena je regulacija korita Pakre za veliku vodu (Pakrac) te niz radova na pritokama Pakre i Ilove, no izvedeni radovi daju stupanj sigurnosti od 20 godišnjih velikih voda. Nedovoljni stupnjevi zaštite branjenih područja od poplava pojavljuju se zbog nedovoljne izgrađenosti sustava koji bi omogućio kontrolirani i neškodljivi protok voda i njihovo namjensko korištenje, te efikasnu obranu od poplava, a prvenstveno zbog:

- nekompletiranosti izvedenih radova na nekim dionicama vodotoka,
- neodgovarajućem gospodarskom i tehničkom održavanju izvedenih radova,
- razvoja i primjeni metoda izračunavanja i interpretaciji hidroloških veličina,
- nepristupačnih miniranih područja još od 1991. god. (vodotok Pakra).

Ostali ključni problemi u funkcioniranju postojećeg zaštitnog sustava su problemi u provedbi operativnih mjera obrane od poplava kao posljedice:

- nedostatka svih potrebnih prognostičkih vremenskih informacija i upozorenja na nagle promjene vremena i na nevjeme kao i podatke o palim oborinama (prema Državnom planu obrane od poplava obaveza DHMZ Hrvatske),
- slabe kvalitete hidroloških veličina na vodomjernim postajama referentnim za proglašenje i prestanak mjera obrane od poplava (postaje koje održava DHMZ),
- nepostojanja sustava hidrološkog prognoziranja,
- nedostatak informacija o vodostajima u realnom vremenu,
- nepostojanja Plana obrane od poplava za slivno područje.

Zbog nedostatnog održavanja potrebno je provesti sanacije i rekonstrukcije regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina na sljedećim vodotocima: Ilovi, Pakri, Čavlovici, Garešnici, Rijeci, Bijeloi i Toplici.

Aktualno rješenje obrane od poplava sadržano je u Vodnogospodarskoj osnovi, kojom se sagledava cjelokupna vodoprivredna problematika (započeta je 1987. god.), međutim još nije dovršena u cjelosti, te će se nakon njenog dovršetka dobiti kompleksno uređenje, koje se temelji na izgradnji višenamjenskih akumulacija s hidrotehničkim radovima.

U Osnovi razmatranja akumulacijskih sposobnosti sliva Ilove na temelju topografskih, hidroloških i građevinskih aspekata ukazalo je na mogućnost izgradnje 26 akumulacija na slivu, a od toga se tri profila nalaze na području grada Pakraca (Čaklovac, Kopanjica i Šumetlica). U vodoprivrednoj osnovi razmatrana je i akumulacija Kusunje, koja je kasnije odbačena zbog malog koeficijenta brane (koeficijent brane je ekonomski parametar, a karakterizira povoljnost izabrane lokacije). Dakle, osim višenamjenske akumulacije Šumetlica (prvenstveno namjenjene za vodoopskrbu i zaštitu od voda, a tek potom za navodnjavanje), na potoku Šumetlica 2 km uzvodno od naselja Gornja Šumetlica, čija je izgradnja u tijeku, i postojeće

mikroakumulacije/ribnjaka "Pakurnovac", a prema danom prikazu u tablici br. 18., na području grada Pakraca, potencijalni (planirani) akumulacijski objekti sliva llove su:

Tablica 19.

Karakteristike akumulacija							
Red. broj	Vrsta objekta	Naziv objekta	Vodotok	Recipijent	Namjena	Površina sliva iznad pregrade km ²	Volumen 10 ³ m ³
1.	Akumulacija	Čaklovac	Ratkovac	Pakra	obrana od poplava navodnjavanje	10,5	3696
2.	Akumulacija	Kopanjica	Kopanica	Pakra	obrana od poplava navodnjavanje	13,5	4973
3.	Akumulacija	Šumetlica	Sivornica	Pakra	obrana od poplava vodoopskrba navodnjavanje	23,7	2358

Izvor podataka: Hrvatske vode Zagreb, Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save, Služba planiranja, pripreme i razvoja projekata, travanj 2005. godine.

Osnovna namjena akumulacija bilo bi povećanje stupnja sigurnosti obrane od poplava nizinskog dijela područja grada Pakraca u slivu vodotoka Pakre. Pored osnovne namjene (zaštita od štetnog djelovanja voda) akumulacije će imati i druge sporedne namjene kao što su navodnjavanje poljoprivrednih površina nizvodno od akumulacija, druge tehnološke potrebe, korištenje akumulacijskog prostora za uzgoj ribe, sport i rekreaciju, sportski ribolov i dr.

Problematika zaštite od voda podrazumjeva također (prvenstveno u nizinskom dijelu) izradu obrambenih linija na određenoj udaljenosti od korita vodotoka, radi primanja velike vode. Takve površine predstavljaju rizični dio područja na kojemu se obično vrši poljoprivredna obrada, ali uz veliki rizik kompletnog gubitka poljoprivrednog prinosa. Obrambene linije su definirane visokim terenom, koji se nalazi u cijelosti pod utjecajem poplavnih voda i na kojima se ne mogu izgraditi nikakvi objekti, pa te površine osim korištenja za poljoprivredu nemaju druge namjene. Princip obrane od poplava mora počivati na dosad izgrađenom sistemu, tj. treba izvršiti takvu redukciju velikih voda da postojeći profili korita zadovoljavaju, uz eventualne manje izmjene koje bi se riješile u sklopu redovnog održavanja.

Dakle, potrebno je naglasiti da, radovi koji su izvršeni kroz dugi niz godina, kao što su: regulacije problematičnih mjesta na vodotocima (izrada osnovnog korita s inundacijskim pojasom i zaštitnim nasipom - Pakra, Bijela, Dabrovica ...) te izgradnja nasipa na najugroženijim i najosjetljivijim dijelovima tokova, su doprinjeli zaštiti od velikih voda, ali još uvijek nisu dovoljni da se postigne odgovarajuća sigurnost, koja bi štete smanjila na najmanju moguću mjeru. Stoga, neophodno je i nadalje veliku pažnju posvetiti uređenju i održavanju vodnog režima kao i izvedbi planiranih vodnogospodarskih objekata te njihovom očuvanju i odražavanju prema danim Odredbama ovog plana.

Moguće je zaključiti da, razvoj vodnogospodarskog sustava na području Grada se planira kroz slijedeće zahvate:

- postojeća regulacija vodotoka Pakre (4,20 km), Bijele (2,76 km), Dabrovica (0,06 km) – ukupno 7,02 km
- postojeći nasipi na vodotoku Pakre (1,78 km), Bijele (11,45 km), Kravarina (0,94 km) – ukupno 14,17 km
- planirane regulacije vodotoka Pakre, Bijele, Kravarine i dr. – ukupno 7,2 km² područja ugroženog poplavama
- planirana akumulacija Čaklovac ($V = 3\,696\,000\text{ m}^3$)
- planirana akumulacija Kopanjica ($V = 4\,973\,000\text{ m}^3$)
- planirana akumulacija Šumetlica ($V = 2\,358\,000\text{ m}^3$)

- planirana akumulacija Kusonje ($V = 2\,208\,000\text{ m}^3$)
- postojeći ribnjak "D. Grahovljani",
- postojeći ribnjak "Branešci",
- postojeća mikroakumulacija/ribnjak "Pakurnovac".

Zbog neprimjerenog i nedostatnog održavanja moguće je planirati sanacije i rekonstrukcije.

Osim navedenih dozvoljeni su i drugi vodonogospodarski zahvati, ukoliko se za njima ukaže potreba, a s ciljem unapređenja i poboljšanja vodnogospodarskog sustava.

U svrhu zaštite od bujičnih poplava i pripadnih erozijskih procesa mogu planirati i izvoditi zaštitne vodne građevine (pregrade, retencije i uređenje korita), izvoditi zaštitni radovi (pošumljavanje, održavanje vegetacije, trasiranje, krčenje raslinja, čišćenje korita, i sl.), te provoditi mjere zaštite (ograničavanje sječe, zabrana i ograničavanje vađenja mineralnih sirovina, zabrana odlaganja otpadnih tvari, odgovarajući način korištenja poljoprivrednog i drugog zemljišta i druge odgovarajuće mjere).

Zaštita od štetnog djelovanja voda podrazumjeva i odvodnju poljoprivrednih površina i snižavanje nivoa podzemnih voda radi ujednačenih prinosa u poljoprivredi. Na području Grada postoje dvije melioracijske kazete, i to Domišljen (cca 230 ha) i Badljevine (oko 280 ha).

Korita vodotoka Pakre, Bijele, Šumetlice, Brusnice, Rakovice, Kopanjice, Braneške rijeke, Gaja, Ljeskovača, Jovača, Koritska rijeka, Orlovac, Vranovca i drugih, kroz građevinska područja naselja Pakraca, Kusonja, Badljevine, Dragović, Branešci, Donji Grahovljani, Donja Obrijež, Ploštine, Kapetanovo Polje, i dr. moraju se sačuvati u prirodnom obliku, uz obvezu održavanja i mogućnost uređenja okolnog prostora.

Iznimno, za korita vodotoka kroz središte naselja Pakrac moguće je predvidjeti uređenje te izgradnju obaloutvrda, kao i urbanističko – arhitektonsko uređenje prostora (šetnice, uređene javne zelene površine, urbana oprema i sl.).

3.5.3.4. Melioracijska odvodnja i navodnjavanje

Melioracijska odvodnja

Zaštita od štetnog djelovanja voda podrazumijeva, kao što je već i navedeno, i odvodnju poljoprivrednih površina i snižavanje nivoa podzemnih voda radi ujednačavanja prinosa u poljoprivredi. Prirodni uvjeti zbog kojih može doći do pojave viška vode na zemljištima poljoprivredne proizvodnje su oblik reljefa, nepropusnost tla, hidrogeološke karakteristike, velike količine oborina te plavljenja vodotocima koji prolaze kroz područje. Stoga je melioracijsko područje ono područje na kojem je, radi unaprijeđenja poljoprivredne proizvodnje, izgrađen ili planiran sustav melioracijske odvodnje, odnosno za korištenje poljoprivrednih površina od presudne je važnosti zaštita površina od poplava i stupanj provedenih hidromelioracijskih radova.

Melioracijsko područje grada Pakraca prostire se na dolinskom, nizinskom i blago brežuljkastom dijelu sliva rijeke Bijele na kojem se nalaze dvije meliorirane površine (melioracijske kazete) – Domišljen (cca 230 ha) i Badljevine (cca 280 ha). Samo melioracijsko područje se može okarakterizirati kao djelomično izgrađeno, obzirom da se na njegovom najvećem dijelu na kojem je poljoprivredno zemljište većinom u vlasništvu obiteljskih gospodarstava, odvodnja odvija prirodnim vodotocima na kojima su izvršeni manji regulacijski radovi, dok se tek na manjem dijelu površina koje su državno vlasništvo, unutarja odvodnja može smatrati riješenom jer su izgrađeni sustavi površinske ili kombinirane odvodnje

(površinski+podzemni). Dakle, na cijelom melioracijskom području grada Pakraca odvodnja se odvija gravitacijskim putem, bez crpnih stanica, i osnovni problem je neodgovarajuće održavanje postojećih sustava odvodnje.

Stoga bi trebalo, radi poboljšanja, unapređenja poljoprivredne proizvodnje, sustavno rješavati daljnje funkcioniranje izgradnje novih sustava odvodnje, izgradnjom obrambenog sistema u vidu regulacijskih zahvata, izgradnje nasipa, izvedbe lateralnih i sabirnih kanala tj. kanalske mreže (tzv. kazeta) u koje voda ima pristup samo preko padalina ili iz podzemlja te u slučaju navodnjavanja. Unutar kasete predviđena je mreža kanala detaljne odvodnje, kao i drenaža za odvođenje suvišnih podzemnih voda, iz kojih se prikupljena voda odvodi do najnižih predjela kasete na mjesto gdje se upušta u glavni recepijent. Za područje južno od naselja Pakrac drenažna odvodnja je rješavana rasporedom kanala na području uz rijeku Pakru, odnosno za naselje Badljevinu u rijeku Bijelu.

Melioracijsku odvodnju potrebno je dalje razvijati kroz održavanje postojećih te planiranjem i izgradnjom novih sustava.

Melioracijsko navodnjavanje

Poljoprivredne površine ugrožene su kako od suvišnih voda tako i od nedostatka vode u ljetnim mjesecima. Za intenziviranje poljoprivredne proizvodnje navodnjavanje predstavlja značajan aspekt u razvoju, a samim tim i podizanje standarda življenja. Navodnjavanje predstavlja vid funkcije koja se sastoji u dodavanju (umjetne) vode za optimalan rast i razvoj poljoprivrednih kultura, kada u tijeku vegetacijskog razdoblja nedostaje vode u tlu.

Razvoj sustava navodnjavanja u Republici Hrvatskoj, pa tako i u Požeško-slavonskoj županiji, a prema tome i na području grada Pakraca je u samim počecima. Stoga je u ovoj fazi razvoja najvažnije izradom odgovarajuće studijske i projektne dokumentacije utvrditi mogućnost korištenja ove mjere, prostore obuhvata, izvorišta vode, odgovarajuće kvalitete vode i sustava natapanja, te locirati područja tj. poduzeća i gospodarstva, zainteresirana neposredno za razvoj sustava navodnjavanja, pa oko njih početi i razvijati te sustave. Za sada na području grada Pakraca nema površina koje se sustavno navodnjavaju, niti potencijalno zainteresiranih za isto, ali s vremenom razvojem poljoprivrede na ovom području će se vjerojatno pojaviti potreba.

U PPUG-u Pakraca potencijalnim površinama za navodnjavanje smatra se Pakračko i Badaljevačko polje te sve druge površine koje su u funkciji poljoprivredne proizvodnje.

Obzirom na karakter vodotoka kako na području Županije tako i područja grada Pakraca, tj. njihovu malu vodnost u vegetacijskom razdoblju, te na činjenicu da su resursi podzemnih voda zanemarivi, očita je potreba izgradnje akumulacija i mikroakumulacija kao višenamjenskih objekata koji bi u jednom svom aspektu osigurali potrebne količine vode za navodnjavanje.

Stoga bi se postojećom i izgradnjom planiranih akumulacija moguće ostvarili osnovni preduvjeti korištenja vode za navodnjavanje poljoprivrednih površina nizvodno od akumulacija.

3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Postojeće stanje

Komunalni otpad s područja grada Pakraca odlaže se na regionalno odlagalište komunalnog otpada "Crkvište", koje se nalazi na području grada Pakraca. Prikupljanje i odvoz komunalnog otpada obavlja "Komunalac" d.o.o. iz Pakraca, jednom tjedno, a ista naselja iz kojih se organizirano odvozi komunalni otpad posjeduju i zelene otoke za selektivno odlaganje otpada (staklo, papir i PVC), tzv. eko kontejnere, koji se redovito mjesečno prazne od strane preuzimača. Godišnja količina odvezenog komunalnog otpada iznosi cca 950 t.

Planirani sustav zbrinjavanja otpada

Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom može se definirati kao skup mjera koje se sastoje od nastajanja otpada, skupljanja i različitih načina obrade, a sve u skladu sa zaštitom okoliša, ekonomskom optimalizacijom i društvenom prihvatljivosti te sve obuhvaćeno praktičnim sustavom koji je prihvatljiv nekoj regiji (gradu).

Sustav obuhvaća uporabu širokog niza različitih metoda obrade i odlaganja otpada, kao npr. smanjenje nastajanja otpada, ponovnu uporabu i reciklažu, odlagališta, kompostiranje, spaljivanje kao i alternativne metode.

Kao prvi korak u rješavanju problema zbrinjavanja otpada na području Požeško-slavonske županije, Prostornim planom županije predložen je koncept zajedničkog zbrinjavanja otpada za sve gradove i općine uz suvremene oblike obrade otpada, koji bi se mogao riješiti etapno kroz dvije faze:

- I. **faza** - podrazumijeva aktivnosti oko djelovanja i utjecanja na poboljšanje sadašnjeg stanja kroz oblik organiziranog prikupljanja i zbrinjavanja otpada na jednoj deponiji - klasičnim načinom, a najpovoljnija lokacija deponije za takvu organizaciju je odlagalište kod Pakraca za pakrački kraj,
- II. **faza** - obuhvaća problematiku pronalaženja rješenja i jasnog definiranja vezanog za trajno zbrinjavanje otpada u Županiji. Potrebno je napraviti studijski pristup vezan za mogućnost ekonomskog iskorištavanja otpada uz utvrđivanje opravdanosti i isplativosti takvih rješenja. Takva rješenja bi otvorila mogućnosti oko raznovrsnih rješavanja prerade otpada s mogućnošću energetskog iskorištavanja. Unutar ove faze trebalo bi pokrenuti i aktivnosti oko stvaranja jedinstvenog projekta mogućeg zajedničkog centralnog načina spaljivanja i energetskog iskorištavanja sirovina otpad (kao alternativno rješenje za pet županija Slavonije).

Porastom količine komunalnog otpada po stanovniku i troškovima njegovog odlaganja na zakonom propisani način evidentna je potreba postupnog uvođenja odvojenog skupljanja i iskorištavanja korisnih sastojaka iz otpada, čime se količina koja se mora odložiti na sanitarna odlagališta može bitno smanjiti. Sustav odvojenog skupljanja ujedno smanjuje troškove odlaganja, troškove proširenja i održavanja odlagališta, te može donositi prihod od prodaje materijala koji se mogu iskorištavati kao sekundarne sirovine. Uz sve ove financijske efekte ujedno se minimalizira štetan utjecaj na okoliš, što ni u kom slučaju nije od manjeg značenja.

Na cijelom području Grada planira se organizirano prikupljanje i odvoženje komunalnog otpada.

Prikupljeni komunalni i inertni otpad će se odlagati na regionalno odlagalište "Crkvište", koje se nalazi na području Grada Pakraca. Za deponiju "Crkvište" propisuje se izrada Studije o utjecaju na okoliš, odnosno provođenje postupka Procjena utjecaja na okoliš i spriječavanje daljnjeg zagađenja nizvodnog toka rijeke Pakre. Sama lokacija, za sada nema uvjete za normalno funkcioniranje zbog nedostatka osnovne infrastrukture (opskrba električnom energijom, hidrantska mreža i dr.). Do zadovoljenja navedenih uvjeta odlagalište će se koristiti prema izrađenom projektu uz obvezno provođenje mjera zaštite okoliša.

Prostor odlagališta se nakon njihovog zatvaranja može koristiti sukladno odredbama koje se odnose na korištenje prostora i gradnju van građevinskih područja.

Postojeća neuređena odlagališta nužno je hitno zatvoriti i sanirati. Postupci sanacije će se odrediti projektom sanacije, a prostor odlagališta se nakon njihovog zatvaranja može koristiti sukladno odredbama koje se odnose na korištenje prostora i gradnju van građevinskih područja. Nužno je spriječiti daljnje negativne utjecaje odloženog otpada na okoliš, a konačni cilj

sanacije je učiniti prostor potpuno neopasnim po zrak, tlo i vode (kako površinske tako i podzemne).

Uz pretpostavku da se u cijelosti koristi potencijal količina kroz izdvojeno skupljanje papira i kartona, stakla, metala i biološkog otpada, odlagalo bi se svega 40 -50 % od ukupne količine komunalnog otpada. Potrebno je organizirati suvremenu službu prikupljanja komunalnog otpada koja će organizirati odvojeno prikupljanje komunalnog otpada po vrsti (bijelo i obojeno staklo, papir, istrošene baterije, organski otpad, PET i limena ambalaža i sl.), a po mogućnosti u većim naseljima urediti i tzv. "reciklažna dvorišta" na kojima bi građani mogli odlagati ostale vrste komunalnog otpada (krupni otpad, metalni otpad, otpadna ulja, kiseline i sl.). Takvim pristupom znatno se smanjuje količina otpada koju je potrebno odlagati na komunalnoj deponiji, jer se veći dio korisnog otpada može koristiti kao sekundarna sirovina (željezo, papir i sl.).

Jalovinu nastalu tijekom eksploatacije mineralnih sirovina odlagati na postojećim jalovištima. Prilikom registracije novih eksploatacijskih polja u tijeku ishođenja lokacijske dozvole nužno je predvidjeti i površinu za odlagnaje jalovine te istu obraditi tijekom izrade rudarskog projekta eksploatacijskog polja.

Količine otpada moraju se smanjiti na način odvojenog sakupljanja i iskorištavanja korisnih sastojaka iz otpada - reciklaže otpada (za što je potrebno osigurati odgovarajuće prostore – reciklažna dvorišta - u gospodarskim zonama Pakrac I, Pakrac II, Pakrac III, Pakrac IV, Pakrac 5, Badljevina, Donja Obrijež, Gornja Obrijež, Ploštine, Prekopakra, Španovica), te korištenjem bio-otpada za proizvodnju komposta u okviru domaćinstava s okućnicom.

Opasni otpad mora se skupljati, skladištiti i prevoziti odvojeno, svaka vrsta opasnog otpada za sebe i odvojeno od neopasnog i komunalnog otpada.

Sukladno odredbama posebnog zakona te Strategiji i Programu prostornog uređenja RH, privremeno skladištenje opasnog otpada treba organizirati u okviru lokacije budućeg regionalnog centra za obradu i zbrinjavanje opasnog otpada na području Županije, dok je za njegovo prikupljanje na pakračko – lipičkom području, planirano i jedno sabirno mjesto opasnog otpada.

Do uređenja lokacije budućeg centra za obradu i zbrinjavanje opasnog otpada u Županiji te sabirnog mjesta na pakračko – lipičkom području, opasni otpad se mora prikupljati, privremeno skladištiti i zbrinjavati na mjestima njegovog nastajanja uz provedbu zakonom propisanih mjera zaštite.

Zbrinjavanje otpada životinjskog tkiva može se vršiti isključivo u kafilerijama, sukladno posebnom propisu.

S otpadom na području grada Pakraca postupati sukladno danim Odredbama ovog Plana.

3.7. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Zaštita okoliša podrazumijeva cjelovito očuvanje kakvoće okoliša i prirodnih zajednica, racionalno korištenje prirodnih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog i održivog razvoja. Zaštita okoliša postiže se praćenjem, sprječavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš, te poticanjem upotrebe postupaka najpovoljnijih za okoliš. Potrebno je uspostaviti uravnotežen odnos zaštite okoliša i gospodarskog razvoja i provoditi sanaciju ugroženih dijelova okoliša.

Na području Požeško-slavonske županije, u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99), Prostornim planom predviđene mjere zaštite okoliša su :

- trajno očuvanje izvornosti i biološke raznolikosti prirodnih zajednica
- očuvanje ekološke stabilnosti
- očuvanje kakvoće žive i nežive prirode
- racionalno korištenje prirode i njenih dobara
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza
- unapređenje stanja okoliša i osiguravanje boljih uvjeta života.

Prostorno planiranje je jedan od značajnijih instrumenata zaštite okoliša, te stoga pravilno planiranje i usmjeravanje ukupnih aktivnosti na određenom prostoru bitno sprječava narušavanje kvalitete okoliša, odnosno pospješuje njegovo unapređenje. Posebno se to odnosi na planiranje namjene i određivanje uvjeta korištenja prostora s ciljem zaštite prostora od prekomjernog izgrađivanja i neracionalnog građenja, gradnju infrastrukturnih sustava i sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, zbrinjavanje otpada i građenje odlagališta otpada, zaštitu zraka, zaštitu tla i drugog.

Prostorni plan utvrđuje ciljeve i interese koje je potrebno ostvariti, vodeći računa da korištenje prostora osigura sanaciju, zaštitu i unapređenje stanja okoliša. U procesu planiranja u svezi sa svim budućim aktivnostima, utvrđuju se mjere zaštite okoliša od utjecaja do sada korištenih objekata, te mjere za zaštitu tla, voda, zraka, biljnog i životinjskog svijeta, krajobraza, kulturnih i prostornih vrijednosti od svih vidova već prisutnog i eventualnog budućeg onečišćenja.

Ciljevi zaštite okoliša postižu se: predviđanjem, praćenjem, sprječavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš, zaštitom i uređenjem izuzetno vrijednih dijelova okoliša, sprječavanjem rizika i opasnosti po okoliš, poticanjem korištenja obnovljivih izvora i energije, poticanjem upotrebe proizvoda i korištenja proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš, ujednačenim odnosom zaštite okoliša i gospodarskog razvoja, sprječavanjem zahvata koji ugrožavaju okoliš, sanacijom oštećenih dijelova okoliša, razvijanjem svijesti o potrebi zaštite okoliša u odgojnom i obrazovnom procesu i promicanjem zaštite okoliša, donošenjem pravnih propisa o zaštiti okoliša, obavještavanjem javnosti o stanju u okolišu i njenim sudjelovanjem u zaštiti okoliša, povezivanjem sustava i institucija zaštite okoliša (članak 3. Zakona o zaštiti okoliša, NN 82/94 i 128/99).

Na području grada Pakraca oštećena ili ugrožena područja su:

- eksploatacijsko polje tehničkog građevnog kamena (dolomita) "Šumetlica"
- eksploatacijsko polje tehničkog građevnog kamena "II Rašaška"
- eksploatacijsko polje tehničkog građevnog kamena "Fukinac" (dijelom u Požeško-slavonskoj županiji)
- eksploatacijsko polje kremenog pijeska "Novo Selo" (Španovica)
- eksploatacijsko polje kremenog pijeska "Branešci"
- divlja odlagališta otpada
- područje pojačane erozije tla
- područje zagađenosti minsko – eksplozivnim sredstvima.

Za sanaciju oštećenih ili ugroženih područja potrebno je provesti slijedeće mjere:

- dovršiti glavni kolektor i uređaj za pročišćavanje otpadnih voda za naselja Pakrac - Lipik, u smislu izvedbe biološkog dijela uređaja
- izgraditi četiri planirana uređaja za predtretman/pročišćavanje otpadnih voda,
- eksploatacijska polja se u tijeku i nakon završetka eksploatacije moraju sanirati sukladno načinu sanacije utvrđenom u rudarskom projektu,
- divlja odlagališta otpada moraju se sanirati,
- provoditi razminiranje prema prioritetima Grada

Ostale mjere zaštite okoliša potrebno je provoditi sukladno posebnim propisima te uvjetima i mjerama utvrđenim ovim Planom, u skladu sa propisanim Odredbama PPUG-a Pakrac.

3.7.1. Vode

Razvitak naselja, industrije i uopće urbanizacija postavlja nove zahtjeve oko gospodarenja vodom jer zagađenost voda sve više postaje limitirajući faktor daljeg razvoja. Cilj zaštite voda je očuvanje voda koje su još čiste, te postupno poboljšanje kvalitete voda u zakonom propisanim okvirima.

Problem zaštite voda predstavlja nekvalitetno i nedovoljno organizirano građenje sustava odvodnje, a posebno nedostatak uređaja za pročišćavanje onečišćenih voda. U pravilu zaštita voda od zagađenja bitno zaostaje za vodoopskrbom, a problem je to veći jer se uvođenjem vodovoda bitno povećavaju količine potrošnje vode pa time i količine otpadnih voda koje se bez pročišćavanja upuštaju u vodotoke. Prostornim planom Županije za manja naselja predlaže se izvedba razdjelnog sustava odvodnje s odgovarajućim uređajem za pročišćavanje. Sustav nepropusnih septičkih jama može se zadržati samo za izdvojena mala naselja i to ukoliko to geološki i hidrološki uvjeti dozvoljavaju. Gospodarski pogoni koji nisu obuhvaćeni sustavima za odvodnju i pročišćavanje voda naselja moraju izgraditi vlastite sustave sa predtretmanom otpadnih voda prije upuštanja u kanalizaciju.

Osnovne smjernice za zaštitu voda su sljedeće:

- sačuvati vode koje su još čiste
- dosljedno provoditi propisane mjere zaštite izvorišta za javnu vodoopskrbu
- za utvrđene vodonosnike, perspektivne za korištenje vode, riješiti zaštitu ležišta vode izgradnjom sustava za odvodnju, zabranom odlaganja otpada i sprječavanjem prekomjerne upotrebe zaštitnih sredstava u poljoprivredi
- započeto planiranje i izgradnju sustava za odvodnju otpadnih voda naselja ubrzano nastaviti
- na području vodonosnika riješiti odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda stanovništva, industrije unutar građevinskog područja, te osobito farmi van građevinskih područja
- spriječiti nastajanje zagađenja na malim vodotocima gdje uslijed moguće koncentracije zagađenja i ograničenog kapaciteta prijemnika, potrebne mjere zaštite prelaze tehničke ili ekonomske mogućnosti
- kvalitetu površinskih i podzemnih voda stalno kontrolirati kao i kvalitetu efluenta kojima se u vode unose zagađenja
- ukloniti sva divlja odlagališta otpada, te spriječiti nastajanje novih
- dosljedno provoditi propisane mjere zaštite voda na eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina
- otpadne vode prije upuštanja u recipijente pročišćavati na uređajima za pročišćavanje otpadnih voda
- načiniti katastar značajnijih zagađivača vodotoka.
-

3.7.2. Zrak

Kakvoća zraka na području danas nije značajnije ugrožena, no problematika zaštite zraka od zagađenja s vremenom će biti sve izraženija. Uzrok treba tražiti prvenstveno u sve intenzivnijem kolnom prometu, ali i gospodarskim pogonima. Iako situacija u pogledu onečišćenja zraka nije alarmantna, ipak ukazuje na potrebu pravodobnih aktivnosti kako bi se u budućnosti spriječile konfliktne situacije.

Prioritetne mjere za sprječavanje onečišćenja zraka, na području grada Pakraca, u sljedećem razdoblju su:

- izrada katastra svih onečišćivača zraka na području Grada,
- temeljem procijenjene razine onečišćenosti zraka, uspostava mreže za trajno praćenje kakvoće zraka u slučaju da su razine onečišćenosti više od graničnih vrijednosti,
- planiranje podizanja zaštitnog zelenila oko postojećih i planiranih izvora onečišćavanja zraka,
- dislociranje većeg tranzitnog prometa,
- mjerenja posebne namjene radi provjere utjecaja na okoliš nekog izvora emisije u slučaju osnovane sumnje ili pritužbi građana da je došlo do onečišćenja zraka,
- saniranje postojećih neuređenih odlagališta otpada.

Grad u okviru samoupravnog djelokruga uspostavlja lokalnu mrežu za praćenje kakvoće zraka na svom području. Predstavničko tijelo Grada određuje lokacije postaja u lokalnoj mreži i donosi program mjerenja kakvoće zraka, te osigurava uvjete njegove provedbe.

3.7.3. Tlo

Zaštita tla od onečišćenja provodi se u funkciji zaštite poljoprivrednog i šumskog zemljišta i zaštite zdravlja ljudi, faune i flore. Potrebno je izvršiti inventarizaciju stanja oštećenosti tala, razraditi sustav trajnog motrenja tala te uspostaviti odgovarajući informacijski sustav o procesima oštećenja i onečišćenja tala prirodnim i antropogenim utjecajima na tlo.

Najveću prijetnju kvaliteti tla predstavljaju onečišćenje štetnim tvarima kao posljedica suvremenog korištenja poljoprivrednog zemljišta koje podrazumijeva niz suvremenih mjera prihranjivanja tla umjetnim gnojivom.

Nestručna primjena ovih agrotehničkih mjera može dovesti do bitnih poremećaja ekosustava i narušavanja prirodnih odnosa čime se dugoročno smanjuje kvaliteta tla. Svakako da će problem zagađenosti tla neprimjerenom primjenom agrotehničkih sredstava biti sve manji kako poljoprivrednici budu bolje upoznati s negativnim efektima njihove primjene, a naročito ako se preorijentiraju na proizvodnju tzv. "zdrave hrane", netretirane kemijskim dodacima.

Specifičan vid zagađenja tla je i nekontrolirano odlaganje krutog i tekućeg otpada. Ovom načinu devastacije su naročito izložene javne površine, korita vodotoka, te površine uz prometnice i puteve. Potrebno je stoga sustavno sprečavati nekontrolirano odlaganje putem inspeksijskih službi, a deponiranje vršiti na ekološki prihvatljivo uređenom odlagalištu.

Kod utjecaja na tlo potrebno je u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavati oštećenja njegovih prirodnih funkcija te zaštititi poljoprivredno i šumsko zemljište radi proizvodnje hrane, zaštite zdravlja ljudi te radi održanja prirodne ravnoteže i biološke, odnosno, krajobrazne raznolikosti.

Sve površine tla sposobne za poljoprivrednu proizvodnju raspoređene su prema plodnosti u osam bonitetnih klasa, pri čemu su u I. skupini najpovoljnija poljoprivredna tla, dok šumama pripadaju V, VI i VII bonitetna klasa. Klasifikacija oštećenja tala uvažavajući obnovljivost tla je sljedeća:

- slabo oštećenje (degradacija tala u intenzivnoj oraničnoj proizvodnji)
- srednje oštećenje (onečišćenje tala (kontaminacija)
- teško oštećenje (premještanje tala (translokacija)
- nepovratno oštećenje (prenamjena tala).

PPUG Pakrac utvrđeni su racionalni uvjeti korištenja poljoprivrednog zemljišta prvenstveno ograničavanjem prenamjene kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe te ograničavanjem širenja građevinskih područja. Promjena namjene

poljoprivrednog zemljišta ograničena je Zakonom o poljoprivredi (NN 66/01) i Zakonom o poljoprivrednom zemljištu (NN 66/01), te se za promjenu namjene plaća naknada koja se namjenski koristi za programe i mjere osposobljavanja neplodnog zemljišta i povećanje proizvodne sposobnosti ostalog zemljišta.

Potrebno je razvijati programe poljoprivredne proizvodnje, u cilju proizvodnje ekološki zdrave hrane. U područjima na prijelazu nizinskog i brdskog područja treba poticati razvoj vinogradarsko-voćarske proizvodnje, s jasnom inicijativom da li dijelovi šuma koja su izrasla na dijelovima bivših površina seoskih pašnjaka su pogodnija za razvoj poljoprivrednih kultura (vinograda ili voćnjaka) ili pak da ostanu u sastavu šumskog zemljišta.

Iako je u okviru šumskog zemljišta prisutan trend smanjenja šumskih površina, što je posebno negativno kod nizinskih šuma koje se smatraju zaštitnim šumama, te je smanjenje ovih šuma potrebno usuglasiti sa Zakonom o šumama, te Šumsko-gospodarskom osnovom za određeno područje.

Budući da je najveći udio šumskog zemljišta državno te je i njihovo gospodarenje definirano na osnovu pravila struke, to je potrebno provesti i na dio privatnih šuma, te nastaviti radove na katastarskoj obradi svih privatnih šumskih površina Grada.

Šumsko zemljište, koje nije obraslo, potrebno je pošumiti.

3.7.4. Buka i vibracije

Utjecaj buke na zdravlje i psihičko raspoloženje ljudi, te kao rezultat toga i kvalitetu uvjeta života veoma je velik te se zbog toga intenzivna buka smatra jednim od najneugodnijih utjecaja na životnu okolinu u naseljima. Uz buku su često vezane i vibracije koje imaju izričito negativan utjecaj na kvalitet građevinskog fonda. Do sada nije bilo sustavnog praćenja stanja u prostoru glede zaštite od buke kao od jednog od elemenata zaštite okoliša.

Iako današnja situacija u pogledu ugroženosti od prejake buke nije kritična, potrebno je pratiti situaciju naročito u ugroženim područjima (centri naselja, dijelovi naselja locirana uz frekventnije prometnice, te stambena područja u blizini gospodarskih pogona, kamenoloma). U cilju zaštite od prekomjerne buke potrebno je:

- identificirati potencijalne izvore buke
- kontinuirano vršiti mjerenja buke u najugroženijim područjima.

Kao i kod zaštite zraka i na području zaštite od buke primarna mjera zaštite je utvrđivanje razina buke na području Grada. Sukladno Zakonu o zaštiti od buke (NN 20/03) za cijelo područje Grada osigurava izradu karte buke, u kojoj će se utvrditi svi izvori buke, odrediti područja ugrožena bukom, izmjeriti razinu komunalne buke, te propisati mjere zaštite. U skladu s rezultatima ispitivanja, ukoliko postoji potreba, izraditi će se program mjera za zaštitu od buke definirane Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04).

Veliki dio urbanističkih zaštitnih rješenja koja su navedena vezano na problem zaštite zraka (dislociranje tranzitnog prometa, uređenje zaštitnih zelenih pojaseva uz cestovne prometnice i moguće gospodarske pogone, izrada studija utjecaja na okoliš za nove pogone) imat će neposredne efekte i na smanjenje razine buke.

Zakonom o zaštiti od buke i Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave propisane su najviše moguće dopuštene razine buke na vanjskim prostorima koje iznose:

Tablica 20.

Najviše dopuštene razine vanjske buke u dBA			
zona	namjena prostora	dan	noć
1.	oporavilišta, zone odmora i rekreacije, kulturno - povijesni lokaliteti i veliki parkovi	50	40
2.	stambena gradska područja, ostala naselja, turističke zone i zone odgojno - obrazovnih institucija	55	45
3.	poslovno - stambena zona s objektima javne namjene izvan gradskog središta, dječja igrališta	60	50
4.	poslovno - stambena zona s objektima javne namjene unutar gradskog središta, zone duž glavnih gradskih prometnica	65	50
5.	industrijska, skladišna i servisna područja, te područja transportnih terminala, bez stanova	unutar zona - u skladu s propisima o zaštiti na radu na granici ovih zona - buka ne smije prelaziti dopuštene razine u zoni s kojom graniči	

Pri izradi planova užeg područja (DPU) potrebno je odrediti predviđene razine buke, koje ne smiju prijeći najviše zakonom predviđene razine.

3.7.5. Biološka raznolikost

Temeljna metoda očuvanja biološke raznolikosti je utemeljenje zaštićenih dijelova prirode i pojedinih biljnih i životinjskih vrsta u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05). Zaštićene su prvenstveno biljne i životinjske vrste koje su ugrožene ili rijetke u Hrvatskoj, ali i one čiju nas zaštitu obvezuju različite međunarodne konvencije. Pored zakonskog zaštićivanja pojedinih vrsta i prostora, važno je u sve ljudske djelatnosti ugrađivati mjere zaštite biološke raznolikosti. Zaštita staništa na prostorima koji se gospodarski koriste unapređuje se provođenjem smjernica zaštite prirode od strane poljoprivrednih, šumskih, vodoprivrednih i drugih službi.

Biološka raznolikost izložena je stalnim promjenama kojih je posljedica izumiranje biljnih i životinjskih vrsta. Zato je važno u sve oblike korištenja prostora ugrađivati mjere očuvanja biološke raznolikosti koje se odnose na njihovu inventarizaciju i valorizaciju sa procjenom ugroženosti, kao i vrednovanje zaštićenih dijelova prirode, te utvrditi prijedloge za njihovu sanaciju i zaštitu.

Genetsku raznolikost zavičajnih sorti kulturnih biljaka i pasmina domaćih životinja na području Županije zbog prilagođenosti lokalnom podneblju, otpornosti na bolesti, a u pravilu i dobre uklopljenosti u prirodni krajobraz treba maksimalno zaštititi i koristiti za poboljšanje svojstava uzgajanih vrsta.

3.7.6. Područja i dijelovi primjene planskih mjera zaštite

Izrada dokumenata prostornog uređenja niže razine (urbanistički plan uređenja (UPU) i detaljni plan uređenja - DPU), obavezna je za novu kompleksnu izgradnju (područja gospodarskih zona, područja turističko – rekreacijskih zona) gdje se predviđa preparcelacija i uređenje novih prometnica, infrastrukture i javnih površina), a na području grada Pakraca obavezna je za:

- Grad Pakrac, sukladno Zakonu o prostornom uređenju i PPPP-SŽ, izrada Urbanističkog plana uređenja (UPU)

- neizgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Pakrac 5" – izrada DPU gospodarske zone "Pakrac 5"
- neizgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Kusonje" – izrada DPU gospodarske zone "Kusonje"
- neizgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Badljevinina" – izrada DPU gospodarske zone "Badljevinina",
- neizgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Donja Obrijež" – izrada DPU gospodarske zone "Donja Obrijež"
- neizgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Ploštine" – izrada DPU gospodarske zone "Ploštine"
- djelomično izgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Gornja Obrijež" - DPU gospodarske zone "Gornja Obrijež"
- djelomično izgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Prekopakra" – izrada DPU gospodarske zone "Prekopakra"
- djelomično izgrađeno područje izdvojenog građevinskog područja gospodarske zone "Španovica" – izrada DPU gospodarske zone "Španovica"
- izdvojeno građevinsko područje turističko – športsko - rekreacijske zone "Matkovac" – izrada DPU turističko – športsko - rekreacijske zone "Matkovac"
- izdvojeno građevinsko područje turističko – športsko - rekreacijske zone "Ploštine" – izrada DPU turističko – športsko - rekreacijske zone "Ploštine"

Područja za koja se utvrđuje obveza izrade prostornih planova označena su na kartografskom prikazu br. 3.B. – "Uvjeti korištenja i zaštite prostora"

Do donošenja UPU-a grada Pakraca na području obuhvata UPU-a primjenjuju se Odredbe ovog Plana. Istovremeno, do donošenja navedenih DPU-a nije dozvoljena izgradnja u okviru njihovih obuhvata, osim interpolacija i rekonstrukcija u izgrađenom području te gradnja infrastrukture, a sve prema uvjetima utvrđenim Odredbama PPUG-a Pakrac.

Na području grada Pakraca važeći je i Generalni urbanistički plan (GUP) grada Pakraca za kojeg nema zakonske obveze, obzirom da, sukladno Zakonu GUP nije obavezan za gradove manje od 15.000 stanovnika koji nisu sjedišta tijela županije. Ipak, kao važeći dokument prostornog uređenja, GUP Pakraca se, u dijelovima koji nisu u suprotnosti s ovim Planom, primjenjuje na području Grada Pakraca do njegovog stavljanja izvan snage.

Obveza izrade Detaljnih planova uređenja (DPU), zajedno s granicama njihovih obuhvata, za Grad Pakrac, bit će utvrđena UPU-om Grada Pakraca.

Obveza provedbe procjene utjecaja na okoliš utvrđena je za građevine i zahvate u prostoru koji su određeni posebnim propisom.

3.7.7. Smjernice za zaštitu od požara, eksplozije, elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti

Smjernice za zaštitu od požara i eksplozije ¹

Na području grada Pakraca predviđene su sljedeće smjernice iz područja zaštite od požara i eksplozije:

- predvidjeti izgradnju, nadogradnju ili rekonstrukciju vanjske hidrantske mreže na području grada Pakraca, sukladno Pravilniku o hidrantskoj mreži za gašenje požara (NN 8/06),

¹ prema podacima: Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Požeško-slavonska (dopis broj: 511-22-04-7/4-562/1-06 od 27. veljače 2006.

- osigurati nesmetan vatrogasni pristup vatrogasnoj tehnici i gasiteljima postojećim i planiranim građevinama sukladno Pravilniku o uvjetima za vatrogasne pristupe (NN 35/94 i 142/03). U svezi toga potrebno je precizno odrediti lokaciju i površine za ljetne terase ugostiteljskih objekata i mjesta za parkiranje ispred građevina posebno u središnjim dijelovima naselja iz razloga da se osigura prolazak i pristup vatrogasnoj tehnici
- planiranim zahvatima u prostoru ne smije se onemogućiti slobodan izlaz/ulaz vatrogasne tehnike iz/u građevinu Vatrogasnog doma DVD-a Pakrac, kako se ne bi umanjila efikasnost vatrogasnih intervencija
- eventualnim planiranjem industrijsko-gospodarske zone u kojoj je moguće skladištenje zapaljivih tekućina i plinova, treba predvidjeti sigurnosne udaljenosti od drugih objekata, a u skladu sa Zakonom o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95) i ostalim podzakonskim aktima koji reguliraju ovu problematiku,
- uvažiti opće akte lokalnog distributera plina, te posebnu pažnju posvetiti sigurnosnim udaljenostima od magistralnih i distributivnih plinovoda.
Tako je u pojasu širokom 30,0 m s jedne i s druge strane računajući od osi plinovoda nakon izgradnje istog zabranjena izgradnja stambenih građevina.
Iznimno, stambene građevine se mogu graditi u pojasu užem od 30,0 m ako je njihova gradnja već bila predviđena Planom prije projektiranja plinovoda te ako se primjene posebne zaštitne mjere, s time da najmanja udaljenost stambene građevine od plinovoda mora (za promjer plinovoda Od 125 do 300 mm) iznositi 15,0 m.
- obzirom da su postojeći distributivni plinovodi na području Grada većim dijelom izgrađeni od čeličnih cijevi i dotrajali, preporuča se, gdje je to moguće, prilikom rekonstrukcije ulica i cestovnih pravaca, i rekonstrukcija plinovoda.
- u dogovoru s lokalnim distributerima voditi računa o sigurnosnim udaljenostima za električne, telekomunikacijske, komunalne i druge instalacije.

Smjernice za zaštitu od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti:

Gradnja skloništa kao mjera sklanjanja planira se sukladno postojećim propisima (Zakon o unutarnjim poslovima (pročišćeni tekst (NN, br. 29/91)), Pravilnik o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu (NN, br. 2/91), Pravilnik o tehničkim normativima za skloništa, Pravilnik o održavanju skloništa i drugih zaštitnih objekata u miru (NN, br.) kao i Prostornom planu Požeško-slavonske županije.

Pravilnik o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu (NN, br. 2/91) utvrđuje da se skloništa i drugi objekti za zaštitu stanovništva, odnosno samo drugi objekti za zaštitu stanovništva grade u gradovima i naseljenim mjestima u kojima živi preko 2.000 stanovnika.

U obuhvatu grada Pakraca jedino je Grad Pakrac naselje sa više od 2.000 stanovnika. Tako je broj stanovnika Grada Pakraca ovim Planom utvrđen na 4.772 stanovnika, te slijedom navedenog posebnog propisa spada u gradove i naseljena mjesta 4. stupnja ugroženosti (manje ugroženi gradovi i naseljena mjesta u kojima žive od 2.000 do 5.000 stanovnika), u kojima se zaštita stanovništva planira u zaklonima i podrumima na cijelom području.

Grad Pakrac treba područje Grada Pakraca, kao naselja 4. stupnja ugroženosti, razdijeliti u jednu ili više zona u kojima se osigurava zaštita stanovništva u zaklonima, a na temelju kriterija određenim posebnim propisom.

Zone ugroženosti se omeđuju krivuljama drugog reda određenim duljinama radijusa ili pravicima na određenoj daljini od objekata koji bi mogli biti cilj napada u ratu i od objekata kod

² prema podacima: Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Požega (dopis broj: Klasa: 350-01/06-01/01, Urbroj: 543-11-01-06-7 od 15. svibnja 2006.g.

kjih bi veliki kvarovi (havarije) na postrojenjima mogli uzrokovati kontaminaciju zraka i okoliša, a prema procjenama ugroženosti i stupnju ugroženosti Grada Pakraca.

Na području Grada Pakraca utvrđen je u dijelu VI° MCS, a u dijelu VII° MCS. Zaštita građevina od potresa provodi se projektiranjem i gradnjom građevina, sukladno posebnim propisima.

Skloništima se na smatraju građevine odnosno podrumске i druge prostorije u građevinama koje mogu biti prilagođene za sklanjanje ljudi ali je potrebno iste planirati ili predvidjeti tamo gdje se okuplja veći broj osoba (građevine u kojima borave djeca, u stacionarnim zdravstvenim ustanovama, veći trgovinski ili sportski centri I drugo). Za takve prostore treba predvidjeti i njegovu drugu namjenu a građevinski je izvesti tako da se mogu brzo prilagoditi za sklanjanje osoba. U gradu Pakracu postoje 2 skloništa.

Za mjeru zbrinjavanja predvidjeti veće građevine (domovi, škole, sportske dvorane, veća skladišta ili hale, a ako nema dovoljno građevina predvidjeti veći prostor s mogućnošću brzog priključka na komunalnu infrastrukturu (kao igrališta, neizgrađena građevinska zemljišta).

Vlasnici i korisnici građevina u kojima se okuplja veći broj osoba (škola, sportske dvorane, veći trgovački centri I drugi) dužni su uspostaviti I održavati odgovarajući sustav uzbuđivanja građana te ga povezati s Centrom 112 (sukladno članku 21. Zakona o zaštiti i spašavanju (NN, br.).

Zaklони i skloništa se ne smiju graditi ili postavljati u neposrednoj blizini skladišta zapaljivih materijala, u razini nižoj od podruma zgrade niti u plavnim područjima.

Na području Grada utvrđeno je poplavno područje. Do izgradnje nasipa ili provođenja drugih mjera, kojim će se ovo područje zaštititi od poplave, na poplavnom području nije dozvoljena gradnja građevina koje se mogu graditi van građevinskog područja, izuzev vodnogospodarskih građevina i vodova infrastrukture.